

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΜΕ ΘΕΜΑ:

**"ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ"**

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:
ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ:
ΜΟΣΧΟΥ ΕΛΕΝΗ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2002

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	ΣΕΛΙΔΑ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ <i>Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ</i> <i>ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ</i>	
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	8
I. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
1. ΙΣΧΥΟΝ ΝΟΜΙΚΟ	
ΝΟΜΟΣ 1837/89 «ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΚΑΤΑ	
ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	14
II. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ	
2. ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ	15
2.1 ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	16
III ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	
3 ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	19
3.1 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΩΝ ΒΑΡΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΥΓΙΕΙΝΩΝ ΕΡΓΑ- ΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ.....	21
IV. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	
4. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	31
V. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	
5. ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	32
5.1 ΚΑΝΟΝΑΣ	32
5.2 ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ.....	34
5.3 ΧΡΟΝΟΣ ΑΝΑΠΑΥΣΗΣ	34
VI. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ	
6 ΝΥΧΤΕΡΙΝΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ	35
VII. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ	
7. ΑΔΕΙΕΣ	37

7.1	ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΑΔΕΙΑ.....	37
7.2	ΑΔΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ	38
VIII. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ		
8	ΑΜΟΙΒΕΣ.....	40
8.1	ΑΝΗΛΙΚΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ	40
8.2	ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΟΣ (ΑΝΗΛΙΚΟΣ) ΕΡΓΑΤΗΣ.....	41
IX. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ		
9	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ	43
9.1	ΒΙΒΛΙΑΡΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	43
9.2	ΤΗΡΟΥΜΕΝΑ ΕΝΤΥΠΑ ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ	47
9.3	ΤΗΡΗΣΗ ΜΗΤΡΩΟΥ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ.....	48
X. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ		
10	ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΡΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΙΣΧΥΟΝΤΟΣ ΝΟΜΟΥ – ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΩΝ	49
XI. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ		
11	ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ.....	51
XII. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ		
12	ΚΑΛΥΨΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ	56
12.1	ΚΑΛΥΨΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ	58
ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ.....		60

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

XIII. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

13	ΓΕΝΙΚΑ	72
----	--------------	----

XIV. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

14	ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΟΔΗΓΙΑ 94/33 ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ «ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ.....	
14.1	ΑΠΟΦΑΣΗ 91/387 Ε.Ο.Κ. «ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡ-	

ΤΙΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ»	78
ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ.....	92
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	103
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	106
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	107

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι πρώτες νομοθετικές επεμβάσεις για την προστασία των εργαζομένων απέναντι στην εξουσία των εργοδοτών εκδηλώθηκαν στο χώρο των εργαζομένων ανηλίκων. Η ανάγκη για προστασία της εργασίας των ανηλίκων δημιουργήθηκε στα τέλη του 18^{ου} αιώνα με αρχές 19^{ου} αιώνα, όταν η βιομηχανική και τεχνική επανάσταση, άλλαξε την μορφή των οικονομικών και παραγωγικών σχέσεων δημιουργώντας ταυτόχρονα κοινωνικά προβλήματα καινοφανή σε μορφή και οξύτητα. Η εισβολή των μηχανών στην παραγωγή και η δημιουργία μεγάλων εργοστασίων είχαν πολλές φορές ως αποτέλεσμα την χωρίς όριο εκμετάλλευση της εργασίας. Παράλληλα η παρακμή της ανεξάρτητης οικοτεχνίας και βιοτεχνίας με επακόλουθα την μαζική εσωτερική μετανάστευση προς τα βιομηχανικά κέντρα, προκάλεσαν μια υπερπροσφορά εργασίας που σε συνδυασμό με την έλλειψη προστατευτικής εργατικής νομοθεσίας ευνόησαν την διαμόρφωση ημερομισθίων πείνας και συνθηκών εργασίας αφάνταστης αθλιότητας.

Η καθιέρωση της μηχανής στη παραγωγή, εκτός από τις άλλες συνέπειες, είχε ως συνέπεια την είσοδο στην εργασία ενός πολύ μεγάλου αριθμού ανηλίκων. Δουλειές που προηγουμένως απαιτούσαν μεγάλη επιδεξιότητα ή μυϊκή δύναμη γίνονταν τότε με μηχανές που μπορούσαν να χειριστούν και μικρά παιδιά. Κι αν για τους ενήλικους το ωράριο και οι λοιποί όροι και συνθήκες εργασίας ήταν εξουθενωτικά, για τα παιδιά ήταν εξοντωτικά.

Στις βιομηχανικές ευρωπαϊκές χώρες της εποχής αποτελούσε σύνηθες φαινόμενο η εργασία παιδιών 8 ετών στα εργοστάσια και στα ορυχεία ενώ σε ορισμένους βιομηχανικούς κλάδους συναντούσε κανείς ακόμα και παιδιά 4 και 5 ετών. Τα παιδιά αυτά δούλευαν 16 με 17 ώρες το 24ωρο, με ημερομίσθια πολύ κατώτερα από εκείνα των ενήλικων εργατών.

Ανάμεσα, λοιπόν, στα κοινωνικά προβλήματα που δημιούργησε η

βιομηχανική επανάσταση, εκείνο που συγκέντρωσε την προσοχή της κοινής γνώμης ήταν, αυτό, της προστασίας των εργαζομένων ανηλίκων. Αποτέλεσμα της ευαισθητοποίησης αυτής ήταν η θέσπιση προστατευτικών νόμων, που προηγήθηκαν από τους ανάλογους που αφορούσαν τους εργαζόμενους γενικά.

Η Αγγλία είναι η χώρα που πρωτοπόρα χρησιμοποίησε και εισήγε την μηχανή στην παραγωγή. Στην χώρα, λοιπόν, αυτή θεσπίστηκαν γύρω στο 1802 οι πρώτες διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας με ειδικούς περιορισμούς και απαγορεύσεις για τους ανήλικους, οι οποίοι με την είσοδο της μηχανής στην παραγωγή εγκατέλειψαν τις γεωργικές εργασίες στις οποίες απασχολούνταν στα πλαίσια του οικογενειακού τους περιβάλλοντος, και εντάχθηκαν στην βιομηχανική παραγωγή, εγκαταλειμμένοι στην εκμετάλλευση αυτών που κατείχαν τα μέσα παραγωγής. Η σχέση που δημιουργήθηκε μεταξύ εργοδοτών και ανηλίκων εργαζομένων ήταν μια απόλυτη σχέση εξάρτησης που έδινε το δικαίωμα στους εργοδότες για τις οποιεσδήποτε καταχρήσεις. Μπροστά σ' αυτή τη κατάσταση η νομοθετική ρύθμιση της σχέσης αυτής εμφανίστηκε ως επιτακτική¹.

Οι ίδιοι λόγοι της απαράδεκτης, δηλαδή, εκμετάλλευσης και κατάχρησης της εργασίας των ανηλίκων, καλλιέργησαν το κλίμα για την εμφάνιση των πρώτων νομοθετικών επεμβάσεων στον ευαίσθητο χώρο της ρύθμισης της εργασίας των ανηλίκων μισθωτών και στη Γερμανία. Η επέμβαση του νομοθέτη εδώ εκδηλώθηκε γύρω στο 1839.

Το ίδιο συνέβη και στη Γαλλία. Εδώ η εκμετάλλευση της εργασίας των ανηλίκων σε συνδυασμό με τις κοινωνικές αλλαγές που είχε επιφέρει η Γαλλική επανάσταση, όπως και το καινούργιο πνεύμα που επικράτησε γύρω από τα δικαιώματα του ανθρώπου οδήγησαν στην θέσπιση νόμων που ρύθμιζαν την απασχόληση των ανηλίκων. Οι πρώτες διατάξεις που αφορούσαν την εργασία των ανηλίκων αναφέρονται στον περιορισμό της διάρκειας της εργασίας τους, σε 12 ώρες και απαγόρευαν τη νυχτερινή απασχόληση.

¹ ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ – ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗΣ - ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΚΔΟΣΗ – 1992 – ΕΚΔ. ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ – σελ.35.

Στην Ελλάδα η νομοθετική επέμβαση για την ρύθμιση της εργασίας των ανηλίκων εκδηλώθηκε με τη θέσπιση του ν.ΔΚΘ/1912 για την προστασία της εργασίας των εργαζομένων ανηλίκων και των γυναικών. Η χρησιμοποίηση της παιδικής εργασίας στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα δεν συνδέεται αποκλειστικά με την ανάπτυξη της βιομηχανικής παραγωγής, δεδομένου ότι η παροχή παιδικής εργασίας στα πλαίσια των αγροτοκτηνοτροφικών νοικοκυριών σ' όλη τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα αποτελεί ένα γενικευμένο φαινόμενο.

Εξαιρετικά εκτεταμένες και εξωοικογενειακές μορφές παροχής παιδικής εργασίας, πέρα από την παιδική εργασία στα πλαίσια των νοικοκυριών, παρατηρείται στα μικροεργαστήρια και μικροβιοτεχνίες, στα εμπορικά καταστήματα καθώς και σε σπίτια των μεγάλων αστικών κέντρων (υπηρέτες και κυρίως υπηρέτριες).

Ένας άλλος χώρος με ευρεία χρησιμοποίηση της εργασίας ανηλίκων ήταν η ναυτιλία όπου στην περίπτωση αυτή δεν προβλεπόταν από το κράτος καμία προστασία για την παιδική εργασία παρά τα οργανωτικά της ναυτιλίας και του ναυτικού επαγγέλματος, νομοθετήματα.

Εκτός από τις παραπάνω μορφές παιδικής εργασίας, ιδιαίτερα διαδεδομένες ήταν και οι λεγόμενες «δουλειές του ποδαριού» δηλαδή ευκαιριακές εργασίες χωρίς μόνιμο εργοδότη. Εδώ συναντάμε κυρίως παιδιά που περιφέρονταν στην αγορά κάνοντας διάφορα θελήματα στους εμπόρους και καταστηματάρχες. Τα λεγόμενα «λουστράκια» και τα παιδιά που περιφέρονται πουλώντας εφημερίδες.

Όσον αφορά το βασικό ζήτημα της παιδικής εργασίας που προσφερόταν στις βιομηχανικές και βιοτεχνικές μονάδες διαπιστώνουμε, ότι η διοχέτευση της παιδικής εργασίας στο βιομηχανικό τομέα της παραγωγής εμφάνισε τα τελευταία χρόνια του 19^{ου} αιώνα καθώς και τα πρώτα χρόνια του αιώνα μας, μια συνεχή αυξητική τάση.

Σύμφωνα με μια πληροφορία, ενδεικτική, ο αριθμός των αγοριών και κοριτσιών που εργάζονταν στην βιομηχανία πριν το 1912 (όταν εκδόθηκε και το πρώτο βασικό για την παιδική εργασία νομοθέτημα) ήταν εξαιρετικά μεγάλος, εάν ληφθεί υπόψη ότι στα τέλη της πρώτης

δεκαετίας του αιώνα μας, το συνολικό εργατικό δυναμικό που απασχολούσαν όλοι οι βιομηχανικοί κλάδοι δεν ξεπερνούσε τον αριθμό των 60.000. Μετά δύο χρόνια εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας σύμφωνα με πληροφοριακό υλικό του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, τα ανήλικα παιδιά 12 έως 18 ετών που εργάζονταν στην βιομηχανία και σε υπαίθριες εργασίες ανέρχονταν σε 9.532 χωρίς όμως να συμπεριλαμβάνονται στον αριθμό αυτό και τα παιδιά που εργάζονταν κατά παράβαση του σχετικού νόμου.

Αν λοιπόν η πορεία της ένταξης της παιδικής ηλικίας στην βιομηχανική παραγωγή καθορίστηκε από την εξέλιξη της βιομηχανίας, η πορεία των αντιδράσεων απέναντι στην εκμετάλλευση της παιδικής εργασίας καθορίστηκε αρχικά από την εξέλιξη των κοινωνικών και πολιτικών ιδεών και αργότερα μόνο πήρε την μορφή της συνειδητής αντίδρασης των ίδιων εργαζομένων.

Το πολιτικό κλίμα αρχίζει αργά αλλά σταθερά να ωριμάζει. Ο Βενιζέλος και οι νέες δυνάμεις που τον πλαισιώνουν έχουν συνείδηση της αναγκαιότητας κρατικής παρέμβασης στο χώρο της εργασίας. Οι κοινωνικές αντιδράσεις πληθαίνουν και η καθυστέρηση είναι προφανής. Όλα είναι έτοιμα για τον ερχομό των πρώτων προστατευτικών ρυθμίσεων. Το 1910 θα γίνει η πρώτη προσπάθεια.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Στην Ευρώπη τα πρώτα νομοθετικά μέτρα για την προστασία της παιδικής εργασίας λήφθηκαν στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, και όπως ήδη έχει αναφερθεί είχαν σχέση με την βιομηχανική επανάσταση και τις κοινωνικο-οικονομικές αλλαγές, που προκλήθηκαν από αυτή.

Στην Ελλάδα, η προστατευτική νομοθεσία για τους εργαζόμενους ανηλικούς εμφανίστηκε στις αρχές του αιώνα μας. Έτσι προτού ακόμη κατοχυρωθούν νομοθετικά γενικότεροι θεσμοί του εργατικού δικαίου όπως λ.χ. το δωρο στην καθημερινή απασχόληση, η ετήσια άδεια των εργαζομένων και η εβδομαδιαία ανάπαυση, η ελληνική πολιτεία ψήφισε νόμο που έθετε ειδικούς περιορισμούς στην απασχόληση των ανηλίκων, ενός εργατικού δυναμικού περισσότερο αδύναμου αυτού των ενηλίκων.

Το γενικό νομικό καθεστώς, που διέπει την εργασία των ανηλίκων έχει επηρεαστεί και από διατάξεις που αναφέρονται σε διεθνείς συμβάσεις, τις οποίες έχει επικυρώσει η χώρα μας.

Από μια σύντομη ιστορική αναδρομή διαπιστώνει κανείς ότι οι πρώτοι περιορισμοί της εργασίας των ανηλίκων στην Ελλάδα, περιέχονται στο νόμο ΓΦΚΔ (3525) «Περί Μεταλλείων» του 1910. Το νομοθέτημα αυτό είναι το πρώτο που περιέχει προστατευτικές διατάξεις. Αφορά εκτός από τους ανήλικους και τις γυναίκες. Ο νόμος δεν όριζε γενικό όριο ηλικίας εισδοχής των ανηλίκων στην εργασία. Απλά με τη διάταξη του άρθρου 5, προέβλεπε ότι παιδιά μικρότερα των 12 ετών μπορούσαν να εργάζονται μόνο σε διαλογή μεταλλευμάτων και όχι σε άλλες σχετικές εργασίες. Έτσι «απαγόρευε την απασχόληση παιδιών κάτω των 12 ετών στα μεταλλεία, μεταλλουργεία καθώς και σε υπόγειες ή βαριές εργασίες, ενώ επέτρεπε την περιορισμένη απασχόληση σε τέτοιες εργασίες

ανηλίκων 12-16 ετών.

Ο νόμος ΔΚΘ'/1912 «Περί Εργασίας γυναικών και ανηλίκων», επέβαλε για πρώτη φορά βασικούς περιορισμούς και απαγορεύσεις στην εργασία των ανηλίκων. Παρά τις τροποποιήσεις του από άλλους νόμους και διατάγματα, θεωρείται ο βασικότερος νόμος σχετικά με την προστασία της εργασίας των ανηλίκων.

Σκοπός του νομοθετήματος αυτού ήταν «δια των επιβαλλόμενων περιορισμών να προφυλάξει πρόσωπα νεαρής ηλικίας και γυναίκες, από υπερβολική σε χρόνια συνεχή ή δυσανάλογος βαρείαν εργασίαν ή εγκλείουσιν σωματικούς ή ηθικούς κινδύνους». Η προβλεπόμενη ειδικότερα για τα παιδιά προστασία μπορεί να συνοψιστεί σε μια γενική απαγόρευση της απασχόλησης των παιδιών εφόσον δεν έχουν συμπληρώσει το 12^ο έτος της ηλικίας τους και σε πλήθος ειδικότερων εξειδικευμένων ρυθμίσεων. Αξίζει ν' αναφέρουμε τη διάταξη που συνέδεε την απαγόρευση της παιδικής εργασίας με το θεσμό της υποχρεωτικής δημοτικής εκπαίδευσης.

Αυτή η διάταξη της οποίας η ισχύς θα άρχιζε πέντε χρόνια μετά τη θέση σε ισχύ του νόμου ΔΚΘ, απαγόρευε την εργασία των παιδιών που δεν είχαν συμπληρώσει το 14^ο έτος της ηλικίας τους, εφόσον δεν έχουν τελειώσει τη στοιχειώδη εκπαίδευση.

Εκτός από την παραπάνω γενική απαγόρευση, το νομοθέτημα έθετε και περιορισμούς στο χρόνο ημερήσιας εργασίας των παιδιών που ήταν μεγαλύτερα των 12 ετών. Έτσι ένα παιδί 12-14 ετών δεν έπρεπε να εργάζεται πάνω από 6 ώρες την ημέρα, ενώ εάν ήταν 14 έως 18 ετών δεν έπρεπε η εργασία του να υπερβαίνει τις 10 ώρες την ημέρα, και αν ήταν παραμονές εορτών ή Σάββατο τις 8 ώρες. Με άλλες πάλι διατάξεις επιβάλλονταν υποχρεωτικά ενδιάμεσες παύσεις εργασίας για την ξεκούραση των παιδιών, και απαγορευόταν η εργασία κατά τη διάρκεια της Κυριακής σε παιδιά που δεν είχαν συμπληρώσει τα 16 τους χρόνια, όπως απαγορευόταν και η νυχτερινή εργασία σε παιδιά μικρότερα των 18 ετών. Η απαγόρευση αυτή είχε όμως σημαντικές εξαιρέσεις.

Ο νόμος ΔΚΘ'/1912 απαγόρευε την απασχόληση παιδιών, που δεν είχαν συμπληρώσει το 14^ο έτος, σε υπαίθριες εργασίες πώλησης αντικειμένων, ενώ

απαγορευόταν και η χρησιμοποίηση παιδιών της ίδιας ηλικίας σε θεατρικές ή παρεμφερείς δημόσιες παραστάσεις. Τέλος δεν επιτρεπόταν, η χρησιμοποίηση παιδιών που δεν είχαν συμπληρώσει το 15^ο έτος σε υπόγειες εργασίες μεταλλείων, λατομείων και ορυχείων.

Ο ίδιος νόμος προέβλεπε μια σειρά μέτρων για την εξασφάλιση μιας ελάχιστης αποτελεσματικότητας των παραπάνω ουσιαστικών προστατευτικών διατάξεων του.

Σαν τέτοια αναφέρονται τα εξής:

α) Η καθιέρωση ειδικού βιβλιαρίου εργασίας με το οποίο έπρεπε να εφοδιάζονται οι ανήλικοι εργαζόμενοι και στο οποίο ο εργοδότης έπρεπε να σημειώνει την πρόσληψη, και απόλυση τους καθώς και σχετική ιατρική πιστοποίηση, την ικανότητά τους για εργασία.

β) Η επιβολή υποχρέωσης στους εργοδότες να δηλώνουν προς την αστυνομική αρχή οποιαδήποτε πρόσληψη ανηλίκου που δεν συμπλήρωσε το 18^ο έτος της ηλικίας του, καθώς επίσης και η ανάρτηση στο χώρο εργασίας Πίνακα με τους απασχολούμενους ανηλίκους.

γ) Οι Ποινικές χρηματικές κυρώσεις σε βάρος των παραβατών εργοδοτών, αλλά και σε βάρος των γονιών ή επίτροπου του παιδιού σε περίπτωση που επέτρεψαν να εργασθεί παρά τις διατάξεις του νόμου.

δ) Τέλος η σύσταση «Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας» όπου ανατέθηκε στην αστυνομική αρχή η επίβλεψη της τήρησης των διατάξεων του νόμου αυτού αλλά και γενικότερα κάθε άλλου προστατευτικού της εργασίας νομοθετήματος.

Άλλος νόμος που ρύθμιζε την εργασία των ανηλίκων ήταν ο νόμος 2271/1920, ο οποίος κύρωσε τη Διεθνή Σύμβαση Εργασίας της Διεθνούς Συνδιάσκεψης Εργασίας που έγινε στην Ουάσιγκτον το 1919.

Ο νόμος αυτός καθόρισε το όριο ηλικίας εισδοχής των ανηλίκων σε βιομηχανικές εργασίες τις οποίες και όριζε ονομαστικά.

Στη συνέχεια ο νόμος 2272/1920, που κύρωσε την Α' Διεθνή Συνδιάσκεψη Εργασίας που έγινε στον ίδιο τόπο και χρόνο με την προηγούμενη, περιέλαβε ειδικές διατάξεις για την νυχτερινή εργασία των ανηλίκων στη βιομηχανία.

Παράλληλα με το νόμο 2272/1920, περιορισμούς στη νυχτερινή εργασία των ανηλίκων στο χώρο της βιομηχανίας έθεσε και ο νόμος 4215/61, ο οποίος κύρωσε την αριθμ.90 Διεθνή Σύμβαση Εργασίας.

Η φροντίδα του νομοθέτη για την προστασία της εργασίας των ανηλίκων είναι αδιάκοπη.

Το 1981 με το νόμο 1182/81 επικυρώθηκε η αριθμ. 138/73 Διεθνή Σύμβαση Εργασίας, που αφορούσε στο κατώτατο όριο ηλικίας εισόδου των ανηλίκων στην απασχόληση. Η σύμβαση αυτή ψηφίστηκε το 1973 από την Συνδιάσκεψη της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας στη Γενεύη και όριζε ότι το κατώτατο όριο ηλικίας εισδοχής στην εργασία, δεν πρέπει να είναι κατώτερο της ηλικίας περάτωσης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και συγκεκριμένα όχι κατώτερο του 15^{ου} έτους.

Σ' αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι στο πρώτο άρθρο αυτής της Συμβάσεως ορίζεται πως, κάθε κράτος - μέλος το οποίο κύρωσε τη σύμβαση αυτή, είναι υποχρεωμένο να ακολουθεί εθνική πολιτική τέτοια, ώστε να διασφαλισθεί αποτελεσματικά η σταδιακή κατάργηση της εργασίας των ανηλίκων και η προοδευτική ανύψωση του κατώτατου ορίου ηλικίας εισόδου στην απασχόληση.

Η Ελλάδα εκτός από τις προαναφερόμενες Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας έχει επικυρώσει και άλλες Διεθνείς Συμβάσεις που αναφέρονται στην προστασία της παιδικής εργασίας. Συγκεκριμένα:

1. Την αριθμ. 7/1920 «περί ελαχίστου ορίου ηλικίας παραδοχής παιδιών στη ναυτική εργασία» την οποία επικύρωσε με το νόμο 421 1/1929.

2. Την αριθμ. 15/1921 που καθόριζε το ελάχιστο όριο ηλικίας για την πρόσληψη νέων με την ιδιότητα του θερμαστού ή ανθρακέως που επικύρωσε με το νόμο 4505/1930.

3. Την αριθμ. 16/1921 «περί υποχρεωτικής ιατρικής εξετάσεως παιδιών και εφήβων εργαζομένων σε πλοία» που επικύρωσε με το νόμο 4674/1930.

4. Την αριθμ. 58/1936 «περί κατώτατου ορίου ηλικίας εισδοχής παιδιών στο ναυτικό επάγγελμα», που επικύρωσε με το νόμο 4318/63.

5. Την αριθμ. 77/1946 που ψηφίστηκε στο Μόντρεαλ «περί της ιατρικής εξετάσεως της ικανότητας των παιδιών και των νεαρών προσώπων

για απασχόληση εις την βιομηχανία» που επικύρωσε με το νόμο 1 171/81.

6. Την αριθμ. 78/1946 που ψηφίστηκε επίσης στο Μόντρεαλ το έτος 1946 και αφορούσε την ιατρική εξέταση ικανότητας των παιδιών και νεαρών προσώπων για απασχόληση στις μη βιομηχανικές εργασίες που επικύρωσε με το νόμο 1173/81.

7. Την αριθμ. 124 που ψηφίστηκε στη Γενεύη το 1965 «περί της ιατρικής εξετάσεως ικανότητας των νεαρών προσώπων, για απασχόληση σε υπόγειες εργασίες εις τα ορυχεία», και επικύρωσε με το νόμο 1175/81².

Πέρα από τους παραπάνω νόμους και τις Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας ο νομοθέτης κάθε φορά που ρύθμιζε θέματα εργασίας γενικά, φρόντιζε να ορίζει και προστατευτικά μέτρα για τους ανήλικους εργαζόμενους. Αναφέραμε ενδεικτικά το νόμο 539/45 για την ετήσια άδεια των εργαζομένων. Στο άρθρο 5, παρ.2 του νόμου αυτού προβλέπεται ειδικά ότι οι ανήλικοι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα μεγαλύτερου αριθμού ημερών αδείας.

Στο πρόσφατο παρελθόν νόμοι που ψηφίστηκαν και αφορούν επίσης την προστασία των εργαζομένων ανηλίκων, είναι ο νόμος 1414/84 για την απασχόληση των ανηλίκων στη βιομηχανία και ο νόμος 1346/83 που ρυθμίζει τις άδειες των εργαζόμενων σπουδαστών.

Το παραπάνω ισχύον νομικό καθεστώς που αφορά στη προστασία της εργασίας των ανηλίκων, τροποποίησε και βελτίωσε ο νομοθέτης με το πρόσφατο νόμο 1873/89 με τον οποίο επανέλαβε ορισμένες ισχύουσες ήδη διατάξεις, προσαρμόζοντας όμως αυτές στη σημερινή εργασιακή πραγματικότητα.

Έτσι με υπουργική απόφαση αριθμ. 130627/90, καθορίζονται ποιες εργασίες είναι επικίνδυνες, βαριές ή ανθυγιεινές και στις οποίες απαγορεύεται η εργασία των ανηλίκων.

Διατάξεις που αφορούν εξάλλου την εργασία των ανηλίκων υπάρχουν επίσης και στον Αστικό Κώδικα και αφορούν την ικανότητα αυτών για σύναψη έγκυρης Σύμβασης Εργασίας. Όλες οι παραπάνω ρυθμίσεις προσδιορίζουν το γενικό νομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα

² ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ – ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗΣ - ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΚΔΟΣΗ – 1992 – ΕΚΔ. ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, σελ. 39.

πρέπει να κινείται η εργασία των ανηλίκων, όπως αυτό διαμορφώθηκε από τα πρώτα βήματα της εφαρμογής ειδικών διατάξεων μέχρι σήμερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. ΙΣΧΥΟΝ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ - ΝΟΜΟΣ 1837/89

«Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση»

Με την τελευταία τροποποίηση της νομοθεσίας από τον νόμο 1837/89 το θέμα της προστασίας των ανηλίκων κατά την απασχόληση αντιμετωπίζεται πλέον ενιαία.

Οι διατάξεις του νόμου αυτού εφαρμόζονται σε κάθε μορφής απασχόληση και αυτοαπασχόληση ανηλίκων. Ως ανήλικοι στους οποίους έχει εφαρμογή ο νόμος, νοούνται όσοι δεν έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους. Μετά το 18^ο έτος ο εργαζόμενος εξομοιώνεται με ενήλικα μισθωτό.

Οι διατάξεις του βασικού αυτού νομοθετήματος δεν εφαρμόζονται στις οικογενειακού χαρακτήρα γεωργικές, δασικές και κτηνοτροφικές εργασίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Όριο ηλικίας εισόδου στην εργασία

2. Γενικός κανόνας

Επιστημονικές έρευνες και μελέτες που έχουν κατά καιρούς διεξαχθεί επιβεβαιώνουν τις βλαβερές συνέπειες που έχει η πρόωγη εργασία των ανηλίκων από άποψη υγείας, σωματικής, πνευματικής και ηθικής ανάπτυξης.

Η διαφορά ανάμεσα στις αντιλήψεις που έκφραζε ο νόμος ΔΚΘ/1912 και τις σύγχρονες αντιλήψεις που εκφράζει ο νόμος 1837/89 συνίσταται κυρίως στην αύξηση της ηλικίας εισόδου στην εργασία και στη γενική απαγόρευση κάθε απασχόλησης μέχρι την ηλικία αυτή, η οποία συμπίπτει με την περάτωση της υποχρεωτικής φοίτησης.

Ο νόμος ΔΚΘ 1912 συνέδεε την απαγόρευση της παιδικής εργασίας με το θεσμό της υποχρεωτικής δημοτικής εκπαίδευσης και απαγόρευε την εργασία των παιδιών που δεν έχουν συμπληρώσει το 14^ο έτος της ηλικίας τους, εφόσον δεν είχαν τελειώσει την υποχρεωτική φοίτησή τους στη στοιχειώδη εκπαίδευση.

Με το νόμο 1837/89 αυξήθηκε το όριο ηλικίας εισόδου στην εργασία. Συγκεκριμένα στο άρθρο 2 του νόμου ορίζεται ως κατώτατο όριο εισδοχής του ανηλίκου στην εργασία το 15^ο έτος.

Ο περιορισμός αυτός ισχύει για κάθε μορφή εργασίας (ελαφρά η βαριά, βιομηχανική κ. λ. π.), στην οποία απασχολούνται ανήλικοι. Ισχύει επίσης και στις οικογενειακού χαρακτήρα επιχειρήσεις και εργασίες, πάσης φύσεως, εκτός εάν πρόκειται για εργασίες, γεωργικές, δασικές, και κτηνοτροφικές, σε αντίθεση με το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, κατά το οποίο ήταν ελεύθερη η απασχόληση των ανηλίκων σε εργασίες στις οποίες απασχολούνταν μόνο μέλη της οικογένειας του ανηλίκου ή συγγενείς μέχρι 3^{ου}

βαθμού (άρθρο 1 του νόμου ΔΚΘ/1912).

Στις γεωργικές εργασίες πρέπει να θεωρήσουμε ότι συμπεριλαμβάνονται και οι αλιευτικές στις οποίες ο νόμος δεν αναφέρεται, πλην όμως αποτελούν και αυτές σε ευρεία έννοια «γεωργικές εργασίες».

Απαγορεύεται επίσης η απασχόληση των ανηλίκων που δεν έχουν συμπληρώσει το 15^ο έτος της ηλικίας τους σε οικογενειακού χαρακτήρα βιοτεχνικές ή χειροτεχνικές επιχειρήσεις, ανεξάρτητα του βαθμού συγγένειας τους με τον εργοδότη.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι το όριο ηλικίας για το επιτρεπτό της εργασίας των ανηλίκων που προβλέπει ο νόμος 1837/89, συμπίπτει με το όριο ηλικίας, βάσει του οποίου, κατά το αστικό δίκαιο, ο ανήλικος μπορεί να συνάψει ο ίδιος Σύμβαση Εργασίας έχοντας τη γενική συναίνεση των προσώπων, που ασκούν τη γονική του μέριμνα.

2.1. Εξαιρέσεις στην απασχόληση

Ο κανόνας που θέτει ο νόμος 1837/89 ως προς το όριο ηλικίας για την είσοδο των ανηλίκων στην εργασία εφαρμόζεται με εξαιρέσεις.

Το άρθρο 3 του ίδιου νόμου αναγνωρίζει εξαιρέσεις που αφορούν αποκλειστικά και μόνο την απασχόληση ανηλίκων σε καλλιτεχνικές και παρεμφερείς εργασίες.

Πιο συγκεκριμένα με άδεια της Επιθεωρήσεως Εργασίας επιτρέπεται η απασχόληση ανηλίκων, που δεν έχουν συμπληρώσει το 15^ο έτος της ηλικίας τους, σε θεατρικές παραστάσεις, μουσικές εκτελέσεις ή άλλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, διαφημιστικά προγράμματα, επιδείξεις μόδας, ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εγγραφές ή εκπομπές, εγγραφές σε βίντεο, κινηματογραφικές λήψεις, καθώς και η χρησιμοποίησή τους ως μοντέλων, εφ' όσον

δεν βλάπτεται η σωματική και ψυχική τους υγεία και η ηθική τους.

Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη της αντιπροσωπευτικότερης οργάνωσης των εργαζομένων και των εργοδοτών του οικείου χώρου, μπορεί να επιτρέπεται η απασχόληση ανηλίκων και σε άλλες παρεμφερείς εργασίες.

Η άδεια από την Επιθεώρηση Εργασίας χορηγείται στον εργοδότη ύστερα από αίτηση του, και περιέχει το ονοματεπώνυμο και την ηλικία του ανηλίκου, το είδος της εργασίας, στην οποία πρόκειται ν' απασχοληθεί, το ημερήσιο πρόγραμμα και τη χρονική διάρκεια του.

Η άδεια χορηγείται για χρονικό διάστημα που δεν επιτρέπεται να είναι μεγαλύτερο των 3 μηνών. Παράταση της άδειας μπορεί να χορηγηθεί μόνο για εξαιρετικούς λόγους.

Για την χορήγηση της άδειας ή την παράταση της, ο εργοδότης μαζί με την αίτηση υποβάλλει δήλωση, ότι έχει λάβει τα απαραίτητα μέτρα προστασίας του ανηλίκου και έχει εξασφαλίσει εκ των προτέρων τη συναίνεση του προσώπου που έχει την επιμέλεια του. Επίσης πρέπει να καταρτίσει και ιατρική βεβαίωση προερχόμενη από τις υπηρεσίες του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.) και του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.), σύμφωνα με την οποία η συγκεκριμένη εργασία δεν περικλείει κινδύνους για τη σωματική ή ψυχική υγεία του ανηλίκου.

Στη διάταξη δεν διασαφηνίζεται εάν το χρονικό διάστημα των τριών μηνών για το οποίο χορηγείται η άδεια αφορά ετήσια περίοδο, δηλαδή τρεις μήνες κάθε χρόνο ή την εφάπαξ απασχόληση του ανηλίκου μέχρι να συμπληρώσει αυτός το 15^ο έτος της ηλικίας του.

Έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι η τρίμηνη αυτή άδεια πρέπει να χορηγείται μια φορά κατά ημερολογιακό έτος, γιατί διαφορετικά οδηγούμαστε στην κατ' ουσίαν απαγόρευση της απασχολήσεως των ανηλίκων στις καλλιτεχνικές και παρεμφερείς εργασίες αφού

θα επιτρέπεται η απασχόληση τους μόνο για τρεις μήνες συνολικώς.

Στη σχετική διάταξη επίσης δεν διασαφηνίζεται αν μπορεί να δοθεί παράταση της άδειας για όσους ανήλικους απασχολούνται στον καλλιτεχνικό χώρο, και σε περίπτωση που προβλέπεται αυτό, για πόσες φορές μπορεί να ανανεωθεί η παράταση αυτή.

Από τον διαφαινόμενο σκοπό της διάταξης προκύπτει ότι, η παράταση της άδειας, δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει συνολικά ή σταδιακά τους 3 μήνες, όσο δηλαδή διαρκεί και η αρχική άδεια. Διαφορετική άποψη θα οδηγούσε σε κατάχρηση της σχετικής διατάξεως, την οποία ασφαλώς δεν θέλει ο νομοθέτης.

Το άρθρο 3 του νόμου 1837/89 αναφέροντας συνεχώς τη λέξη εργοδότης ο οποίος απασχολεί τον ανήλικο, μας οδηγεί στην άποψη, ότι η απασχόληση των ανηλίκων στην ειδική αυτή ομάδα εργασιών επιτρέπεται μόνο στην περίπτωση που υπάρχει σχέση εξαρτημένης εργασίας και όχι στις περιπτώσεις που η εργασία του ανηλίκου έχει τη μορφή αυτοαπασχόλησης. Αυτό όμως δεν φαίνεται να ήταν στις προθέσεις του νομοθέτη.

Έτσι παρά την ασάφεια του νόμου, το δικαίωμα για την υποβολή της άδειας απασχόλησης των ανηλίκων κατ' εξαίρεση του νόμου, έχει και εκείνος που ασκεί την επιμέλεια αυτού «μη εργοδότης» πατέρα ή κηδεμόνας. Με διαφορετικό σκεπτικό θα φθάναμε στο απαράδεκτο συμπέρασμα να επιτρέπεται η απασχόληση ενός ανηλίκου παιδιού ηλικίας 3 ή 5 ετών από ένα ξένο εργοδότη και αντιθέτως, ν' απαγορεύεται η απασχόληση του από τον ίδιο τον πατέρα ή κηδεμόνα του.

Βλέποντας λοιπόν όλες τις παραπάνω ερμηνευτικές δυσχέρειες του άρθρου 3 του νόμου 1837/89 που αναφέρονται στην απασχόληση των ανηλίκων σε καλλιτεχνικές και παρεμφερείς εργασίες, γίνεται δεκτό ότι αυτές θα έπρεπε να καλυφθούν με νέο νόμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3. Επικίνδυνες Εργασίες

Πολλές εργασίες που παλιότερα θεωρούνταν ακίνδυνες στην εποχή μας έγιναν ιδιαίτερα επικίνδυνες ή βλαβερές για τους ανήλικους εξαιτίας των οργάνων και των υλικών που χρησιμοποιούνταν σ' αυτές.

Οι κίνδυνοι που παρουσιάζουν ορισμένες εργασίες οφείλονται και στο γεγονός ότι η ασφαλής εκτέλεση τους απαιτεί κάποια ωριμότητα ή και τεχνική κατάρτιση. Έχει διατυπωθεί η αντίληψη πως χρειάζεται ιδιαίτερη προστασία των εφήβων έως 18 ετών για τις εργασίες αυτές και παράλληλα έχει διευρυνθεί ο κύκλος των εργασιών που πρέπει να απαγορεύονται στους εργαζόμενους εφήβους ως επικίνδυνες ή επιβλαβείς.

Ο νόμος 1837/89 αναφέρει στο άρθρο 2, παρ. 2, ότι οι ανήλικοι δεν επιτρέπεται να απασχολούνται σε εργασίες βαριές ή ανθυγιεινές ή σε εργασίες που βλάπτουν την ψυχική και σωματική τους υγεία και εμποδίζουν τη ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους. Οι εργασίες που παρουσιάζουν αυτά τα χαρακτηριστικά ορίζονται ως επικίνδυνες και απαγορεύεται η εκτέλεση τους από τους ανήλικους³.

Με την αριθμό 130627/90 υπουργική απόφαση καθορίζονται αναλυτικά οι εργασίες που παρουσιάζουν κάποιο βαθμό επικινδυνότητας και είναι συνολικά 86.

Αναλυτική παρουσίαση αυτών θα γίνει στον πίνακα 1 που θ' ακολουθήσει. Η επιλογή των καθηκόντων των ανηλίκων σύμφωνα με το άρθρο 2 της απόφασης 130627/90 στις εργασίες αυτές πρέπει να γίνεται ιδιαίτερα προσεκτικά, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι φυσικές προϋποθέσεις που έχει ο ανήλικος, η περιέργεια και το ριψοκίνδυνο της ηλικίας, η διάθεση για παιχνίδι που μπορεί

³ ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ – ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗΣ- ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΚΔΟΣΗ – 1992 – ΕΚΔ. ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, σελ. 133.

να δείχνουν νεαρά άτομα, καθώς και η επιθυμία τους να κάνουν την εργασία των μεγαλύτερων. Σε κάθε εργασία πρέπει να εξασφαλίζεται πλήρης ασφάλεια από ατυχήματα, υπερκόπωση ή άλλες βλαβερές συνέπειες στην υγεία ή την ανάπτυξη τους.

Αντιπρόσωπος των εργαζομένων για την υγιεινή και ασφάλεια, θα πρέπει να ενημερώνεται για το που και σε ποια καθήκοντα θα χρησιμοποιηθεί ο ανήλικος που προσλαμβάνεται ή χρησιμοποιείται ως ήδη απασχολούμενος.

Με την ίδια διάταξη ο ανήλικος θα πρέπει να εκπαιδευθεί σε ασφαλείς τρόπους εκτέλεσης της εργασίας που του ανατίθεται, πριν η εργασία του ανατεθεί. Εξάλλου ο ανήλικος για ένα χρονικό διάστημα που εξαρτάται από την εργασία την οποία αναλαμβάνει, θα πρέπει να βρίσκεται υπό την καθοδήγηση και επίβλεψη κατάλληλου προσώπου που ορίζεται από τον εργοδότη.

Ο νόμος 1837/89 στο άρθρο 16 καθιερώνει την υποχρέωση του εργοδότη να λαμβάνει πρόσθετα μέτρα προστασίας των ανηλίκων στο εργασιακό τους περιβάλλον, εκτός από τα μέτρα υγιεινής και ασφάλειας που προβλέπονται για όλους τους εργαζόμενους, να ενημερώνει αυτούς κατά την έναρξη, αλλά και περιοδικά κατά την διάρκεια της εργασίας για τους κινδύνους που απειλούν τη ζωή, την υγεία και τη φυσική, ψυχική και πνευματική τους ανάπτυξη και να τους καθοδηγεί στην λήψη των κατάλληλων μέτρων για την αποφυγή των παραπάνω κινδύνων.

Κάθε εργοδότης εκτός από τη λήψη μέτρων για αποφυγή κινδύνων κατά την εργασία των ανηλίκων οφείλει να προστατεύει αυτούς από πράξεις βίας ή προσβολής της προσωπικότητας ή βλάβης της ηθικής τους.

Εξάλλου δεν επιτρέπεται να είναι εργοδότες ανηλίκων μέχρι 18 ετών πρόσωπα που έχουν καταδικασθεί για εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας του ατόμου, για οικονομική εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής ή για παράβαση του νόμου για τα ναρκωτικά.

3.1 Καθορισμός επικίνδυνων, βαριών ή ανθυγιεινών εργασιών, για την απασχόληση ανηλίκων

Εκτός από τις παραπάνω απαγορεύσεις που αναφέρονται στο άρθρο 2 της Υπουργικής απόφασης 130627/90, μέτρα για την προστασία των ανηλίκων από επικίνδυνες εργασίες προβλέπονται και από το νόμο 1837/89.

Συγκεκριμένα σύμφωνα με το άρθρο 2, παρ.2 του νόμου 1837/89, ως επικίνδυνες, βαριές ή ανθυγιεινές εργασίες, καθώς και ως εργασίες που βλάπτουν την ψυχική υγεία και γενικά εμποδίζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας των ανηλίκων, θεωρούνται οι παρακάτω αναλυτικά αναφερόμενες εργασίες. Σ' αυτές απαγορεύεται να απασχολούνται άτομα που δεν έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους:

1. Η Παρασκευή, ανάμειξη ή χρησιμοποίηση ουσιών και παρασκευάσματα που χαρακτηρίζονται κατά τις διατάξεις του Π.Δ.329/1983 «Ταξινόμηση και επισήμανση επικίνδυνων ουσιών». Τις διατάξεις των οδηγιών του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που κυρώνονται με το παραπάνω διάταγμα ή με συμπληρωματικές των παραπάνω διοικητικές και κανονιστικές πράξεις καθώς και με διοικητικές και κανονιστικές πράξεις των Υπουργείων Εργασίας και Υγείας και Πρόνοιας, ως ουσίες εκρηκτικές, εύφλεκτα αέρια, λίαν τοξικές, ισχυρά διαβρωτικές, καρκινογόνες, τερατογόνες ή μεταλαξογόνες. Εξαιρούνται οι εργασίες με οικιακές φιάλες υγραερίων.

2. Εργασίες κατά τις οποίες ο ανήλικος εκτίθεται:

α) σε επίδραση ιοντιζουσών ακτινοβολιών που συνεπάγονται ετήσια δόση ακτινοβολίας μεγαλύτερη εκείνης που καθορίζεται από τις ειδικές διατάξεις περί προστασίας της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων από ιοντίζουσες ακτινοβολίες, όπως αυτές οι διατάξεις ισχύουν για ανήλικους κάθε φορά. Σε καμία περίπτωση η ετήσια δόση δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει την τιμή που καθορίζεται με τα άρθρα 7 και 10 σε συνδυασμό με τα άρθρα 2, 8, 9 και 12 της κοινής υπουργικής απόφασης των υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Υγείας και

Πρόνοιας, Ενέργειας και Φυσικών Πόρων, Έρευνας και Τεχνολογίας, Εργασίας «Βασικοί κανόνες προστασίας της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων από τους κινδύνους που προκύπτουν από ιοντίζουσες ακτινοβολίες». Αρ.Α2στ/1539 / 8.3.1985 (ΦΕΚ 280 / Β/ 13.5.1985)

β) σε θόρυβο στάθμης μεγαλύτερης των (85) DBA. Η τιμή των (85) DBA νοείται ως μέση ισοδύναμη τιμή (για 40 ώρες απασχόληση την εβδομάδα). Επίσης σε θόρυβο στάθμης μεγαλύτερης των 140 BP έστω και στιγμιαία.

γ) σε πολύ υψηλές ή πολύ χαμηλές θερμοκρασίες (για ικανό χρονικό διάστημα) ή σε εντόνως ακτινοβολούμενη θερμότητα).

δ) σε δυσμενείς καιρικές συνθήκες κατά την εκτέλεση υπαίθριων εργασιών.

3. Εργασίες που ανατίθενται ως σύνηθες έργο και υποχρεώνουν τον εργαζόμενο να παίρνει αφύσικη στάση (π.χ. σιδερωτής) ή να διατηρεί μέλη του σώματος του ικανό χρονικό διάστημα σε μη φυσική θέση (π.χ. τα χέρια σε επίπεδο ψηλότερο των ώμων).

3^Α. Εργασίες που συνεπάγονται τη χρήση ατομικών αναπνευστικών προστατευτικών μέσων, ή ωτασπίδων εκτός αν αυτό επιβάλλεται για την αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών ή την εκτέλεση καθήκοντος μικρής χρονικής διάρκειας.

4. Η εξαγωγή, χρησιμοποίηση, ανάμειξη υλικών που περιέχουν ελεύθερο διοξείδιο του πυριτίου ή σύμπλοκα άλατα πυριτίου ή αμίαντο.

5. Η χρησιμοποίηση υδραργύρου (και υπό μορφή φυράματος) και υδραργυρικών αμαγαμάτων.

6. Η χρησιμοποίηση, ανάμειξη ή παραγωγή χρωμάτων μολυβδούχων.

7. Η βαφή κατά την οποία γίνεται χρήση του ανθρακικού μολύβδου, του θειικού μολύβδου, του οξειδίου του μολύβδου και ειδών που περιέχουν τις ουσίες αυτές. Επίσης οι εργασίες καθαρισμού επιφανειών βαμμένων με αυτές τις ουσίες εκτός αν τα τεχνικά μέτρα που

λαμβάνονται αποτρέπουν την δυνατότητα εισπνοής σκόνης.

8. Η χρησιμοποίηση διαλυτών που περιέχουν βενζόλιο.

9. Η παραγωγή, η ανάμειξη και η χρησιμοποίηση μονομερούς βινυλοχλωριδίου.

10. Η παραγωγή, η κατεργασία, και η σύμμιξη μολύβδου. Η εργασία σε εργοστάσια κατασκευής συσσωρευτών μολύβδου.

11. Η χρησιμοποίηση ή ανάμειξη οργανικών ουσιών που υπόκεινται σε σήψη.

12. Η διαλογή ή χρησιμοποίηση ρακών ή παλιουφασμάτων. Η διαλογή μεταχειρισμένων ρούχων που δεν έχουν απολυμανθεί.

13. Η αποκομιδή απορριμμάτων και το θάψιμο τους σε χωματερές.

14. Η εργασία σε εργοστάσια παρασκευής ζωικής κόλλας, οστεόκολλας σε βυρσοδεψεία και σε αποθήκες ακατέργαστων δερμάτων.

15. Το κοπάνισμα, το ξάσιμο, το ξεχώρισμα λιναριού, μπαμπακιού, τριχών ή μαλλιών.

16. Η εργασία σε στοιχειοθετήρια, σε στερεοτυπεία, στις λινοτυπικές μηχανές, στα χυτήρια μονοτυπίας και στη τσιγκογραφία.

17. Η συστηματική εργασία σε χώρους φορτίσεως συσσωρευτών.

18. Η εργασία και παραμονή σε χώρους υαλουργείων στους οποίους κατεργάζεται η πρώτη ύλη, καθαρίζονται οι κλίβανοι, εμφυσούνται οι ύαλοι, κόβονται, τροχίζονται ή λειαίνονται.

19. Η κασσιτέρωση ή χρωμίωση ή επιμετάλλωση. Το βάψιμο με πιστολέτο ως συστηματική εργασία. Η βαφή και η εμφάνιση μεταλλικών αντικειμένων.

20. Η εργασία σε εργοστάσια ή εργαστήρια:

- α) παρασκευής οξέος, θειώδους οξέος και θειωδών ενώσεων
- β) νιτρικού και υδροχλωρικού οξέος
- γ) χλωρίου, χλωριούχου ασβεστίου, υποχλωριωδών αλκαλίων και χλωριούχου θείου
- δ) χλωρικών αλάτων
- ε) επεξεργασίας αντιμονίου, κραμάτων και ενώσεων του
- στ) επεξεργασίας αρσενικού και παρασκευής αρσενικούχων ενώσεων
- ζ) παρασκευής ανιλίνης και χρωμάτων ανιλίνης και αζο-χρωμάτων
- η) παρασκευής κυανιούχων ενώσεων και χρήσης ισοκυα-νιούχων
- θ) παρασκευής οξαλικού οξέος
- ι) παρασκευής αιθυλικού, οξικού και προπυλικού (αιθυλεστέρα)
- ια) παρασκευής κολλοδίου και κυτταροειδούς
- ιβ) παραγωγής αμμωνίας
- ιγ) φωσφόρου
- ιδ) χημικών λιπασμάτων

21. Η εργασία λεύκανσης ή διάλυσης χάρτου, άχυρου ή ρακών.

22. Η εργασία σε βασικής μεταλλουργικές βιομηχανίες.

23. Η εργασία στους αλευρόμυλους (στα τμήματα, στα οποία αναπτύσσονται σκόνες).

24. Η εργασία σε εργοστάσια ή εργαστήρια ή τμήματα εργοστασίων στα οποία η παράγονται η αποστάζονται:

- α) εκρηκτικές ύλες
- β) πυροτεχνήματα
- γ) φωτιστικά αέρια, πεπιεσμένα αέρια, εύφλεκτα υλικά
- δ) εύφλεκτα προϊόντα. Επίσης εν γένει στα εργοστάσια, στα οποία αναπτύσσονται σκόνες που δημιουργούν κίνδυνο εκρήξεως.

25. Οι υπόγειες εργασίες στα μεταλλεία και στα λατομεία.

26. Η συγκόλληση ή κοπή με αέριο ή ηλεκτρισμό εκτός αν εκτελείται βάσει προγράμματος των σχολών μαθητείας.

27. Η επίβλεψη κινητηρίων μηχανών.

28. Η επίβλεψη της λειτουργίας και η τροφοδοσία των θεριστικών και των αλωνιστικών μηχανών και των πρεσσών άχυρου.
29. Η επίβλεψη ατμολεβητών καθώς και λεβήτων ή δοχείων με αέρια υπό πίεση. Η επίβλεψη και συντήρηση λεβήτων και δικτύων υγραερίου.
30. Ο χειρισμός γερανών, γερανογεφυρών και βαρούλκων ή άλλων παρόμοιων μηχανών και μηχανημάτων.
31. Η απασχόληση με την ιδιότητα του οδηγού τροχαλίων φορτωτήρα ή βαγονιού φορτώσεως κατά την εξόρυξη μεταλλευμάτων από μεταλλείο, λίθων από λατομείο κ.λ.π.
32. Η εργασία με εκσκαπτικά φορτωτικά ή ανάλογα μηχανήματα.
33. (α) χειρισμός και οδήγηση περονοφόρου ανυψωτικού μηχανήματος (από άτομα μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένων), (β) ο χειρισμός περονοφόρων οχημάτων μεταφερόντων πυρακτωμένα ρευστά υλικά.
34. Χειρισμός και οδήγηση γεωργικού ελκυστήρα (τρακτέρ), (από άτομα μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένα).
35. Χειρισμός πρεσσών με έκκεντρο ή παρομοίων πρεσσών.
36. Χειρισμός υδραυλικών πρεσσών.
37. Χειρισμός θερμοπλαστικών πρεσσών, χυτοπρεσσών αλουμινίου κ.α. παρομοίων πρεσσών.
38. Ο χειρισμός μηχανών κατασκευής παπουτσιών.
39. Οι εργασίες με μηχανήματα που φέρουν κοπτικά εργαλεία που κινούνται με μηχανική δύναμη και κυρίως εξής:
- α) Η εργασία σε κυκλικά πριόνια, πριονοκορδέλες, μηχανές κοίλανσης, διαμόρφωσης (σβούρες) ή ροκανίσματος ξύλων.
- β) Η εργασία σε ψαλίδια, σε μηχανήματα τεμαχισμού, σε μηχανήματα κοπής (κοπτικά δεσμίδων χαρτιού, κυκλικά πριόνια,

πριονοκορδέλες επεξεργασίας άλλου υλικού εκτός του ξύλου) και σε θραυστήρες.

γ) Η εργασία σε μηχανήματα ελασματοποιίας και γενικά σε μηχανήματα, στα οποία το υλικό ή το επεξεργαζόμενο αντικείμενο περνά μεταξύ κυλίνδρων δημιουργώντας τον κίνδυνο πιασίματος μέλους του σώματος του εργαζομένου.

δ) Η εργασία σε μηχανήματα ζυμώσεως - συνθλίψεως. ε) Η εργασία σε φυγοκεντρικές μηχανές.

στ) Η εργασία με μηχανικά πριόνια, με αλυσσοπριονα σε καταρράκτες, σε μηχανήματα αποφλοιώσεως, κλαδεύσεως και παρόμοια.

40. Ο καθαρισμός μεταλλικών επιφανειών με ψηγματοβολή (αμμοβολή)

41. Η εργασία σε ατμοκρουούς.

42. Η λίπανση, ο καθαρισμός, η επισκευή και η αναζήτηση βλάβης σε μηχανές, εργαλεία και συσκευές που βρίσκονται σε λειτουργία. Η απόδοση μηχανήματος σε ομαλή λειτουργία μετά από βλάβη. Η ρύθμιση του μηχανήματος.

43. Η σύνδεση - αποσύνδεση ιμάντων ή στοιχείων μεταδόσεως κινήσεως με το μηχανήμα σε λειτουργία.

44. Η εργασία του συντηρητού βάρδιας μηχανολογικών ή ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων και του συντηρητού κτιρίων.

45. Η εκκίνηση μηχανών στις οποίες απασχολούνται ταυτόχρονα δύο ή περισσότεροι εργαζόμενοι.

46. Η εκκίνηση μηχανών που αποτελούν τμήμα αλυσίδας αυτοματισμού.

47. Η εργασία, που απαιτεί για την διατήρηση της ασφάλειας της εργασίας, την συνεννόηση και την συνεργασία του εργαζομένου που την εκτελεί με εργαζόμενους που εκτελούν άλλη εργασία.

48. Μεταφορά ή έλξη με την χρησιμοποίηση δύο ή περισσότερων μηχανών.
49. Εργασίες κατεδαφίσεως.
50. Εργασίες σε κεκλιμένη στέγη. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως στεγών.
51. Εργασίες κατασκευής και αποσυναρμολογήσεως καλουπωμάτων.
52. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως αρθρωτών κλιμάκων και εργασίας πάνω σ' αυτές.
53. Εργασία συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως ικριωμάτων καθώς και εργασία επί ικριωμάτων.
54. Χειρισμός εργοταξιακών μηχανημάτων.
55. Χειρισμός μηχανημάτων οικοδομών.
56. Καλουπώματα και τοιχοποιία μέσα σε νερό. Ξήλωμα καλουπιών.
57. Συναρμολόγηση και εγκατάσταση μεγάλων μεταλλικών σιλό και ανάλογες συγγενείς εργασίες.
58. Η εργασία σε τάφρους βάθους μεγαλύτερου των 2μ. Εργασίες εκσκαφών.
59. Ο χειρισμός ηλεκτρικών εγκαταστάσεων υψηλής τάσεως. Η εργασία σε στοιχεία υπό τάση μεγαλύτερη των 50Υ.
60. Η εργασία σε εναέρια και υπόγεια δίκτυα.
61. Υποβρύχιες εργασίες που εκτελούνται με σκάφανδρο ή αναπνευστική συσκευή.
62. Σε εργασίες που αμείβονται κατ' αποκοπή σε άλλες, στις οποίες η αύξηση του ρυθμού εργασίας επιτρέπει τη λήψη ενός υψηλότερου μισθού.
63. Σε μια ομάδα, η οποία περιλαμβάνει ενήλικες εργαζομένους

που απασχολούνται με εργασίες, που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο.

64. (α) οι εργασίες που συνεπάγονται την ανύψωση βάρους μεγαλύτερου από τον αναγραφόμενο στον παραπάνω πίνακα Α'.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α'

<u>Ηλικία</u>	<u>Βάρος που ανυψούται</u>	<u>Ευκαιριακά</u>
<u>(ΚΡ)</u>		
	<u>Άρρενες</u>	<u>Θήλειες</u>
14 - 15	10	5
16 - 18	15	10

65. Οι εργασίες αρρένων ηλικίας μικρότερης των 16 ετών και θηλέων μικρότερης των 18 ετών που συνεπάγονται την εκτέλεση του έργου Β' ανύψωσης ή μεταφοράς βάρους, ως συνήθους έργου.

66. Η ανύψωση και μεταφορά βάρους μεγαλύτερου από το αναγραφόμενο στον πίνακα Β' που αποτελεί σύνηθες έργο ακόμη και αν εκτελείται από άρρενες ηλικίας 16-18 ετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β'

<u>Απόσταση στην οποία μεταφέρεται το βάρος</u>	<u>Ανώτατο επιτρεπτό όριο βάρους (ΚΡ)</u>
Μέχρι 2μ.	10
Από 2 έως 10μ.	8
Από 10 έως 30μ.	6
Από 30 και πάνω	5

66. α) Η εργασία ως σύνηθες έργο, ώθησης βάρους επί σιδηροτροχιών ή δια χειραμαξιών για άρρενες κάτω των 16 ετών και θήλειες κάτω των 18.

β) Η εργασία ως σύνηθες έργο που συνεπάγεται ώθηση σε σιδηροτροχιές βάρους μεγαλύτερου των 300ΚΡ, ή ώθηση δια χειραμαξιών δύο τροχών βάρους μεγαλύτερου των 100ΚΡ, ή ώθηση

δια χειραμαξίων τριών ή τεσσάρων τροχών βάρους μεγαλύτερου των 50ΚΡ ή τέλος ώθηση δια χειραμαξίων ενός τροχού βάρους μεγαλύτερου των 30ΚΟ και για άρρενες 16 έως 18 ετών.

67. Η εργασία για φόρτωση ή εκφόρτωση πλοίου εκτός των μικρών σκαφών που έχουν μήκος μικρότερο των 12 μ. ή πλάτος μικρότερο των 4μ.

68. Η εργασία σε χώρους με κίνδυνο πτώσης από ύψος μεγαλύτερο των τριών μέτρων ακόμη και αν έχει γίνει πρόληψη με σωσίβιο σκοινί ή άλλα παρόμοια μέσα. Η απαγόρευση δεν ισχύει αν υπάρχει ασφαλές προστατευτικό περίφραγμα σε κάθε θέση, στην οποία διαφορετικά θα συνέτρεχε κίνδυνος πτώσης.

68. Η εργασία που ενέχει κίνδυνο πτώσης αντικειμένων στον χώρο που κινείται ο ανήλικος κατά την εργασία του.

69. Η εργασία με μηχανικό γεωτρύπανο.

70. Το κάρφωμα με πιστόλι καρφώματος ή πιστόλι μπουλονιών.

71. Η χρήση μάσκας ή όπλου σφαγείου.

72. Η κοπή δένδρων με υλοτομικές μηχανές και η χρήση αυτών των μηχανών για κοπή ξυλείας.

73. Η εργασία σε διακλαδώσεις γραμμών τραίνων συμπεριλαμβανομένης της σύνδεσης βαγονιών.

74. Ο καθαρισμός ή βαφή με πίεση μεγαλύτερη των 2.5ΑΤ.

75. Το φούσκωμα ελαστικών τροχών λεωφορείων και αεροπλάνων με πίεση μεγαλύτερη των 3ΑΤ.

76. Το φούσκωμα ελαστικών γεωργικών ελκυστήρων ή άλλων αναλόγων οχημάτων με πίεση μεγαλύτερη των 1.5ΑΤ.

77. Η εργασία σε ανοικτό κύλινδρο ή κοχλία.

78. Οι εργασίες σε ανάμεικτες (μίξερ βιομηχανικά) σε λειαντικές

μηχανές, σε μηχανές τεμαχισμού, σε μηχανές ζεματίσματος (σφαγείων) και σε φυγοκεντρικές μηχανές.

79. Η εργασία σε διατρητικές μηχανές, σε καμπτικές μηχανές, σε μηχανές παραγωγής προϊόντων σκυροδέματος και σε μηχανές προτύπων χυτηρίων.

80. Η εργασία φύλακα. Η μεταφορά χρημάτων από και προς τράπεζες, δημόσια ταμεία, πιστωτικά ή νομισματικά ιδρύματα ή τόπους φύλαξης.

81. Οι εργασίες σε εγκαταστάσεις αποχέτευσης και σε αυτοκίνητα εκκενώσεως βόθρων.

82. Η εργασία σε έρευνες για καρκίνο ή λοιμώδεις νόσους.

83. Η εργασία που συνεπάγεται προφανή κίνδυνο για την επαφή με ανθρώπινο αίμα που μπορεί κατά μεγάλη πιθανότητα να θεωρηθεί φορέας μικροβίων κατά την κρίση της επιστημονικής επιτροπής του Ν. 1397/82 ή του διευθυντού του νοσηλευτικού τομέα.

84. Η συστηματική εργασία σε τμήμα εντατικής νοσηλείας, σε τμήμα λοιμωδών και επειγόντων περιστατικών ή σταθμού α' βοηθειών.

85. Η φροντίδα, ταρίχευση και μεταφορά νεκρών εκτός της που γίνεται στα πλαίσια των καθηκόντων νοσοκόμας.

86. Η εργασία σε χώρους, στους οποίους είναι πιθανή η έλλειψη οξυγόνου ή η ύπαρξη επικίνδυνης ατμόσφαιρας (δηλητηριώδη ή εκρηκτικά μίγματα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4. Επαγγελματικός προσανατολισμός και επιλογή εργασίας

Με άρθρο 4 του ν. 1837/89 «περί προστασίας των ανηλίκων κατά την απασχόληση» εισάγεται ο θεσμός του επαγγελματικού προσανατολισμού ως προϋπόθεση για τη νόμιμη απασχόληση των ανηλίκων σε οποιαδήποτε εργασία, εκτός βέβαια από τις καλλιτεχνικές εργασίες.

Συγκεκριμένα οι ανήλικοι, πριν απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία, εκτός από τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 3, πρέπει να παρακολουθήσουν προγράμματα εξωσχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού. Τα προγράμματα αυτά εκπονούνται και εφαρμόζονται από τον Οργανισμό Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.). Ο ίδιος Οργανισμός χορηγεί στον ανήλικο βεβαίωση για το πρόγραμμα που παρακολούθησε⁴. Βιβλιάριο εργασίας δεν εκδίδεται χωρίς τη βεβαίωση αυτή.

Τα προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού εκτελούνται σε νομαρχιακό επίπεδο με απόφαση του οικείου νομάρχη ύστερα από αιτιολογημένη πρόταση του Ο.Α.Ε.Δ. Τα προγράμματα αυτά, εκτός του ότι δίνουν διέξοδο σε νέες επαγγελματικές ειδικεύσεις τις οποίες έχει ανάγκη η αγορά εργασίας, σε αντίθεση με τις συμβατικές ειδικότητες στις οποίες ήδη παρατηρούνται φαινόμενα κορεσμού, δίνουν και τη δυνατότητα στους εργαζόμενους ανηλίκους να αξιοποιήσουν τις ιδιαίτερες κλίσεις και ενδιαφέροντα που μπορούν να έχουν, με στόχο την όσο το δυνατό αποδοτικότερη αξιοποίηση τους μέσα στις σκληρές συνθήκες της σύγχρονης επαγγελματικής πραγματικότητας.

⁴ ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ – ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗΣ - ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΚΔΟΣΗ – 1992 – ΕΚΔ. ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, σελ. 110 – παρ. 136.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5. Διάρκεια Εργασίας

5.1. Κανόνες

Ο ορισμός της χρονικής διάρκειας της απασχόλησης των ανηλίκων αποτέλεσε αντικείμενο ρύθμισης των πρώτων προστατευτικών διατάξεων για την εργασία του ανηλίκου.

Συγκεκριμένα ο νόμος ΔΚΘ/1912, έθετε περιορισμούς στο χρόνο ημερήσιας απασχόλησης των ανηλίκων. Σύμφωνα με το νόμο αυτό οι ανήλικοι από 12-14 ετών, δεν έπρεπε να εργάζονται πάνω από 6 ώρες την ημέρα, ενώ από 14 - 18 ετών δεν έπρεπε να απασχολούνται πάνω από 10 ώρες ημερησίως.

Ως ημέρες αναπαύσεως σύμφωνα με τον παραπάνω νόμο ορίζονται το Σάββατο, η παραμονή των Χριστουγέννων και η ημέρα του Ευαγγελισμού.

Με μεταγενέστερη ρύθμιση η χρονική διάρκεια της ημερήσιας εργασίας των ανηλίκων ορίστηκε το οκτάωρο. Η ρύθμιση αυτή αφορούσε όλους γενικά τους εργαζόμενους.

Ο νόμος 1837/89 μείωσε σημαντικά τα χρονικά όρια εργασίας των ανηλίκων⁵.

Συγκεκριμένα η διάταξη του άρθρου 5 του νόμου αυτού, διακρίνει τους ανηλικούς εργαζόμενους σε δύο κατηγορίες:

α. Σ' αυτούς που έχουν ηλικία μέχρι 16 ετών, για τους οποίους καθιερώνει ως ανώτατο χρονικό όριο ημερήσιας εργασίας τις 6 ώρες και 30 ώρες την εβδομάδα.

β. Σ' αυτούς που έχουν συμπληρώσει το 16^ο έτος (και μέχρι φυσικά το 18^ο έτος) της ηλικίας τους, για τους οποίους ορίζει ότι εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις που αφορούν τα χρονικά όρια απασχόλησης των εργαζομένων γενικά. Αναφέρει όμως ότι απαγορεύεται η υπερωριακή απασχόληση των

⁵ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ «ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ». ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ, ΕΚΔ. 1984- ΕΚΔ. ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, σελ. 276.

ανηλίκων, πράγμα επιτρέπει η εργατική νομοθεσία κατ' εξαίρεση στους ενήλικες εργαζόμενους.

Οι υπαγόμενοι στη δεύτερη κατηγορία ανήλικοι, που έχουν συμπληρώσει το 16^ο έτος της ηλικίας τους, δεν επιτρέπεται να εργάζονται περισσότερο από 6 ώρες την ημέρα και 30 ώρες την εβδομάδα, αν φοιτούν σε γυμνάσια, λύκεια κάθε τύπου ή τεχνικές επαγγελματικές σχολές δημόσιες ή ιδιωτικές αναγνωρισμένες από

Η ημερήσια απασχόληση των ανηλίκων αυτών, θα πρέπει να αρχίζει ή να λήγει δύο τουλάχιστον ώρες μετά τη λήξη ή πριν από την έναρξη των μαθημάτων αντίστοιχα.

Η Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. της 21.3.94 προέβλεπε ότι εργαζόμενοι που φοιτούν κανονικά και αποδεδειγμένα στη δευτεροβάθμια γενική ή τεχνική ή επαγγελματική εκπαίδευση, σε δημόσιες ή ιδιωτικές σχολές αναγνωρισμένες από το κράτος, και δεν έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους, δεν πρέπει να απασχολούνται περισσότερο από 6 ώρες την ημέρα.

Η παρ.5 του άρθρου 5 του νόμου 1837/83 ορίζει ότι απαγορεύεται η υπερωριακή απασχόληση των ανηλίκων γενικώς. Δεν αναφέρεται όμως και στο ζήτημα του επιτρεπτού ή μη της υπερεργασίας κατά την εφαρμογή της πενθημέρου εβδομαδιαίας εργασίας. Γίνεται δεκτό ότι η υπερεργασία δεν επιτρέπεται εφόσον η συνολική απασχόληση των ανηλίκων θα υπερέβαινε τις 30 ώρες την εβδομάδα. Έτσι στην περίπτωση που το ημερήσιο ωράριο του ανηλίκου είναι το μέγιστο επιτρεπόμενο, δηλαδή 6 ώρες που σημαίνει 30 ώρες την εβδομάδα, ο ανήλικος δεν επιτρέπεται ν' απασχολείται περισσότερο στις 5 ημέρες της εβδομάδας. Αν όμως απασχολείται ημερησίως λιγότερες από 6 ώρες, είναι δυνατόν για να εφαρμοσθεί και ως προς αυτόν η 5νθήμερη εβδομαδιαία εργασία, να αυξηθούν οι ώρες της ημερήσιας εργασίας του, δίχως όμως αυτή να υπερβαίνει, τις 6 ώρες την ημέρα και τις 30 ώρες την εβδομάδα.

5.2. Εξαιρέσεις

Εξαίρεση από τον γενικό κανόνα αποτελεί, σύμφωνα με διάταξη του άρθρου 5 του νόμου 1837/89, η απασχόληση των ανηλίκων σε καλλιτεχνικές ή παρεμφερείς δραστηριότητες, η οποία όμως δεν μπορεί να υπερβαίνει τις:

- δύο ώρες την ημέρα για ανήλικους από τριών έως έξι ετών.
- τρεις ώρες την ημέρα για ανήλικους από έξι έως ένδεκα ετών.
- τέσσερις ώρες την ημέρα για ανήλικους από έντεκα έως δεκατριών ετών.
- πέντε ώρες την ημέρα για ανήλικους από δεκατριών έως δεκαπέντε ετών.

5.3. Χρόνος ανάπαυσης

Ο νόμος 1837/89 (άρθρο5, παρ.2) ρυθμίζει το χρόνο ανάπαυσης που πρέπει να έχει ο εργαζόμενος ανήλικος καθημερινά.

Έτσι οι ανήλικοι εργαζόμενοι δικαιούνται ημερήσια ανάπαυση 12 τουλάχιστον ώρες, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται το διάστημα από τις 10 το βράδυ έως τις 6 το πρωί σε οποιαδήποτε εργασία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι και ο νόμος ΔΚΘ/1912⁶ επέβαλε υποχρεωτικές ενδιάμεσες παύσεις εργασίας για την ξεκούραση των ανηλίκων καθώς και την γενική απαγόρευση της κυριακάτικης εργασίας με κάποιες εξαιρέσεις.

⁶ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ «ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ – ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ , ΕΚΔ. 1984– ΕΚΔ, ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, σελ. 277.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

6. Νυχτερινή απασχόληση των ανηλίκων

Ο μεγάλος κόπος που απαιτεί η νυχτερινή εργασία και οι σοβαρές επιπτώσεις που έχει αυτή στην υγεία του ανηλίκου επέβαλλαν την απαγόρευση της εργασίας των ανηλίκων κατά τη διάρκεια της νύχτας.

Το άρθρο 5, παρ. 2 του νόμου 1837/89 απαγορεύει τη νυχτερινή εργασία των ανηλίκων από της 10μ.μ. μέχρι της 6:00 της επομένης σε οποιαδήποτε εργασία.

Η απαγόρευση αυτή προβλεπόταν και από το νόμο ΔΚΘ 1912, σύμφωνα με τον οποίο απαγορευόταν η νυχτερινή (9:00 το βράδυ μέχρι 5:00 το πρωί) στους ανήλικους, με σημαντικές όμως εξαιρέσεις προκειμένου για εργασία σε εστιατόρια, ξενοδοχεία και μεταφορικές επιχειρήσεις.

Ο νόμος 1837/89 επανέλαβε την απαγόρευση αυτή.

Σύμφωνα με το παραπάνω Νομοθετικό διάταγμα ως «νύχτα» νοείται το χρονικό διάστημα δώδεκα τουλάχιστον συνεχών ωρών. Ειδικότερα ανάλογα με την ηλικία του παιδιού η απαγόρευση της νυχτερινής εργασίας ρυθμίζεται ως εξής:

α. Για ανήλικους μικρότερους των δεκαέξι ετών, ως «νύχτα» θεωρείται το διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της δεκάτης εσπερινής ώρας και της επομένης έκτης πρωινής.

β. Για ανήλικους που έχουν συμπληρώσει το δέκατο έκτο έτος της ηλικίας τους ως «νύχτα» θεωρείται το χρονικό διάστημα το οποίο καθορίζεται από την αρμόδια αρχή, πρέπει δε να περιλαμβάνει τουλάχιστον επτά συνεχείς ώρες, οι οποίες θα παρεμβάλλονται μεταξύ της δεκάτης εσπερινής ώρας και της έβδομης πρωινής.

Η αρμόδια αρχή καθορίζει τα διάφορα χρονικά διαστήματα για διάφορες περιοχές, επιχειρήσεις, βιομηχανίες ή κλάδους

βιομηχανιών ή επιχειρήσεων, αφού προηγουμένως συμβουλευθεί τις ενδιαφερόμενες οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων.

Η διάταξη του άρθρου 5 του νέου νόμου, δεν φαίνεται να αφορά στις εργασίες του άρθρου 3 (καλλιτεχνικές) αφού παρά το ότι στην παρ. 4 του ίδιου άρθρου ρυθμίζονται ειδικά για τις καλλιτεχνικές εργασίες τα χρονικά όρια απασχόλησης για τους ανήλικους μέχρι 15 ετών, δεν διευκρινίζεται αν οι οριζόμενες αυτές ώρες εργασίας μπορεί να είναι νυχτερινές ή όχι. Η διευκρίνιση αυτή είναι απαραίτητη αν λάβει κανείς υπόψη του ότι οι εργασίες αυτές (θεατρικές, μουσικές, κινηματογραφικές κ.λ.π.) λαμβάνουν χώρα συνήθως κατά τις νυχτερινές ώρες, δηλαδή μετά τις 10:00 μ.μ. Ιδιαίτερα δε τους θερινούς μήνες στη χώρα μας, διαρκούν και μέχρι 2ας πρωινής.

Από τα παραπάνω, συμπεραίνουμε ότι ο νομοθέτης έχοντας προφανώς υπ' όψη του αυτά, δεν θέλησε να εκφρασθεί διαφορετικά, αλλά αρκέστηκε στο ότι κατά την χορήγηση της άδειας από την αρμόδια Επιθεώρηση Εργασίας, θα ερευνάται και ο παράγοντας «νύχτα» προκειμένου να ικανοποιηθεί ή όχι η σχετική αίτηση του εργοδότη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

7. ΑΔΕΙΕΣ

7.1 Κανονική άδεια

Οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας που ρυθμίζουν τις άδειες των εργαζόμενων μισθωτών γενικά, ισχύουν και για τους ανήλικους εργαζόμενους με κάποιες όμως εξαιρέσεις.

Σήμερα όλοι οι μισθωτοί δικαιούνται άδεια, εφόσον συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος.

Ο αριθμός των ημερών αδείας ανέρχεται σε 24 αλληπάλληλες ημέρες για όλους τους εργαζόμενους οι οποίοι έχουν συμπληρώσει 12 μήνες συνεχούς απασχόλησης στον ίδιο εργοδότη. Η άδεια δίνεται με αποδοχές από τον εργοδότη και επαυξάνεται κατά μία εργάσιμη ημέρα για κάθε έτος απασχολήσεως (πέρα από το πρώτο έτος). μέχρι να φθάσει τις είκοσι έξι ημέρες που είναι το ανώτατο όριο.

Ειδική πρόβλεψη υπάρχει για τους ανήλικους εργαζόμενους και ως προς το χρόνο χορήγησης των άδειας τους. Το άρθρο 7 του νόμου 1837/89⁷ ορίζει ότι η άδεια στους ανήλικους μισθωτούς χορηγείται κατά την περίοδο των θερινών σχολικών διακοπών και σε συνεχείς ημέρες.

Με την ίδια διάταξη, δίνεται η δυνατότητα στον ανήλικο να ζητήσει τη τμηματική χορήγηση της αδείας του. Στην περίπτωση αυτή ο εργοδότης είναι υποχρεωμένος να του την χορηγήσει και σε άλλες χρονικές περιόδους (δηλαδή εκτός του χρόνου των θερινών σχολικών διακοπών). Η δυνατότητα αυτή του ανηλικού για κατάτμηση της αδείας του αφορά μόνο το μισό του συνόλου των ημερών αδείας που δικαιούται. Όσον αφορά τις υπόλοιπες μισές ημέρες, ο νόμος αναφέρει ότι πρέπει να του δοθούν οπωσδήποτε κατά τη διάρκεια των σχολικών διακοπών.

⁷ ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ – «Η ΣΧΕΣΗ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» - ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΒΛΑΣΤΟΣ, ΕΚΔ. ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ – ΑΘΗΝΑ-ΚΟΜΟΤΗΝΗ 1994 – σελ. 353 – παρ. 263- τόμος 1.

Η κατάτμηση της άδειας επιτρέπεται, χωρίς ν' απαιτείται έγκριση της αρμόδιας Επιθεώρησης Εργασίας, η οποία ήταν απαραίτητη πριν από την ισχύ του νόμου 1837/89. Σε περίπτωση διαφωνίας ως προς την άδεια, μεταξύ του εργοδότη και του ανήλικου εργαζόμενου, τη διαδικασία έγκρισης της άδειας αναλαμβάνει η κατά Νομαρχία αρμόδια επιτροπή του υπουργείου Εργασίας.

Πρόκειται για μια διαδικασία χρονοβόρα και αναποτελεσματική αφού οι αποφάσεις αυτών των Επιτροπών δεν εκδίδονται γρηγορότερα από δύο περίπου μήνες.

7.2. Άδεια σπουδών

Εκτός από την κανονική άδεια που δικαιούνται οι ανήλικοι εργαζόμενοι, ο νόμος 1837/89 προβλέπει γι' αυτούς και πρόσθετη άδεια σπουδών εφ' όσον είναι συγχρόνως και μαθητές ή σπουδαστές σε αναγνωρισμένη σχολή.

Σκοπός της θεσπίσεως της διάταξης περί ειδικής άδειας των σπουδαστών είναι η βοήθεια προς τον εργαζόμενο που παράλληλα σπουδάζει και η διευκόλυνση του να προσέλθει στις εξετάσεις του απερίσπαστος.

Το άρθρο 7, παρ. 2 του νόμου 1837/89 ορίζει ότι οι ανήλικοι εργαζόμενοι μέχρι 18 ετών ανεξάρτητα από τον χρόνο απασχολήσεως τους, όταν είναι συγχρόνως μαθητές ή σπουδαστές σε αναγνωρισμένη σχολή δικαιούνται για τη συμμετοχή τους στις εξετάσεις, πρόσθετη άδεια δύο ημερών συνεχόμενη ή τμηματική κατά την αίτηση τους για κάθε ημέρα εξετάσεων και συνολικά 14 ημέρες το χρόνο, (όσες δηλαδή και οι ημέρες αδειάς των μέχρι 25 ετών εργαζομένων μαθητών - σπουδαστών κατά το ν. 1346/83). Η άδεια αυτή δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 14 ημερών. Χορηγείται στους ανήλικους εργαζόμενους φοιτητές ή σπουδαστές ανεξάρτητα αν έχουν συμπληρώσει 12μηνη συνεχή απασχόληση στον ίδιο εργοδότη, προϋπόθεση που είναι απαραίτητη για τη χορήγηση κανονικής

άδειας στους εργαζόμενους γενικά.

Η άδεια εξετάσεων δίνεται χωρίς αποδοχές από τον εργοδότη. Οι αποδοχές των αδειών αυτών καταβάλλονται πάντοτε από τον Ο.Α.Ε.Δ. και η δαπάνη των έξι πρώτων ημερών κατά έτος βαρύνει τον προϋπολογισμό αυτού, ενώ η δαπάνη των υπολοίπων ημερών, βαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό. Για την κάλυψη των δαπανών που βαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό. Εγγράφεται κάθε χρόνο ειδική πίστωση στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εργασίας του επόμενου οικονομικού έτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ

8. Αμοιβές

8.1. Ανήλικος εργαζόμενος

Η αμοιβή των ανήλικων εργαζόμενων καθορίζεται από το άρθρο 6 του νόμου 1837/89. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό η ημερήσια αμοιβή του ανηλίκου δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερη από το κατώτατο όριο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, όπως αυτό προβλέπεται κάθε φορά από την Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. (Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας)⁸.

Θα πρέπει εδώ να διευκρινιστεί ότι ο υπολογισμός της αμοιβής, σύμφωνα με τα παραπάνω, γίνεται κατ' αναλογία των ωρών της ημερήσιας απασχόλησης του ανηλίκου.

Με τη ρύθμιση αυτή του νόμου 1837/89 μπορεί κάθε φορά να προσδιοριστεί το κατώτατο όριο αμοιβής του ανήλικου μισθωτού.

Έτσι, σήμερα που το ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη, όπως αυτό καθορίστηκε από την 21/2/90 Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. είναι 3.118 δραχμές (από 1/9/90), οι ανήλικοι για την εξάωρη απασχόληση τους, δικαιούνται ημερομίσθιο 2.808 δραχμές. Για απασχόληση πικρότερη των έξι ωρών δικαιούνται αντίστοιχα και μικρότερο ημερομίσθιο.

Το ποσό των 2.808 δρχ., προκύπτει από την αναλογία των 6 ωρών εργασίας του ανηλίκου, σε 6,66 ώρες που αντιστοιχεί το ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη.

Το παραπάνω ποσό της ημερήσιας αμοιβής του ανήλικου Εργαζόμενου καταβάλλεται ανεξάρτητα από το αν ο ανήλικος εργάζεται για πρώτη φορά, ή έχει προϋπηρεσία.

Το άρθρο 6, παρ. 2 του ν.1837/89 ορίζει ότι στις περιπτώσεις του

⁸ ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ – «Η ΣΧΕΣΗ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ» - ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΒΛΑΣΤΟΣ, ΕΚΔ. ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ – ΑΘΗΝΑ-ΚΟΜΟΤΗΝΗ 1994 –σελ. 352 – παρ. 262- τόμος 1.

προβλέπονται ευνοϊκότερες συνθήκες εργασίας και μεγαλύτερη αμοιβή από Συλλογική Σύμβαση Εργασίας ή από άλλη ρύθμιση που εξομοιώνεται με Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (Διαιτητική απόφαση, κανονισμός) οι ρυθμίσεις αυτές υπερισχύουν των διατάξεων του νόμου 1837/89.

Οι όροι απασχόλησης των ανηλίκων, όπως επίσης και η αμοιβή τους καθορίζονται με υπουργικές αποφάσεις στην περίπτωση που αυτοί απασχολούνται σύμφωνα με κάποιο πρόγραμμα μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. Έτσι στις περιπτώσεις αυτές μπορεί η αμοιβή του ανηλίκου να είναι και μικρότερη του κατώτατου ημερομισθίου όπως προβλέπει το άρθρο 14 του νόμου 1346/83.

Το άρθρο 6, παρ. 1 του ν. 1837/89 όταν κάνει λόγο για την αμοιβή των εργαζόμενων ανηλίκων, δεν διακρίνει μεταξύ ανηλίκων που παρέχουν εργασία υπαλλήλου και ανηλίκων που παρέχουν εργασία εργάτη. Αντίθετα οι Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. διαφοροποιούν μισθολογικά τις δύο αυτές κατηγορίες εργαζόμενων και καθορίζουν το ημερομίσθιο των εργατών μεγαλύτερο του ημερησίου μισθού των υπαλλήλων.

Η ασάφεια του νόμου στο σημείο αυτό δημιουργεί κάποιο ερμηνευτικό πρόβλημα, όμως θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι η οριζόμενη αμοιβή για τους ανήλικους εργαζόμενους αφορά κάθε είδος παρεχόμενης εργασίας από αυτούς, δηλαδή τόσο εκείνη που προσδίδει στον ανήλικο την ιδιότητα του εργάτη όσο και την υπαλληλική, αυτή η λύση εξασφαλίζει ευνοϊκότερη μεταχείριση στον ανήλικο.

8.2. Μαθητευόμενος (ανήλικος) εργάτης

Μέχρι και το 1989, οι Εθνικές Γενικές Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας, καθόριζαν τα γενικά κατώτατα όρια μισθών και ημερομισθίων ανάλογα με την ηλικία.

Οι ανήλικοι εργατοτεχνίτες χαρακτηρίζονταν από αυτές ως «μαθητευόμενοι». Η αμοιβή τους καθοριζόταν σε ποσοστό της

αμοιβής ανάλογο με το αν ο μαθητευόμενος διένυε το πρώτο, το δεύτερο ή το τρίτο έτος υπηρεσίας.

Ο νόμος 1837/89 κατήργησε σιωπηρά τη ρύθμιση αυτή σχετικά με την αμοιβή των μαθητευομένων. Έτσι σήμερα οι ανήλικοι, στους οποίους εμπίπτουν τόσο οι «μαθητευόμενοι» εργατοτεχνίτες μέχρι 18 ετών, όσο και οι υπάλληλοι από 15 μέχρι 18 ετών, δικαιούνται μέρος του κατώτατου ορίου ημερομισθίου όπως αυτό καθορίζεται κάθε φορά από την Ε.Γ.Σ.Σ.Ε., που είναι ανάλογο με τις ώρες απασχολήσεως τους, και όχι ανάλογο με το χρόνο υπηρεσίας που διανύουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

9. Προστατευτικά μέτρα διοικητικής φύσεως

Η εργασία των ανηλίκων είναι ένα θέμα που ενδιαφέρει την πολιτεία η οποία για το λόγο αυτό θέσπισε ειδικά μέτρα τα οποία εξασφαλίζουν την τήρηση των διατάξεων που αφορούν την εργασία αυτή.

Έτσι, ο νόμος 1837/89 προβλέπει τον εφοδιασμό του ανηλίκου με βιβλιάριο εργασίας, την τήρηση ειδικών μητρώων ανηλίκων, ιατρικές εξετάσεις κ.λ.π. καθώς και την ανάθεση ελέγχου της εφαρμογής των διατάξεων στην Επιθεώρηση Εργασίας.

Επίσης προβλέπονται, η επιβολή διοικητικών χρηματικών προστίμων, ποινικές κυρώσεις σε βάρος των εργοδοτών για παραβάσεις των διατάξεων του νόμου, καθώς και πρόστιμο σε βάρος εκείνων που ασκούν την επιμέλεια των ανηλίκων.

Σχετική αναφορά για τις ποινικές και διοικητικές κυρώσεις θα γίνει σε επόμενο κεφάλαιο.

Στο ειδικό νομικό καθεστώς για τους ανήλικους θα πρέπει ακόμη να συμπεριληφθούν οι διατάξεις που ρυθμίζουν τη δικονομική ικανότητα τους για να είναι ενάγοντες και εναγόμενοι. Η δικονομική ικανότητα των ανηλίκων δεν αμφισβητείται από τη στιγμή που έχουν τη δικαιοπρακτική ικανότητα. Πρόκειται για τον ανήλικο που έχει συμπληρώσει το 15^ο έτος και έχει τη γενική συγκατάθεση των προσώπων που ασκούν επιμέλεια. Παράλληλα όμως μπορεί να ενάγεται και ενάγει και ο νόμιμος εκπρόσωπος τους.

9.1. Βιβλιάρια εργασίας

Η έκδοση βιβλιαρίου εργασίας αποτελεί βασική προϋπόθεση για την απασχόληση του ανηλίκου. Το θέμα αυτό ρύθμιζε και ο νόμος ΔΚΘ΄/1912 στο άρθρο 14.

Ο νόμος 1837/89 ρυθμίζει ουσιαστικότερα και με μεγαλύτερη σαφήνεια τη διαδικασία έκδοσης των βιβλιαρίων σε σύγκριση με το νόμο ΔΚΘ/1912.

Συγκεκριμένα το άρθρο 8 του νόμου 1837/89 προβλέπει ότι απαγορεύεται η απασχόληση των ανηλίκων αν αυτή δεν είναι εφοδιασμένοι με βιβλιάρια εργασίας, που να αφορά ειδικά τη συγκεκριμένη εργασία ή ομάδα εργασιών. Εξαιρέση αποτελούν οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες η απασχόληση στις οποίες γίνεται και χωρίς την έκδοση βιβλιαρίου, και αυτό γιατί η έκδοση βιβλιαρίου εργασίας, συνδέεται με την μόνιμη εισδοχή του ανηλίκου στην απασχόληση, ουσιαστικά δηλαδή με την επαγγελματοποίησή του. Πράγμα το οποίο δεν συμβαίνει όταν αυτός απασχολείται περιστασιακά και πρόσκαιρα σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες.

Η απόφαση 1390/89 του Υπουργού Εργασίας ρυθμίζει την διαδικασία έκδοσης, ανανέωσης, αφαίρεσης και αντικατάστασης του βιβλιαρίου εργασίας, το περιεχόμενο του, το χρόνο της ισχύος του και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

Σύμφωνα με την απόφαση αυτή, τα βιβλιάρια εργασίας αποτελούνται από 32 σελίδες, οι οποίες τυπώνονται στο Εθνικό Τυπογραφείο, σύμφωνα με το συναποστελλόμενο υπόδειγμα, ενώ στη συνέχεια παραλαμβάνονται από το Υπουργείο Εργασίας και αποστέλλονται στις κατά τόπους Επιθεωρήσεις Εργασίας.

Ο ανήλικος που θέλει να εφοδιασθεί με βιβλιάριο εργασίας θα πρέπει να προσκομίσει στην οικεία Επιθεώρηση Εργασίας δύο πρόσφατες φωτογραφίες και δελτίο ταυτότητας, ή σε περίπτωση που δεν υπάρχει αυτό, πιστοποιητικό γεννήσεως Δήμου ή Κοινότητας από το οποίο θα προκύπτει η ακριβής ημερομηνία γέννησης του.

Η Επιθεώρηση Εργασίας, μέσω του αρμόδιου υπαλλήλου της, συμπληρώνει τα στοιχεία του ανηλίκου στο βιβλιάριο εργασίας, το οποίο του παραδίδει στη συνέχεια προκειμένου αυτός:

α) Να τύχει Εξωσχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού από την αρμόδια υπηρεσία του Ο.Α.Ε.Δ.

β) Να προσέλθει στις αρμόδιες Υγειονομικές Υπηρεσίες του Ι.Κ.Α. ή του Ε.Σ.Υ. για να υποβληθεί στις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις.

Μετά τις ιατρικές εξετάσεις και τη σχετική βεβαίωση της καταλληλότητας ή ακαταλληλότητας του για εργασία, ο ανήλικος προσκομίζει το βιβλιάριο στην Επιθεώρηση Εργασίας όπου πρωτοκολλάται, υπογράφεται από τον Προϊστάμενο της Επιθεώρησης Εργασίας, σφραγίζεται και επιστρέφεται στον ανήλικο για την νόμιμη απασχόληση του.

Τα βιβλιάρια εργασίας ισχύουν για τον αναγραφόμενο σ'αυτά χρόνο, αναθεωρούνται καθ'έτος ή σε μικρότερα χρονικά διαστήματα, αν κατά την κρίση του Επιθεωρητή Εργασίας ή του γιατρού απαιτούνται ιατρικές εξετάσεις σε μικρότερα του έτους χρονικά διαστήματα, καθώς και όταν γίνεται αλλαγή εργασίας ή αλλαγή ομάδας εργασιών.

Σε περίπτωση απώλειας ή φθοράς του βιβλιαρίου, αυτό αντικαθίσταται από την Επιθεώρηση Εργασίας και ακολουθείται η διαδικασία, όπως αυτή περιγράφηκε παραπάνω.

Το βιβλιάριο εργασίας αφαιρείται από τα όργανα της Επιθεωρήσεως αν ο ανήλικος απασχολείται από τον εργοδότη σε μη επιτρεπόμενες γι' αυτόν εργασίες.

Τα άρθρα 11 έως 14 του ν.1837/89 προσδιορίζουν την ακριβή διαδικασία χορήγησης της ιατρικής πιστοποίησης η οποία απαιτείται προκειμένου να εκδοθεί βιβλιάριο εργασίας στον ανήλικο.

Συγκεκριμένα η ιατρική πιστοποίηση θα πρέπει να επιβεβαιώνει ότι από την απασχόληση την οποία επέλεξε ο ανήλικος, δε διατρέχει κίνδυνο η υγεία του ή η σωματική και πνευματική του ανάπτυξη.

Η πιστοποίηση γίνεται από υγειονομικές υπηρεσίες μετά από ιατρικές εξετάσεις. Αρμόδιες για τις ιατρικές εξετάσεις είναι οι υπηρεσίες

του Εθνικού Συστήματος Υγείας και του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων, οι οποίες λειτουργούν στη περιοχή αρμοδιότητας του Επιθεωρητή Εργασίας, που χορηγεί το βιβλιάριο Εργασίας.

Οι ιατρικές εξετάσεις των ανηλίκων γίνονται δωρεάν και περιλαμβάνουν γενικές εξετάσεις, καθώς και κάθε ειδικότερη εξέταση κατά την κρίση του αρμόδιου γιατρού, για την έκδοση της ιατρικής πιστοποίησης.

Οι εργαζόμενοι ανήλικοι υποβάλλονται σε νέες ιατρικές εξετάσεις κάθε δώδεκα μήνες, η υποχρέωση αυτή παύει να υπάρχει μόλις ο ανήλικος συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας του.

Σε περίπτωση ατυχήματος ή ασθένειας, κατά την κρίση του γιατρού ή της αρμόδιας Επιθεώρησης Εργασίας, είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν οι παραπάνω ιατρικές εξετάσεις και σε χρονικά διαστήματα μικρότερα από το δωδεκάμηνο. Οι εξετάσεις αυτές επαναλαμβάνονται και στην περίπτωση αλλαγής εργασίας ή ομάδας εργασιών.

Ειδικές ιατρικές εξετάσεις που απαιτούνται για ορισμένες εργασίες ή ομάδα εργασιών, καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, που εκδίδεται μετά από γνώμη του Συμβουλίου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας. Αρμόδιος για την ιατρική πιστοποίηση είναι ο προϊστάμενος των υπηρεσιών Υγείας ή κάποιος γιατρός οριζόμενος από αυτόν.

Στη συνέχεια η πιστοποίηση καταχωρίζεται σε ειδική βεβαίωση με την ένδειξη «κατάλληλος» ή «ακατάλληλος» για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία.

Όταν η πιστοποίηση ισχύει για ορισμένη εργασία, που απαιτεί ειδικές συνθήκες απασχόλησης ή επισημαίνει ανωμαλία στην ανάπτυξη ή ειδικά προβλήματα υγείας του εξεταζόμενου, καθορίζεται και η χρονολογία επανεξέτασης καθώς και τα μέτρα που πρέπει να λάβει η Επιθεώρηση Εργασίας, για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό και την Επαγγελματική Επανακατάρτιση του

ανηλικίου σε συνεργασία με τις αρμόδιες για τα προγράμματα εξωσχολικού προσανατολισμού υπηρεσίες του Ο.Α.Ε.Δ. και τις υπηρεσίες υγείας.

9.2. Τηρούμενα έντυπα από τους εργοδότες

Ο νόμος 1182/81 ο οποίος κύρωσε την αριθμό 138 Δ.Σ.Ε. που έγινε στη Γενεύη το 1973, όριζε ότι η Εθνική νομοθεσία ή η αρμόδια αρχή έπρεπε να καθορίζει τα μητρώα και λοιπά έντυπα τα οποία ο κάθε εργοδότης ήταν υποχρεωμένος να τηρεί και να διαφυλάττει σε περίπτωση που απασχολούσε άτομα ηλικίας κάτω των 18 ετών. Στα μητρώα αυτά θα αναγράφονταν το όνομα, η ηλικία, ή η ημερομηνία γέννησης του ανηλικίου.

Ο ν. 1837/89 κάνει πιο συγκεκριμένες τις παραπάνω απαιτήσεις. Στο άρθρο 9 του νόμου αυτού ορίζεται ότι ο εργοδότης, που απασχολεί ανήλικους ηλικίας κάτω των 18 ετών, είναι υποχρεωμένος να τηρεί ειδικό μητρώο, στο οποίο θα αναγράφεται το ονοματεπώνυμο του εργαζόμενου, η χρονολογία γέννησης, η διεύθυνση της κατοικίας του, ο αριθμός του βιβλιαρίου εργασίας, η ημερομηνία έκδοσης ή ανανέωσης του, το είδος της εργασίας που επέλεξε να εκτελέσει ο ανήλικος, καθώς και η χρονολογία έναρξης και λήξης της σχέσεως εργασίας. Το μητρώο αυτό, ορίζεται από την ίδια διάταξη, ότι θα πρέπει να διατηρείται σε καλή κατάσταση από τον εργοδότη, ο οποίος θα το θέτει στη διάθεση των αρμοδίων κρατικών οργάνων όταν ζητηθεί.

Ο νόμος ΔΚΘ/1912 ορίζει ότι πολλά από τα αναφερόμενα στοιχεία που σήμερα αναγράφονται στο μητρώο ανηλικίων, όπως η ημερομηνία πρόσληψης και η απόλυση τους, και η σχετική ιατρική πιστοποίηση της ικανότητας του για εργασία, θα έπρεπε να σημειώνονται από τον εργοδότη στο βιβλιάριο εργασίας του εργαζόμενου.

9.3. Τήρηση μητρώου ανηλικών περιφέρειας

Η υποχρέωση τήρησης από κάθε Επιθεώρηση Εργασίας, μητρώου ανηλικών εργαζομένων της περιοχής που είναι στην αρμοδιότητα της, προβλέπεται με ειδική διάταξη του νόμου 1837/89.

Με την απόφαση 1389/89 του Υπουργού Εργασίας ρυθμίζονται η διαδικασία έκδοσης, το περιεχόμενο και ο τρόπος τήρησης του πιο πάνω μητρώου καθώς και κάθε αναγκαία σχετική λεπτομέρεια. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή το μητρώο ανηλικών περιφέρειας εκδίδεται στο Εθνικό Τυπογραφείο, παραλαμβάνεται από το Υπουργείο Εργασίας και στη συνέχεια αποστέλλεται στις περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Εργασίας (Επιθεωρήσεις Εργασίας).

Το περιεχόμενο του μητρώου αυτού καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και θα πρέπει να είναι σύμφωνο με το συναπτόμενο υπόδειγμα.

Υπόδειγμα μητρώου ανηλικών περιφέρειας φαίνεται στο πίνακα 2. Με την ίδια υπουργική απόφαση στο μητρώο ανηλικών κάθε Επιθεώρησης Εργασίας καταχωρίζονται τα στοιχεία των ανηλικών της περιοχής της, εφόσον αυτοί έχουν παρακολουθήσει προγράμματα Εξωσχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού, πέρασαν τις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις και κρίθηκαν ικανοί για την εργασία που επέλεξαν χωρίς κίνδυνο της υγείας τους ή της σωματικής και πνευματικής ανάπτυξης τους, εφοδιαζόμενοι με τα σχετικά βιβλιάρια εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

10. Έλεγχος τήρησης του ισχύοντος νόμου, ποινικές και διοικητικές κυρώσεις για παραβάσεις απαγορεύσεων

Ο έλεγχος της εφαρμογής και της τήρησης των διατάξεων του νόμου 1837/89 «Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση» είναι έργο της Επιθεώρησης Εργασίας, τα όργανα της οποίας μπορούν να απαγορεύσουν τη συνέχιση της εργασίας του ανηλίκου σε ορισμένη επιχείρηση, όταν αυτός απασχολείται με συνθήκες που δεν διασφαλίζουν τη σωματική ή ψυχική του υγεία.

Το άρθρο 18 του ν. 1837/89 ορίζει ότι ο εργοδότης του ανηλίκου ή οι εκπρόσωποι του που παραβαίνουν τις διατάξεις του νόμου καθώς και τις αποφάσεις που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότησή του, παραβάσεις που γίνονται είτε από δόλο είτε εξ αμελείας τιμωρούνται σύμφωνα με τις ποινές του άρθρου 458 του ποινικού κώδικα, εφόσον δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή από άλλες ποινικές διατάξεις.

Εξάλλου με το ίδιο άρθρο προβλέπεται η τιμωρία με κράτηση ή πρόστιμο και εκείνου που ασκεί την επιμέλεια του ανηλίκου (πατέρας, μητέρα, επίτροπος), εφόσον επιτρέπει την εργασία του κατά παράβαση των άρθρων 2, 3, 5 και 8 του νόμου, που αναφέρονται στους όρους και προϋποθέσεις απασχόλησης, στις καλλιτεχνικές και παρεμφερείς απασχολήσεις στα χρονικά όρια εργασίας του ανηλίκου και στα βιβλιάρια εργασίας αντίστοιχα.

Πέρα από τις ποινικές κυρώσεις που αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 18, οι παραβάτες εργοδότες ή οι εκπρόσωποι τους, τιμωρούνται και με πρόστιμο τριάντα χιλιάδες (30.000) έως τριακόσιες χιλιάδες (300.000) δρχ. Το πρόστιμο αυτό επιβάλλεται με πράξη του προϊστάμενου της αρμόδιας Επιθεώρησης Εργασίας.

Βάσει των διατάξεων του νομοθετικού διατάγματος 763/70 και

ειδικά για τις διοικητικές κυρώσεις του άρθρου 18 του ν. 1837/89 προβλέπεται ένσταση από τον εργοδότη σχετικά με την επιβολή προστίμου. Η ένσταση γίνεται εντός 30 ημερών από την επιβολή αυτού, ενώπιον του αρμόδιου Νομάρχη, ο οποίος αποφασίζει μετά από γνώμη της Συμβουλευτικής Επιτροπής της αρμόδιας Τοπικής Υπηρεσίας του Ο.Α.Ε.Δ.

Η απόφαση είναι δυνατόν να μειώνει το πρόστιμο μέχρι και 75%. Η σχετική απόφαση μπορεί στη συνέχεια να προσβληθεί ενώπιον των αρμοδίων Διοικητικών Δικαστηρίων για παράβαση νόμου ή για έλλειψη αιτιολογίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

11. ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

Στην αρχή της σταδιοδρομίας του εργαζόμενου, το πρόβλημα γι' αυτόν συγκεντρώνεται κατά κύριο λόγο στην προπαρασκευή του, η οποία εφόσον συνδυάζεται με την πρόθεση παροχής από πλευράς του εξαρτημένης εργασίας δημιουργεί μια ιδιαίτερη κατηγορία των αποκαλούμενων μαθητευόμενων εργαζόμενων.

Μαθητευόμενοι εργαζόμενοι είναι αυτοί που εργάζονται στο πλαίσιο της λεγόμενης σύμβασης μαθητείας.

Στη σύμβαση μαθητείας το προέχον στοιχείο είναι η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση του μαθητευόμενου και όχι η παροχή από μέρους του εργασίας έναντι αμοιβής.

Στη γνήσια μορφή σύμβασης μαθητείας, ο ένας από τους συμβαλλόμενους (δάσκαλος - μάστορας), αναλαμβάνει την υποχρέωση να παρέχει στον άλλο (μαθητευόμενο) τις απαραίτητες εμπειρικές γνώσεις για την εκμάθηση ορισμένης επαγγελματικής ειδικότητας (τέχνης).

Η γνήσια σύμβαση μαθητείας διαφέρει από τη σχέση μαθητείας του απλού μαθητή σχολής, διότι ο τελευταίος διδάσκεται σε σχολή, ενώ ο μαθητευόμενος εργάζεται σε μια επιχείρηση, όπου εκπαιδεύεται συγχρόνως όχι τόσο με μεθοδική διδασκαλία, αλλά κυρίως με άμεση εισαγωγή στην πρακτική επαγγελματική εκπαίδευση. Όπως είναι ευνόητο εφόσον πρόκειται για γνήσια σύμβαση μαθητείας, αυτή δεν συνταυτίζεται με τη σύμβαση εργασίας και δεν υπόκειται κατά κανόνα, στις διατάξεις της Εργατικής νομοθεσίας και συνεπώς καθ' όλη τη διάρκεια της δεν οφείλεται μισθός. Γιατί σε τέτοια μορφή σύμβασης κύριος σκοπός των συμβαλλομένων είναι η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση του μαθητευόμενου, δηλαδή η μετάδοση σ' αυτόν των απαραίτητων γνώσεων και ικανοτήτων για την άσκηση ορισμένου επαγγέλματος και μάλιστα μέσα σε ορισμένο χρόνο,

εννοείται βέβαια ότι στη γνήσια σύμβαση μαθητείας δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, για τα χρονικά όρια εργασίας, για τις νόμιμες αποδοχές αφού το προέχον στοιχείο στη σύμβαση αυτή δεν είναι η παροχή εξαρτημένη εργασίας, την οποία προϋποθέτει η εφαρμογή των διατάξεων αυτών.

Όταν ο κύριος σκοπός της σύμβασης που συνάπτεται μεταξύ του μαθητευόμενου και του τεχνίτη (εργοδότη), είναι η παροχή εκ μέρους του πρώτου, εργασίας έναντι αμοιβής και δευτερεύον σκοπός αυτής η εκμάθηση τέχνης ή επαγγέλματος από το μαθητευόμενο, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις και οδηγίες του εργοδότη, πρόκειται για σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, στην οποία βέβαια εφαρμόζονται οι διατάξεις της κείμενης εργατικής νομοθεσίας. Στην περίπτωση αυτή η εκμάθηση τέχνης από το μαθητευόμενο, δεν αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης υποχρέωσης του εργοδότη, αλλά επέρχεται σαν αυτόματη συνέπεια από τη σύμβαση που καταρτίστηκε, και μέσα στα πλαίσια της συνηθισμένης λειτουργίας αυτής.

Η σύναψη της σύμβασης μαθητείας επιβάλλεται να καταρτίζεται γραπτώς και επί πλέον να αναφέρονται στο έγγραφο όλοι οι όροι αυτής όπως λ.χ. το είδος εκπαίδευσης, ο χρόνος διάρκειας της, η αμοιβή του δασκάλου κ.λ.π. Διαφορετικά συνέπεια της ομοιότητας που υπάρχει, θα θεωρηθεί ότι πρόκειται για σύμβαση εργασίας μαθητευόμενου μισθωτού.

Σήμερα πάντως η σύναψη σύμβασης άμισθης μαθητείας είναι σχεδόν αδύνατη, γιατί αντίκειται στη δομή της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας, η οποία απαιτεί από την πρώτη ημέρα της απασχόλησης οποιουδήποτε προσώπου, τόσο την πληρωμή αμοιβής (ημερομίσθιο), όσο και την ασφάλιση του στο Ι.Κ.Α.

Με τις διατάξεις του Ν. 1837/89 έπαψε πλέον να γίνεται διαφοροποίηση των αποδοχών των μαθητευόμενων εργατοτεχνιτών, από τους εργαζόμενους που έχουν συμπληρώσει

το 18^ο έτος της ηλικίας τους και έτσι τα γενικά κατώτατα όρια μισθών και ημερομισθίων εφαρμόζονται αδιακρίτως σε όλους τους εργατοτεχνίτες.

Συγκεκριμένα, οι ανήλικοι εργαζόμενοι (εργατοτεχνίτες – εργατοτεχνίτριες καθώς και υπάλληλοι) που έχουν συμπληρώσει το 15^ο έτος της ηλικίας τους, αμείβονται με βάση το κατώτατο τουλάχιστον ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη ή μισθού που προβλέπεται από τη Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. ανάλογα με τις ώρες απασχόλησης τους.

Ένας άλλος τύπος μαθητείας που καθιερώθηκε και ως ειδικός θεσμός από το ισχύον δίκαιο, είναι ο θεσμός των μαθητών - τεχνιτών.

Μαθητές - τεχνίτες κατά τις διατάξεις του Β.Δ. της 6.6.1952 «Περί εκπαίδευσης μαθητών - τεχνιτών» θεωρούνται εκείνοι οι οποίοι απασχολούνται σε κάποιο εργοστάσιο ή σε επιχείρηση με σκοπό να μάθουν ορισμένη τέχνη, εφ' όσον εφαρμόζεται εκεί ορισμένο πρόγραμμα, ενώ ο εργαζόμενος παρακολουθεί συγχρόνως και θεωρητικά μαθήματα στις σχολές μαθητείας. Οι σχολές αυτές, νέου τύπου είναι μέσης βαθμίδος, λειτουργούν ως ανεξάρτητες μονάδες και περιέχουν συνήθως περισσότερα από ένα τμήματα ειδικοτήτων.

Το πρόγραμμα μαθητείας απευθύνεται κυρίως σε νέους ανήλικους και περιλαμβάνει θεωρητική εκπαίδευση και πρακτική άσκηση στις επιχειρήσεις. Οι μαθητές - τεχνίτες επιλέγονται από τις τεχνικές σχολές με ορισμένη διαδικασία και στη συνέχεια οι επιχειρήσεις προσλαμβάνουν τον απαραίτητο αριθμό, συνάπτοντας με τον καθένα τους ένα συμφωνητικό μαθητείας. Μεταξύ των ανωτέρω σχολών και των οικείων επιχειρήσεων προβλέπεται ένα είδος συνεργασίας, στην οποία συμμετέχει, με αποφασιστικές αρμοδιότητες και ο Ο.Α.Ε.Δ.

Σύμφωνα με το άρθρο 15 του β.δ/τος 1952 οι μαθητές καταρτίσουν εγγράφως συμφωνητικό μαθητείας* με τον εργοδότη

* Υπόδειγμα συμφωνητικού μαθητείας υπάρχει στο παράρτημα.

τους, το οποίο δημιουργεί μεταξύ των μερών μια ιδιόμορφη εργασιακή σχέση η οποία διέπεται από εκείνες τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας που δεν έρχονται σε αντίθεση με τις ειδικές ρυθμίσεις του β.δ/1952 ή με μεταγενέστερα ειδικά νομοθετήματα αυτού.

Αν ένας εργαζόμενος παρ' όλο που αρχικά εντάχθηκε στην εργοδοτική επιχείρηση ως μαθητής - τεχνίτης, εργάστηκε στη συνέχεια στον καθαρά παραγωγικό τομέα αυτής, χωρίς να τηρηθούν οι όροι της σύμβασης μαθητείας, τότε η συμβατική του σχέση με τον εργοδότη παίρνει πλέον το χαρακτήρα της κανονικής σχέσης εξαρτημένης εργασίας, οπότε βέβαια οι αποδοχές του θα καθορισθούν με βάση τη Σ.Σ.Ε. που καλύπτει την επαγγελματική κατηγορία και ειδικότητα του.

Ο μαθητής - τεχνίτης στο πλαίσιο λειτουργίας αυτής της σύμβασης μαθητείας, πληρώνεται από την επιχείρηση, όπου μαθητεύει, με μισθό που κυμαίνεται, ανάλογα με το εξάμηνο, από 20% ως 80% του μισθού του εργατοτεχνίτη της αντίστοιχης ειδικότητας, έχει δικαίωμα άδειας 15 εργασίμων ημερών, ασφαλιζεται στον οικείο ασφαλιστικό οργανισμό και προστατεύεται από τη νομοθεσία για τα εργατικά ατυχήματα.

Το καθημερινό ωράριο εργασίας του είναι μικρότερο εκείνου των άλλων εργαζομένων. Απαγορεύονται σ' αυτόν οι υπερωρίες και μετά την πάροδο διμήνου από την έναρξη της απασχόλησης του μπορεί να καταγγελθεί η σύμβαση του, αλλά μόνο για δικαιολογημένη αιτία.

Μετά το τέλος της εκπαίδευσης οι μαθητευόμενοι παίρνουν πτυχίο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, το οποίο σε ορισμένες περιπτώσεις αποτελεί τυπικό προσόν, αναγκαίο για την περαιτέρω πρόσληψη τους.

η τεχνική εκπαίδευση των μαθητευόμενων έχει τεθεί υπό την εποπτεία του κράτους, το οποίο έχει ιδρύσει ειδικές τεχνικές

σχολές και Σχολές Μαθητείας, στις οποίες οι φοιτούντες παίρνουν από τον Ο.Α.Ε.Δ. μειωμένο ημερομίσθιο ή αποζημίωση, ανάλογα με τα χρόνια μαθητείας, χωρίς να δημιουργείται όμως για αυτούς σχέση εξαρτημένης εργασίας.

Τέλος θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο Ο.Α.Ε.Δ., με βάση τη διάταξη του άρθρου 10 του ν. 1545/85 («Εθνικό σύστημα προστασίας από την ανεργία και άλλες διατάξεις»), μπορεί να καταβάλει στους μαθητές των μονάδων μαθητείας επίδομα μέχρι 50% του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη που ισχύει κάθε φορά, του οποίου το ύψος καθορίζεται με αποφάσεις του υπουργού εργασίας και προσδιορίζεται με βάση το ημερομίσθιο που καταβάλλεται στους μαθητές, την ημερήσια διάρκεια των προγραμμάτων μαθητείας ή πρακτικής άσκησης και άλλα συναφή κριτήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

12. ΚΑΛΥΨΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ

Η νομοθεσία του Ι.Κ.Α. καλύπτει κάθε εργαζόμενο, ανεξαρτήτως ηλικίας που υπάγεται στην ασφάλιση του ιδρύματος, από την περίπτωση ασθένειας, αναπηρίας, ή θανάτου από εργατικό ατύχημα.

Από τους κινδύνους αυτούς κατά συνέπεια καλύπτει και τον εργαζόμενο ανήλικο.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της νομοθεσίας του Ι.Κ.Α., στην περίπτωση προστασίας κινδύνων από ατυχήματα, είναι ότι ειδικά σ' αυτήν δεν προβλέπεται η προϋπόθεση χρονικών ορίων ασφαλίσεως. Δηλαδή ο κάθε εργαζόμενος που παρέχει εργασία υπαγόμενη στο Ι.Κ.Α. είναι άμεσα και αυτοδίκαια ασφαλισμένος από την πρώτη στιγμή της εργασίας του.

Η προστασία αυτή έχει μεγαλύτερη σημασία για τους ανήλικους γιατί λόγω της ηλικίας, της περιέργειας, του ενθουσιασμού, και της απειρίας τους γίνονται συχνότερα θύματα ατυχημάτων.

Εξάλλου συχνά τα παιδιά δεν έχουν εργαστεί αρκετά χρόνια, έτσι ώστε να συγκεντρώσουν τις 1.500 ημέρες εργασίας που θέτει σαν προϋπόθεση παροχών λόγω αναπηρίας η νομοθεσία του Ι.Κ.Α.

Ατύχημα θεωρείται κάθε βίαιο γεγονός που δημιουργεί ασθένεια ή επιδείνωση προϋπάρχουσας ασθένειας εφόσον συμβαίνει στις εξής περιπτώσεις⁹:

α) κατά την ώρα εκτέλεσης της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής.

β) κατά την ώρα της προσέλευσης στον τόπο της εργασίας.

⁹ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΡΓΑΤΙΚΗ & ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ – ΚΩΝ. Δ. ΛΑΝΑΡΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1995, σελ. 254.

γ) κατά το διάστημα της επιστροφής από την εργασία στο σπίτι.

Η νομολογία διαρκώς διευρύνει την έννοια του ατυχήματος με την πρόθεση να καλύψει κάθε απρόοπτο περιστατικό ασθένειας.

Το περιεχόμενο της προστασίας είναι σημαντικά αυξημένο έναντι των άλλων παροχών, γιατί ορίζεται ότι δεν μπορεί η σύνταξη αναπηρίας από εργατικό ατύχημα να είναι μικρότερη από το 60% του 25πλασίου του ημερομισθίου της ασφαλιστικής κλάσεως στην οποία κατατάσσεται ο ασφαλισμένος (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 5, παρ. 2 του ν.825/1978).

Σε περίπτωση θανάτου του ανήλικου από εργατικό ατύχημα προστατεύονται οι γονείς του περισσότερο αφού παίρνουν το νόμιμο ποσοστό τους, με το αυξημένο ύψος της συντάξεως όπως ορίζεται με την παραπάνω διάταξη, εφόσον όμως συντηρούνται κυρίως από το παιδί που πέθανε.

Το Ι.Κ.Α. εκτός από το εργατικό ατύχημα που συμβαίνει μέσα στο χώρο της εργασίας ή έχει σχέση με την εργασία, προστατεύει τους εργαζόμενους και από κοινό ατύχημα όπως π.χ. αυτοκινητιστικό ατύχημα εκτός εργασίας, χορηγώντας παροχές με ευνοϊκότερες προϋποθέσεις προς τους παθόντες.

Προϋπόθεση αυτής της παροχής είναι, ο ασφαλισμένος και συνεπώς και το ασφαλισμένο εργαζόμενο ανήλικο παιδί, να έχει πραγματοποιήσει στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α., τουλάχιστον το μισό αριθμό ημερομισθίων που απαιτούνται για τις κοινές περιπτώσεις συνταξιοδοτήσεως λόγω αναπηρίας ή θανάτου (άρθρο 34 Α.Ν.1846/51).

12.1. ΚΑΛΥΨΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Οι ανήλικοι που εργάζονται, ανεξαρτήτως ηλικίας, είναι ασφαλισμένοι στο Ι.Κ.Α., κατά του κινδύνου της αναπηρίας, εάν παρέχουν εξαρτημένη εργασία όπως και οι ενήλικες.

Η νομοθεσία του Ι.Κ.Α. εξάλλου καλύπτει και τα μαθητευόμενα παιδιά τα οποία ρητώς προβλέπει ότι υπάγονται στην ασφάλιση (άρθρο 2, παρ.1 α.ν. 1 846/51).

Η σύμβαση μαθητείας είναι η περίπτωση που θέλησε να εντάξει στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α. ο νομοθέτης με την παραπάνω ειδική διάταξη υπαγωγής των μαθητευομένων στην ασφάλιση και αυτό γιατί στην περίπτωση αυτή δεν είναι πλήρως εμφανής η εργασιακή σχέση.

Όταν ο ανήλικος παρέχει εξαρτημένη εργασία σε εργοστάσιο, εργαστήριο, κατάστημα ή βιοτεχνία με συνέπεια την εκμάθηση τέχνης, καλύπτεται από τις γενικές διατάξεις της υπαγωγής όσων παρέχουν εξαρτημένη εργασία στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α.

Υπάρχουν όμως και ειδικές κατηγορίες ανηλίκων, για την τεχνική κατάρτιση των οποίων, ειδικά ενδιαφέρθηκε ο νομοθέτης, και για τους οποίους προβλέπεται επίσης ειδική κάλυψη.

Οι κατηγορίες αυτές είναι οι εξής:

1. Μαθητές - Τεχνίτες του Β.Δ./6.6.1952 «περί εκπαιδεύσεως μαθητών - τεχνιτών». Είναι αυτοί που τοποθετούνται από τον οργανισμό απασχολήσεως εργατικού δυναμικού σε διάφορες τεχνικές σχολές μαθητείας.

2. Μαθητευόμενοι της ΜΟΜΑ που είναι οι εθελοντές προστατευτικής ηλικίας που μαθαίνουν τέχνη κοντά στις στρατιωτικές τεχνικές μονάδες των ΜΟΜΑ.

3. Οι εκπαιδευόμενοι σπουδαστές ανωτάτων ή ανωτέρων σχολών που εξασκούνται στα αντικείμενα τους σε διάφορους

εργοδότες όπως π.χ. οι μαθητές τεχνικών και επαγγελματικών σχολών, οι σπουδαστές ανωτάτων ή ανωτέρων δημοσίων τεχνικών σχολών, οι μαθητές ιδιωτικών ναυτικών σχολών κ.λ.π.

Η προστασία η οποία παρέχεται σ' αυτούς τους προστατευόμενους ανηλίκους σε περίπτωση αναπηρίας λόγω νόσου, είναι ανάλογη με τις αποδοχές που λαμβάνουν ή τα ειδικώς καθοριζόμενα ποσά γι' αυτούς το χρόνο ασφάλισέως τους, καθώς και το μέγεθος και τη διάρκεια αναπηρίας.

ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

Η συλλογή των στοιχείων έγινε από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία με τη μέθοδο της συνέντευξης.

Με την έρευνα αυτή καλύπτεται ο συνολικός πληθυσμός της χώρας. Οι πίνακες αφορούν τους ανήλικους εργαζομένους και αναφέρονται:

- στην πλήρη και μερική απασχόληση
- στους εργαζομένους, ανέργους και μη εργατικό δυναμικό
- στον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα.

Από τα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας που επεξεργάστηκαν και ποσοτικοποιήθηκαν προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΜΕ ΠΛΗΡΗ Η ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕΡΙΚΩΣ
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ&ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ

σε χιλιάδες

ΠΛΗΡΗΣ-ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΦΥΛΟ	1994			1996			1998			2000		
	ΣΥΝΟΛΟ	14 ΕΤΩΝ	15-19 ΕΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	14 ΕΤΩΝ	15-19 ΕΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	14 ΕΤΩΝ	15-19 ΕΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	14 ΕΤΩΝ	15-19 ΕΤΩΝ
ΑΡΡΕΝΕΣ												
ΠΛΗΡΗΣ	46600	2000	44600	38700	2400	36300	44500	0	44500	34757	0	34757
ΜΕΡΙΚΗ ΕΠΕΙΔΗ :	5900	800	5100	5200	500	4700	6800	0	6800	6618	0	6618
α) ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΜΑΘΗΜΑΤΑ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΕΤΑΙ	800	200	600	1400	100	1300	1800	0	1800	3473	0	3473
β) ΕΧΕΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑ Η ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
γ) ΔΕ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΒΡΕΙ ΠΛΗΡΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	2600	200	2400	1800	200	1600	3300	0	3300	2032	0	2032
δ) ΔΕΝ ΗΘΕΛΕ ΠΛΗΡΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	1400	300	1100	1400	100	1300	900	0	900	571	0	571
ε) ΑΛΛΟΙ ΛΟΓΟΙ	1000	100	900	600	100	500	700	0	700	316	0	316
στ) ΔΕ ΔΗΛΩΣΕ ΤΟ ΛΟΓΟ	100	0	100	0	0	0	100	0	100	226	0	226

ΠΛΗΡΗΣ-ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΦΥΛΟ	1994			1996			1998			2000		
	ΣΥΝΟΛΟ	14 ΕΤΩΝ	15-19 ΕΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	14 ΕΤΩΝ	15-19 ΕΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	14 ΕΤΩΝ	15-19 ΕΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	14 ΕΤΩΝ	15-19 ΕΤΩΝ
ΘΗΛΕΙΣ												
ΠΛΗΡΗΣ	27000	600	26400	24100	500	23600	20900	0	20900	18644	0	18644
ΜΕΡΙΚΗ ΕΠΕΙΔΗ :	3400	100	3300	4300	200	4100	6000	0	6000	2659	0	2659
α) ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΜΑΘΗΜΑΤΑ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΕΤΑΙ	900	100	800	300	100	200	1000	0	1000	538	0	538
β) ΕΧΕΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑ Η ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	107	0	107
γ) ΔΕ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΒΡΕΙ ΠΛΗΡΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	1400	0	1400	2400	100	2300	2200	0	2200	856	0	856
δ) ΔΕΝ ΗΘΕΛΕ ΠΛΗΡΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	600	0	600	1100	0	1100	1800	0	1800	953	0	953
ε) ΑΛΛΟΙ ΛΟΓΟΙ	500	0	500	400	0	400	700	0	700	204	0	204
στ) ΔΕ ΔΗΛΩΣΕ ΤΟ ΛΟΓΟ	0	0	0	100	0	100	300	0	300	0	0	0

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΜΕ ΠΛΗΡΗ Η ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕΡΙΚΩΣ
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ&ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ

ΠΛΗΡΗΣ-ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΦΥΛΟ	1994			1996			1998			2000		
	ΣΥΝΟΛΟ	14 ΕΤΩΝ	15-19 ΕΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	14 ΕΤΩΝ	15-19 ΕΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	14 ΕΤΩΝ	15-19 ΕΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	14 ΕΤΩΝ	15-19 ΕΤΩΝ
ΑΡΡΕΝΕΣ												
ΠΛΗΡΗΣ	46600	4,3	95,7	38700	6,2	93,8	44500	0,0	100,0	34757	0,0	100,0
ΜΕΡΙΚΗ ΕΠΕΙΔΗ :	5900	13,6	86,4	5200	9,6	90,4	6800	0,0	100,0	6618	0,0	100,0
α) ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΜΑΘΗΜΑΤΑ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΕΤΑΙ	13,6	25,0	11,8	26,9	20,0	27,7	26,5	0,0	26,5	52,5	0,0	52,5
β) ΕΧΕΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑ Η ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
γ) ΔΕ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΒΡΕΙ ΠΛΗΡΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	44,1	25,0	47,1	34,6	40,0	34,0	48,5	0,0	48,5	30,7	0,0	30,7
δ) ΔΕΝ ΗΘΕΛΕ ΠΛΗΡΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	23,7	37,5	21,6	26,9	20,0	27,7	13,2	0,0	13,2	8,6	0,0	8,6
ε) ΆΛΛΟΙ ΛΟΓΟΙ	16,9	12,5	17,6	11,6	20,0	10,6	10,3	0,0	10,3	4,8	0,0	4,8
στ) ΔΕ ΔΗΛΩΣΕ ΤΟ ΛΟΓΟ	1,7	0,0	1,9	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0	1,5	3,4	0,0	3,4
ΓΥΝΑΙΚΕΣ												
ΠΛΗΡΗΣ	27000	2,2	97,8	24100	2,1	97,9	20900	0,0	100	18644	0,0	100
ΜΕΡΙΚΗ ΕΠΕΙΔΗ :	3400	2,9	97,1	4300	4,7	95,3	6000	0,0	100	2659	0,0	100
α) ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΜΑΘΗΜΑΤΑ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΕΤΑΙ	26,5	100,0	24,2	7,0	50,0	4,9	16,7	0,0	16,7	20,2	0,0	20,2
β) ΕΧΕΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑ Η ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0	0,0	4,0
γ) ΔΕ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΒΡΕΙ ΠΛΗΡΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	41,2	0,0	42,4	55,8	50,0	56,1	36,7	0,0	36,7	32,2	0,0	32,2
δ) ΔΕΝ ΗΘΕΛΕ ΠΛΗΡΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	17,6	0,0	18,2	25,6	0,0	26,8	30,0	0,0	30,0	35,9	0,0	35,9
ε) ΆΛΛΟΙ ΛΟΓΟΙ	14,7	0,0	15,2	9,3	0,0	9,8	11,6	0,0	11,6	7,7	0,0	7,7
στ) ΔΕ ΔΗΛΩΣΕ ΤΟ ΛΟΓΟ	0,0	0,0	0,0	2,3	0,0	2,4	5,0	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0

ΠΗΓΗ:ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Από τα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας που επεξεργάστηκαν και ποσοτικοποιήθηκαν προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

Όσον αφορά την πλήρη και μερική απασχόληση, πίνακας 2, στους άρρενες κατά ομάδες ηλικιών, για τα έτη 1994-1996-1998-2000, βλέπουμε ότι οι ηλικίες των 15-19 ετών έχουν το μεγαλύτερο ποσοστό για όλα τα έτη, με χαρακτηριστικό το 1998 και 2000, 100,0% (44500/44500), διότι η ηλικία των 14 ετών δεν δήλωσε ούτε πλήρη ούτε μερική απασχόληση, 0,0%.

Στην μερική απασχόληση, ενδεικτικά το μεγαλύτερο ποσοστό για τις ηλικίες 15-19 ετών είναι το 2000, στην κατηγορία «παρακολουθεί μαθήματα ή εκπαιδεύεται», 52,5% (3473/6618) και το μικρότερο για όλα τα έτη στην κατηγορία «έχει ασθένεια ή ανικανότητα», 0,0% και ενδεικτικά στην ηλικία 14 ετών το μεγαλύτερο ποσοστό είναι το 1996 στην κατηγορία «δεν μπορούσε να βρει πλήρη απασχόληση», 40,0% (200/1800).

Όσον αφορά τις θήλειες και στη πλήρη και στη μερική απασχόληση το μεγαλύτερο ποσοστό έχουν οι ηλικίες των 15-19 ετών με χαρακτηριστικό το 1998 και 2000, 100,0% (20900/20900), διότι η ηλικία των 14 ετών δεν δήλωσε ούτε πλήρη ούτε μερική απασχόληση.

Στη μερική απασχόληση ενδεικτικά το μεγαλύτερο ποσοστό για τις ηλικίες των 15-19 ετών είναι το 1996, στην κατηγορία «δεν μπορούσε να βρει πλήρη απασχόληση», 56,1% (2300/4100) και ενδεικτικά στην ηλικία των 14 ετών είναι το 1994, στην κατηγορία «παρακολουθεί μαθήματα ή εκπαιδεύεται», 100,0% (100/100).

ΠΙΝΑΚΑΣ : 3

ΠΑΘΥΣΜΟΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 14 ΕΩΣ 19 ΕΤΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΩΣ ,
ΦΥΛΟ & ΒΑΘΜΟ ΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

σε χιλιάδες

ΕΤΟΣ	ΗΛΙΚΙΑ & ΒΑΘ.ΑΣΤ	ΦΥΛΟ	1985			1990			1995			2000						
			ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝ/ΚΟ		ΜΗ ΕΡΓ. ΔΥΝ/ΚΟ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝ/ΚΟ		ΜΗ ΕΡΓ. ΔΥΝ/ΚΟ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝ/ΚΟ		ΜΗ ΕΡΓ. ΔΥΝ/ΚΟ				
				ΑΠΑΣΧ/ΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ			ΑΠΑΣΧ/ΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ			ΑΠΑΣΧ/ΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ					
14 ΕΤΩΝ																		
ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		46700	2100	300	44300	45400	1100	400	43900	52400	1100	300	51000	0	0	0	0
	ΘΗΛΕΣ		43300	1000	500	41700	47300	100	300	46900	44600	0	300	44400	0	0	0	0
ΠΕΡΙΦΕΡ. ΠΡΩΤ/ΣΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		23800	300	100	23400	21600	200	100	21300	25200	400	0	24800	0	0	0	0
	ΘΗΛΕΣ		20500	300	300	19900	24000	100	0	23900	21500	0	100	21400	0	0	0	0
Π.Σ ΘΕΣ/ΚΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		5200	300	0	4900	7300	100	0	7200	6300	0	0	6300	0	0	0	0
	ΘΗΛΕΣ		4300	100	0	4100	5800	100	0	5700	6100	0	0	6100	0	0	0	0
ΛΟΙΠΕΣ ΑΣΤ.ΠΕΡΙΧ.	ΑΡΡΕΝΕΣ		17700	1500	200	16000	16400	700	300	15400	20900	700	300	19900	0	0	0	0
	ΘΗΛΕΣ		18300	600	100	17600	17900	0	300	17300	28500	8400	3400	27100	0	0	0	0
ΗΜΙΑΣΤΙΚ. ΠΕΡΙΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		9600	900	100	8600	9500	600	100	8800	9500	400	100	9000	0	0	0	0
	ΘΗΛΕΣ		8900	400	100	8400	8300	300	0	8100	9600	0	0	9600	0	0	0	0
ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		23300	4100	200	19000	17600	2500	400	14700	17200	1500	0	15700	0	0	0	0
	ΘΗΛΕΣ		21500	2300	100	19100	19000	1300	0	17700	13600	300	100	13300	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		126300	9200	900	116200	117800	5200	1300	111300	131500	4100	700	126700	0	0	0	0
	ΘΗΛΕΣ		116800	4700	1100	116000	121800	1800	400	116600	104300	8600	3800	117900	0	0	0	0

ΕΤΟΣ	ΗΛΙΚΙΑ & ΒΑΘ.ΑΣΤ	ΦΥΛΟ	1985			1990			1995			2000						
			ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝ/ΚΟ		ΜΗ ΕΡΓ. ΔΥΝ/ΚΟ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝ/ΚΟ		ΜΗ ΕΡΓ. ΔΥΝ/ΚΟ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝ/ΚΟ		ΜΗ ΕΡΓ. ΔΥΝ/ΚΟ				
				ΑΠΑΣΧ/ΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ			ΑΠΑΣΧ/ΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ			ΑΠΑΣΧ/ΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ					
15-19 ΕΤΩΝ																		
ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		220100	36000	13500	170600	230700	28900	7100	194700	245200	20600	9300	215300	243623	19832	10133	213658
	ΘΗΛΕΣ		240000	22100	22100	195800	252700	22400	15800	214500	262300	15700	16500	228000	236337	11202	18150	211889
ΠΕΡΙΦΕΡ. ΠΡΩΤ/ΣΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		114200	16300	8900	89000	120900	11900	3900	105100	121900	9400	5000	107500	123256	8171	4868	110217
	ΘΗΛΕΣ		123700	10700	13500	99500	128800	11000	8300	109800	126400	8300	10300	107800	122500	6563	7823	109175
Π.Σ ΘΕΣ/ΚΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		30900	4100	1100	25700	29900	3500	600	25800	34500	2800	1000	30700	32988	3413	569	29006
	ΘΗΛΕΣ		32400	3900	2800	25700	36300	3700	1100	31500	40500	2300	2300	38100	34011	1351	1251	31609
ΛΟΙΠΕΣ ΑΣΤ.ΠΕΡΙΧ.	ΑΡΡΕΝΕΣ		74900	15600	3500	55800	80000	13500	2700	63800	17000	0	100	16900	87380	8248	4697	74435
	ΘΗΛΕΣ		83900	7500	8000	70000	87800	7700	6400	73500	95300	5100	6000	84100	82664	4367	7075	71202
ΗΜΙΑΣΤΙΚ. ΠΕΡΙΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		37000	10100	1800	25300	38800	7400	1200	30200	41100	7700	1700	32000	39624	6821	1256	31547
	ΘΗΛΕΣ		42700	6000	3100	33600	42600	3700	3000	36600	44100	4300	3900	38000	36566	3630	3069	32861
ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		90900	37100	2200	51600	84800	29400	2500	52900	67600	18600	2500	46500	63246	14723	2475	48048
	ΘΗΛΕΣ		96700	22300	4500	66900	84900	16900	7100	61000	71800	9400	6000	56200	61012	6471	4977	48664
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		568000	119200	30800	418000	585100	94600	18000	472500	527600	59100	19600	448900	590117	61208	23998	584911
	ΘΗΛΕΣ		619300	72500	51900	495000	632900	66300	41900	625700	640000	44800	46900	548200	579640	32804	40235	506301

ΠΗΓΗ: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 14 ΕΩΣ 19 ΕΤΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΩΣ,
ΦΥΛΟ & ΒΑΘΜΟ ΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ποσοτά %

ΕΤΟΣ	ΗΛΙΚΙΑ & ΒΑΘ.ΑΣΤ	ΦΥΛΟ	1985				1990				1995				2000			
			ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝ/ΚΟ		ΜΗ ΕΡΓ. ΔΥΝ/ΚΟ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝ/ΚΟ		ΜΗ ΕΡΓ. ΔΥΝ/ΚΟ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝ/ΚΟ		ΜΗ ΕΡΓ. ΔΥΝ/ΚΟ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝ/ΚΟ		ΜΗ ΕΡΓ. ΔΥΝ/ΚΟ
				ΑΠΑΣΧ/ΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ			ΑΠΑΣΧ/ΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ			ΑΠΑΣΧ/ΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ			ΑΠΑΣΧ/ΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ	
14 ΕΤΩΝ																		
ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		37,0	22,8	33,4	38,1	36,5	21,2	30,8	39,4	39,8	26,8	42,9	40,2	0,0	0,0	0,0	0,0
	ΘΗΛΕΣ		37,1	21,3	45,4	37,8	38,1	5,8	50,0	30,2	34,2	0,0	3,3	25,8	0,0	0,0	0,0	0,0
ΠΕΡΙΦΕΡ. ΠΡΩΤ/ΣΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		18,9	3,3	11,1	20,1	18,3	3,8	7,7	19,1	19,2	9,8	0,0	19,6	0,0	0,0	0,0	0,0
	ΘΗΛΕΣ		17,8	6,4	27,3	18,0	18,1	5,8	0,0	20,0	11,7	0,0	2,8	12,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Π.Σ ΘΕΣ/ΚΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		4,1	3,3	0,0	4,2	6,2	1,9	0,0	6,5	4,8	0,0	0,0	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	ΘΗΛΕΣ		3,8	2,1	0,0	3,7	4,8	2,6	0,0	4,8	3,3	0,0	0,0	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0
ΛΟΙΠΕΣ ΑΣΤ.ΠΕΡΙΧ.	ΑΡΡΕΝΕΣ		14,0	16,3	22,2	13,8	14,0	13,5	23,0	13,8	15,9	17,1	42,9	15,7	0,0	0,0	0,0	0,0
	ΘΗΛΕΣ		15,7	12,6	8,1	15,8	14,4	0,0	0,0	14,5	48,2	97,7	18,3	44,8	0,0	0,0	0,0	0,0
ΗΜΙΑΣΤΙΚ. ΠΕΡΙΧ/ΣΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		7,6	9,8	11,1	7,4	8,1	11,5	7,7	7,9	7,2	9,8	14,2	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0
	ΘΗΛΕΣ		7,8	8,5	3,1	7,8	8,6	11,0	0,0	8,5	5,2	0,0	5,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		18,4	44,5	22,2	16,4	14,9	48,1	30,8	13,2	13,1	36,5	0,0	12,4	0,0	0,0	0,0	0,0
	ΘΗΛΕΣ		15,4	48,9	9,1	17,3	15,6	72,2	0,0	14,8	7,4	2,3	2,6	7,7	0,0	0,0	0,0	0,0
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		126300	7,3	0,7	92,0	117800	4,4	1,1	94,5	131500	3,1	0,5	96,4	0,0	0,0	0,0	0,0
	ΘΗΛΕΣ		116600	4,0	1,0	88,8	121800	1,8	8,3	98,2	184300	4,7	2,1	93,2	8,0	8,0	8,0	8,0

ΕΤΟΣ	ΗΛΙΚΙΑ & ΒΑΘ.ΑΣΤ	ΦΥΛΟ	1985				1990				1995				2000			
			ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝ/ΚΟ		ΜΗ ΕΡΓ. ΔΥΝ/ΚΟ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝ/ΚΟ		ΜΗ ΕΡΓ. ΔΥΝ/ΚΟ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝ/ΚΟ		ΜΗ ΕΡΓ. ΔΥΝ/ΚΟ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝ/ΚΟ		ΜΗ ΕΡΓ. ΔΥΝ/ΚΟ
				ΑΠΑΣΧ/ΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ			ΑΠΑΣΧ/ΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ			ΑΠΑΣΧ/ΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ			ΑΠΑΣΧ/ΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ	
15-19 ΕΤΩΝ																		
ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		38,8	30,2	43,8	40,8	39,4	30,5	39,4	41,2	46,5	34,9	47,4	48,0	41,3	32,4	42,2	42,3
	ΘΗΛΕΣ		38,8	30,5	42,6	39,6	39,9	34,3	37,7	40,8	41,0	35,0	39,4	41,6	41,3	34,5	40,2	41,8
ΠΕΡΙΦΕΡ. ΠΡΩΤ/ΣΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		20,1	13,7	28,9	21,3	20,7	12,6	21,7	22,2	23,2	15,9	25,5	23,9	20,9	13,3	20,3	21,8
	ΘΗΛΕΣ		20,0	14,8	28,1	20,1	20,4	15,8	19,8	20,8	19,8	18,5	22,0	19,7	21,2	17,1	19,4	21,8
Π.Σ ΘΕΣ/ΚΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		5,4	3,4	3,6	6,2	5,1	3,7	3,3	5,5	6,5	4,7	5,1	6,8	5,6	5,6	2,4	5,8
	ΘΗΛΕΣ		5,2	5,4	5,0	5,2	5,8	5,7	2,8	6,0	6,3	4,9	4,7	6,6	5,9	3,8	3,1	6,3
ΛΟΙΠΕΣ ΑΣΤ.ΠΕΡΙΧ.	ΑΡΡΕΝΕΣ		13,2	13,1	11,4	13,3	13,7	14,3	15,0	13,5	3,2	0,0	0,5	3,8	14,8	13,5	19,6	14,8
	ΘΗΛΕΣ		13,5	10,3	11,6	14,3	13,8	11,8	15,3	14,0	14,8	11,4	12,8	15,3	14,3	13,5	17,6	14,1
ΗΜΙΑΣΤΙΚ. ΠΕΡΙΧ/ΣΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		6,5	8,5	5,2	6,1	6,6	7,8	6,7	6,4	7,8	13,0	8,7	7,1	6,7	11,1	5,2	6,2
	ΘΗΛΕΣ		6,9	8,3	6,0	6,8	6,7	5,7	7,8	6,6	6,9	9,3	8,3	6,8	6,8	11,2	7,8	6,5
ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		16,0	31,1	7,1	12,3	14,5	31,1	13,9	11,2	12,8	31,5	12,8	10,4	10,7	24,1	10,3	9,1
	ΘΗΛΕΣ		15,8	30,7	8,7	14,1	13,4	25,7	16,9	11,6	11,2	20,9	12,8	10,2	10,5	19,9	12,1	9,8
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		568000	21,0	6,4	73,6	585100	18,2	3,1	80,7	527800	11,2	3,7	86,1	590117	10,4	4,1	85,5
	ΘΗΛΕΣ		519300	11,7	8,4	79,9	622900	10,3	5,8	83,1	640000	7,0	7,3	86,7	679048	5,6	6,9	87,5

Όσον αφορά τους απασχολούμενους, πίνακας 4 , ηλικίας 14 ετών στα έτη 1985-1990-1995-2000 το μεγαλύτερο ποσοστό στους άρρνες είναι το 1990, στις αγροτικές περιοχές 48,1% (2500/5200) και για θήλεις είναι το 1995, στις Λοιπές Αστικές Περιοχές, 97,7% (8400/8600).

Το μικρότερο ποσοστό στους άρρνες είναι το 1995, στο Π.Σ. Θεσ/κης, 0,0% (0/4100) και για θήλεις το 1990 και 1995, για όλες τις περιοχές εκτός των αγροτικών, 0,0% (0/1800).

Για τους απασχολούμενους ηλικίας 15-19 ετών, το μεγαλύτερο ποσοστό για άρρνες και θήλεις είναι το 1995, στις Αστικές περιοχές, 34,9% (20600/59100) και 35,0% (15700/44900) αντίστοιχα.

Το μικρότερο ποσοστό στους άρρνες είναι το 1995, στις Λοιπές Αστικές περιοχές, 0,0% (0/59100) και για θήλεις το 2000, στο Π.Σ. Θεσ/κης, 3,8% (1251/32504).

Όσον αφορά τους άνεργους ηλικίας 14 ετών, το μεγαλύτερο ποσοστό στους άρρνες είναι το 1995, στις Αστικές και Λοιπές Αστικές περιοχές, 42,9% (300/700) και στις θήλεις είναι το 1995, στις Λοιπές Αστικές περιοχές, 89,5% (3400/3800).

Το μικρότερο ποσοστό στους άρρνες είναι το 1985-1990-1995, στο Π.Σ. Θεσ/κης, Περιφέρεια Πρωτευούσης και Αγροτικές περιοχές, 0,0% (0/900) και για θήλεις το 1985-1990-1995, στο Π.Σ. Θεσ/κης, Περιφέρεια Πρωτευούσης, Αγροτικές και Ημιαστικές περιοχές, 0,0% (0/1100).

Για τους άνεργους ηλικίας 15-19 ετών, το μεγαλύτερο ποσοστό για άρρνες και θήλεις είναι στις Αστικές περιοχές, για άρρνες το 1995, 47,4% (9300/19600) και για θήλεις το 1985, 42,6% (22100/51800).

Το μικρότερο ποσοστό για άρρνες είναι το 1995, στις Λοιπές Αστικές περιοχές, 0,5% (100/19600) και για θήλεις το 1990, στο Π.Σ. Θεσ/κης, 2,6% (1100/41900).

Όσον αφορά το μη εργατικό δυναμικό ηλικίας 14 ετών το μεγαλύτερο ποσοστό για άρρνες είναι το 1995, στις Αστικές περιοχές, 40,2% (51000/126700) και για θήλεις το 1995, στις Λοιπές Αστικές περιοχές, 44,8% (77100/171900).

Το μικρότερο ποσοστό για άρρνες είναι το 1985, στο Π.Σ. Θεσ/κης, 4,2%

(4900/116200) και για τις θήλεις το 1995, στο Π.Σ. Θεσ/κης, 3,6% (6100/171900).

Για το μη εργατικό δυναμικό ηλικίας 15-19 ετών το μεγαλύτερο ποσοστό για άρρενες και θήλεις είναι στις Αστικές περιοχές, για άρρενες το 1995, 48,0% (215300/448900) και για θήλεις το 2000, 41,8% (211885/504911).

Το μικρότερο ποσοστό για άρρενες είναι το 1995, στις Λοιπές Αστικές περιοχές, 3,8% (16900/448900) και στις θήλεις το 1985, στο Π.Σ. Θεσ/κης, 5,2% (25900/495000).

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΗΛΙΚΙΑΣ 14 ΕΩΣ 19 ΕΤΩΝ ΚΑΤΑ ΜΟΝΟΨΗΦΙΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ, ΦΥΛΟ & ΒΑΘΜΟ ΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

σε χιλιάδες

ΕΤΟΣ		1985				1990				1995				2000				
ΗΛΙΚΙΑ & ΒΑΘ.ΑΣΤ	ΦΥΛΟ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗΣ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗΣ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗΣ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗΣ	
14 ΕΤΩΝ																		
ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ	2100	200	1500	400	1056	0	563	493	1087	71	269	747	0	0	0	0	
	ΘΗΛΕΣ	1000	0	700	300	141	0	141	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
ΠΕΡΙΦΕΡ. ΠΡΩΤ/ΣΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ	400	0	300	100	210	0	140	70	374	0	0	374	0	0	0	0	
	ΘΗΛΕΣ	300	0	300	100	70	0	70	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Π.Σ ΘΕΣ/ΚΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ	300	0	200	100	140	0	70	70	0	0	0	0	0	0	0	0	
	ΘΗΛΕΣ	100	0	100	0	70	0	70	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
ΛΟΙΠΕΣ ΑΣΤ.ΠΕΡ/Χ.	ΑΡΡΕΝΕΣ	1500	200	1000	300	704	0	352	352	712	71	269	372	0	0	0	0	
	ΘΗΛΕΣ	600	0	400	200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
ΗΜΙΑΣΤΙΚ. ΠΕΡΙΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ	800	300	400	100	563	141	352	70	420	224	121	75	0	0	0	0	
	ΘΗΛΕΣ	400	300	0	100	211	141	70	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ	4100	2600	1000	500	2536	1620	775	141	1549	974	267	308	0	0	0	0	
	ΘΗΛΕΣ	2300	2000	300	100	1337	1197	70	70	344	344	0	0	0	0	0	0	
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ	9200	3300	4400	1500	5209	1761	2252	1196	4142	1340	926	1876	0	0	0	0	
	ΘΗΛΕΣ	4700	2300	1900	600	1829	1338	421	70	344	344	0	0	0	0	0	0	

ΕΤΟΣ		1985				1990				1995				2000				
ΗΛΙΚΙΑ & ΒΑΘ.ΑΣΤ	ΦΥΛΟ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗΣ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗΣ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗΣ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗΣ	
15-19 ΕΤΩΝ																		
ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ	35800	1200	22200	12400	28875	563	17537	10775	20610	805	8915	10890	19833	337	7108	12388	
	ΘΗΛΕΣ	23000	600	9200	12200	22326	282	7356	14649	14661	356	3670	10554	10054	0	1218	2434	
ΠΕΡΙΦΕΡ. ΠΡΩΤ/ΣΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ	16200	0	9100	7100	11902	70	6761	5071	9423	0	3964	5459	8172	174	2782	5216	
	ΘΗΛΕΣ	10600	0	4200	6400	10967	0	3951	7324	7853	0	1271	6982	5216	0	622	4694	
Π.Σ ΘΕΣ/ΚΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ	3900	100	2700	1100	3450	0	2887	563	2767	0	1496	1271	3413	0	1252	2161	
	ΘΗΛΕΣ	3600	0	2500	1300	3692	0	1479	2113	3160	0	1197	972	1253	0	226	1025	
ΛΟΙΠΕΣ ΑΣΤ.ΠΕΡ/Χ.	ΑΡΡΕΝΕΣ	15600	1100	10300	4200	13522	493	7888	5141	8419	805	3456	4158	8249	163	1327	6759	
	ΘΗΛΕΣ	7300	600	2400	4300	7747	282	2353	5213	4168	359	1302	3397	4388	0	489	3919	
ΗΜΙΑΣΤΙΚ. ΠΕΡΙΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ	10100	3400	4800	1900	7394	1549	4155	1690	7633	2080	2911	2642	6821	2182	1876	2763	
	ΘΗΛΕΣ	6300	2800	1700	1700	3733	634	1479	1820	4164	1076	500	2588	3630	991	733	1907	
ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ	37100	21200	11700	4200	29439	16481	9367	3591	18558	10382	4593	3583	14722	7807	4596	2319	
	ΘΗΛΕΣ	23400	15400	3700	3300	18932	11480	2353	3099	9403	6337	789	2297	6364	3976	776	1712	
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ	118700	27000	60800	30900	94582	19156	48595	28831	67410	14072	25336	28003	61210	10663	18941	31606	
	ΘΗΛΕΣ	72100	19200	23700	29200	65217	12678	18522	34017	43648	8131	9829	26708	31705	4867	3945	22893	

ΠΗΓΗ: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΗΛΙΚΙΑΣ 14 ΕΩΣ 19 ΕΤΩΝ ΚΑΤΑ ΜΟΝΟΦΗΦΙΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ, ΦΥΛΟ & ΒΑΘΜΟ ΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ποσοστά %

ΕΤΟΣ	ΗΛΙΚΙΑ & ΒΑΘ.ΑΣΤ	ΦΥΛΟ	1985			1990			1995			2000						
			ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗΣ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗΣ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗΣ				
14 ΕΤΩΝ																		
ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		22,8	6,1	34,1	26,6	20,3	0,0	25,0	41,2	26,2	5,3	29,0	39,9	0,0	0,0	0,0	0,0
	ΘΗΛΕΣ		21,3	0,0	43,7	37,5	7,7	0,0	33,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ΠΕΡΙΦΕΡ. ΠΡΩΤ/ΔΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		4,3	0,0	6,8	6,7	4,0	0,0	6,3	5,9	9,0	0,0	0,0	19,9	0,0	0,0	0,0	0,0
	ΘΗΛΕΣ		6,4	0,0	12,5	12,5	3,8	0,0	18,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Π.Σ ΘΕΣ/ΚΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		3,3	0,0	4,6	6,7	2,7	0,0	3,1	5,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	ΘΗΛΕΣ		2,1	0,0	6,3	0,0	3,8	0,0	16,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ΛΟΙΠΕΣ ΑΣΤ.ΠΕΡΙΧ.	ΑΡΡΕΝΕΣ		16,3	8,1	22,7	20,0	13,5	0,0	15,6	29,4	17,2	5,3	29,0	19,8	0,0	0,0	0,0	0,0
	ΘΗΛΕΣ		12,8	0,0	25,0	25,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ΗΜΙΑΣΤΙΚ. ΠΕΡΙΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		8,7	9,1	9,1	6,7	10,8	8,0	15,6	5,9	10,2	16,7	13,2	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	ΘΗΛΕΣ		8,5	13,0	0,0	12,5	11,6	10,5	18,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		44,6	78,7	22,7	33,3	48,7	92,0	34,4	11,7	37,4	72,7	28,8	16,4	0,0	0,0	0,0	0,0
	ΘΗΛΕΣ		48,9	87,0	12,5	12,5	73,1	89,5	18,6	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		9200	35,8	47,9	16,3	5209	33,8	43,2	23,0	4142	32,3	22,4	45,3	0,0	0,0	0,0	0,0
	ΘΗΛΕΣ		4700	48,9	34,0	17,1	1829	73,2	23,0	3,8	244	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

ΕΤΟΣ	ΗΛΙΚΙΑ & ΒΑΘ.ΑΣΤ	ΦΥΛΟ	1985			1990			1995			2000						
			ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗΣ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗΣ	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΟΜΩΝ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗΣ				
15-19 ΕΤΩΝ																		
ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		30,2	4,4	36,5	40,1	30,5	2,9	36,1	40,0	30,6	5,7	35,2	38,9	32,4	3,2	37,5	39,2
	ΘΗΛΕΣ		30,5	3,1	38,8	41,8	34,2	2,2	39,9	43,1	34,4	4,4	42,5	40,5	34,2	0,0	30,9	42,1
ΠΕΡΙΦΕΡ. ΠΡΩΤ/ΔΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		13,6	0,0	15,0	23,0	12,6	0,4	13,9	19,0	14,0	0,0	15,7	19,5	13,4	1,6	14,7	16,5
	ΘΗΛΕΣ		14,7	0,0	17,7	21,9	16,9	0,0	19,7	21,6	18,0	0,0	14,7	24,6	16,5	0,0	13,2	20,5
Π.Σ ΘΕΣ/ΚΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		3,3	0,4	4,5	3,6	3,7	0,0	5,9	2,1	4,1	0,0	5,9	4,6	5,6	0,0	6,6	6,9
	ΘΗΛΕΣ		5,3	0,0	10,6	4,6	5,5	0,0	8,0	6,2	5,0	0,0	13,9	3,8	4,0	0,0	5,8	4,5
ΛΟΙΠΕΣ ΑΣΤ.ΠΕΡΙΧ.	ΑΡΡΕΝΕΣ		13,1	4,1	16,9	13,6	14,3	2,6	16,2	19,2	12,5	5,7	13,6	14,8	13,5	1,5	7,0	21,4
	ΘΗΛΕΣ		10,1	3,1	10,1	14,7	11,9	2,2	12,3	15,3	11,4	4,4	14,0	12,6	13,9	0,0	11,9	17,1
ΗΜΙΑΣΤΙΚ. ΠΕΡΙΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		8,5	12,6	7,9	6,1	7,8	8,1	8,6	6,3	11,3	14,8	11,5	9,4	11,1	20,5	9,9	8,7
	ΘΗΛΕΣ		8,3	13,6	7,2	5,8	5,7	5,0	8,0	4,8	9,0	13,3	5,8	9,7	11,4	30,4	18,5	8,3
ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		31,3	78,5	19,2	13,6	31,1	86,0	19,3	13,4	27,5	73,8	18,1	12,8	24,0	73,2	24,3	7,3
	ΘΗΛΕΣ		31,1	80,2	15,8	11,3	25,8	90,6	12,2	9,1	21,8	77,9	9,1	6,6	20,1	78,6	19,7	7,5
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ		118700	22,8	51,2	26,0	94582	20,2	51,4	28,4	67410	20,9	37,6	41,5	61210	17,4	31,0	51,6
	ΘΗΛΕΣ		72100	28,8	32,9	40,6	66217	19,4	28,4	52,2	43648	18,7	19,8	61,6	31705	15,4	12,4	72,2

Όσον αφορά το πρωτογενή τομέα, πίνακας 6, ηλικίας 14 ετών, το μεγαλύτερο ποσοστό για άρρενες και θήλεις είναι, στις αγροτικές περιοχές, το 1990, 92,0% (1620/1761) και το 1995, 100,0% (244/244) αντίστοιχα.

Το μικρότερο ποσοστό για άρρενες είναι το 1985-1990-1995, για όλες τις περιοχές εκτός των Αγροτικών και Ημιαστικών περιοχών, 0,0% (0/3300) και για θήλεις τα ίδια έτη, για όλες τις περιοχές εκτός των αγροτικών, 0,0% (0/2300)

Για την ηλικία των 15-19 ετών, το μεγαλύτερο ποσοστό για άρρενες και θήλεις, είναι το 1990, στις Αγροτικές περιοχές, 86,0% (16481/19156) και 90,6% (11486/12678) αντίστοιχα.

Το μικρότερο ποσοστό για άρρενες είναι το 1985-1990-1995-2000, στην Περιφέρεια Πρωτευούσης και στο Π.Σ. Θεσ/κης 0,0% (0/27000) και για θήλεις τα ίδια έτη, στην Περιφέρεια Πρωτευούσης, στο Π.Σ. Θεσ/κης στις Αστικές και στις Λοιπές Αστικές περιοχές, 0,0% (0/19200).

Στον δευτερογενή τομέα, ηλικίας 14 ετών, το μεγαλύτερο ποσοστό για άρρενες είναι το 1990, στις Αγροτικές περιοχές, 34,4% (775/2252) και για θήλεις το 1985, στις Αστικές περιοχές, 43,7% (700/1600)

Το μικρότερο ποσοστό στους άρρενες είναι το 1995, στην Περιφέρεια Πρωτευούσης και στο Π.Σ. Θεσ/κης 0,0% (0/926) και για θήλεις το 1985-1990-1995, σε όλες τις περιοχές.

0,0% (0/1600).

Για την ηλικία των 15-19 ετών, το μεγαλύτερο ποσοστό για άρρενες και θήλεις είναι στις Αστικές περιοχές, το 2000, 37,5% (7108/18941) και το 1995, 42,5% (3670/8629) αντίστοιχα.

Το μικρότερο ποσοστό για άρρενες είναι το 1985, στο Π.Σ. Θεσ/κης 4,5% (2700/60800) και για θήλεις το 1995 στις Ημιαστικές περιοχές και το 2000 στο Π.Σ. Θεσ/κης, 5,8% (500/8629).

Στον τριτογενή τομέα ηλικίας, 14 ετών, το μεγαλύτερο ποσοστό για τους άρρενες είναι το 1990, στις Αστικές περιοχές, 41,2% (493/1196) και για θήλεις το 1990, στις Αγροτικές περιοχές, 100,0% (70/70).

Το μικρότερο ποσοστό για άρρενες είναι το 1995, στο Π.Σ. Θεσ/κης, 0,0% (0/1876) και για θήλεις το 1985-1990-1995, σε όλες τις περιοχές, 0,0% (0/800).

Για την ηλικία των 15-19 ετών το μεγαλύτερο ποσοστό για άρρενες και

θήλεις είναι στις Αστικές περιοχές, το 1985, 40,1% (12400/30900) και το 1990, 43,1% (14649/34017) αντίστοιχα.

Το μικρότερο ποσοστό για άρρενες και θήλεις είναι στο Π.Σ. Θεσ/κης, το 1990, 2,1% (563/26831) και το 1995, 3,6% (972/26788) αντίστοιχα.

**Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ
ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

13. ΓΕΝΙΚΑ

Έπειτα από μακροχρόνια συζήτηση στα πλαίσια των κοινοτικών οργάνων, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη συνοδό του, που συνήλθε στο Στρασβούργο στις 8 και 9 Δεκεμβρίου του 1989, ενέκρινε το κείμενο του «Κοινοτικού Χάρτη των θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων».

Ο Χάρτης αυτός που εγκρίθηκε τελικά από τους αρχηγούς¹⁰ των ένδεκα μόνο κρατών - χωρών της Κοινότητας, δεν αποτελεί κείμενο με νομική ισχύ, και από τις διατάξεις του δεν προκύπτουν νομικές δεσμεύσεις για τα κράτη - μέλη. Ωστόσο αν και είναι αποτέλεσμα μίας συμβιβαστικής διαδικασίας με την οποία η Επιτροπή προσπάθησε να υπερπηδήσει τις αντιδράσεις μικρότερες ή μεγαλύτερες των διαφόρων κρατών - μελών, εντούτοις δεν μπορεί να παραγνωρισθεί ο σημαντικός πολιτικός χαρακτήρας και η σπουδαιότητα του, για την προοπτική που ανοίγει, προώθησης των κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων στα πλαίσια της κοινότητας.

Με την διακήρυξη των δικαιωμάτων αυτών, εκφράζεται η βούληση για την ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού κοινωνικού χώρου παράλληλα και συμπληρωματικά με την προαγωγή της ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς.

Τα κράτη - μέλη με την υιοθέτηση του χάρτη, δεσμεύτηκαν τουλάχιστον στο πολιτικό επίπεδο, να φροντίζουν ώστε η

¹⁰ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ - ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ - ΠΕΡΡΑΚΗΣ Ι. ΣΤ.- ΛΗΘΟΥΡΙΩΤΗ Δ.Γ., ΕΚΔ. 1990.

κοινωνική πρόοδος να συμβαδίζει με την οικονομική ανάπτυξη, ενόψει της υλοποίησης της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς, η πραγματοποίηση της οποίας θα πρέπει να συνεπάγεται βελτιώσεις στο κοινωνικό τομέα για τους εργαζόμενους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ιδίως όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία, τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας, την υγεία και ασφάλεια στο χώρο της εργασίας, την κοινωνική προστασία, την εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού η Επιτροπή κατάρτισε και πρόγραμμα Δράσης το οποίο παρουσίασε μαζί με το Χάρτη στη σύνοδο του Στρασβούργου. Το πρόγραμμα αυτό περιέχει ένα κατάλογο από προτάσεις - πρωτοβουλίες που πρέπει στο άμεσο μέλλον ν' αναληφθούν, αφού η υλοποίηση τους θεωρήθηκε αναγκαία για την προαγωγή των δικαιωμάτων των εργαζομένων

Στο κείμενο του κοινοτικού χάρτη για τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων γίνεται λόγος για την προστασία των παιδιών και των εφήβων στην απασχόληση.

Πρόκειται για ένα θέμα με το οποίο η Κοινότητα ασχολείται ουσιαστικά για πρώτη φορά, εκτός από κάποιες πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων στις οποίες περιλαμβάνονται και ορισμένα μέτρα για την αντιμετώπιση της επαγγελματικής κατάρτισης και του επαγγελματικού προσανατολισμού τους.

Ο Χάρτης προσεγγίζει το θέμα της προστασίας των παιδιών και των εφήβων με τέσσερις ειδικότερες σχετικές προβλέψεις.

Η πρώτη πρόβλεψη αναφέρεται στον προσδιορισμό ενός ελαχίστου ορίου ηλικίας για την επιτρεπτή είσοδο των ανηλίκων στην απασχόληση. Συγκεκριμένα ο χάρτης θεωρεί ως ελάχιστη ηλικία για την ανάληψη εργασίας τουλάχιστον αυτή κατά την οποία σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες, έχει λήξει η υποχρεωτική σχολική φοίτηση που δεν μπορεί όμως σε καμία περίπτωση να είναι μικρότερη από την ηλικία των 15 χρόνων.

Οι συντάκτες του Χάρτη έχοντας βέβαια υπόψη, ότι σε πολλές χώρες της κοινότητας, ισχύει υψηλότερο ελάχιστο όριο ηλικίας, φρόντισαν να θέσουν το προβλεπόμενο όριο υπό την επιφύλαξη των ευνοϊκότερων κανόνων που ισχύουν στα κράτη-μέλη, καθώς και των κανόνων που θα τους εξασφαλίζουν Κοινότητας, ιδίως όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία, τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας, την υγεία και ασφάλεια στο χώρο της εργασίας, την κοινωνική προστασία, την εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού η Επιτροπή κατάρτισε και πρόγραμμα Δράσης το οποίο παρουσίασε μαζί με το Χάρτη στη σύνοδο του Στρασβούργου. Το πρόγραμμα αυτό περιέχει ένα κατάλογο από προτάσεις - πρωτοβουλίες που πρέπει στο άμεσο μέλλον ν' αναληφθούν, αφού η υλοποίησή τους θεωρήθηκε αναγκαία για την προαγωγή των δικαιωμάτων των εργαζομένων

Στο κείμενο του κοινοτικού χάρτη για τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων γίνεται λόγος για την προστασία των παιδιών και των εφήβων στην απασχόληση.

Πρόκειται για ένα θέμα με το οποίο η Κοινότητα ασχολείται ουσιαστικά για πρώτη φορά, εκτός από κάποιες πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων στις οποίες περιλαμβάνονται και ορισμένα μέτρα για την αντιμετώπιση της επαγγελματικής κατάρτισης και του επαγγελματικού προσανατολισμού τους.

Ο Χάρτης προσεγγίζει το θέμα της προστασίας των παιδιών και των εφήβων με τέσσερις ειδικότερες σχετικές προβλέψεις.

Η πρώτη πρόβλεψη αναφέρεται στον προσδιορισμό ενός ελαχίστου ορίου ηλικίας για την επιτρεπτή είσοδο των ανηλίκων στην απασχόληση. Συγκεκριμένα ο χάρτης θεωρεί ως ελάχιστη ηλικία για την ανάληψη εργασίας τουλάχιστον αυτή κατά την οποία σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες, έχει λήξει η υποχρεωτική σχολική φοίτηση που δεν μπορεί όμως σε καμία περίπτωση να

είναι μικρότερη από την ηλικία των 15 χρόνων.

Οι συντάκτες του Χάρτη έχοντας βέβαια υπόψη, ότι σε πολλές χώρες της κοινότητας, ισχύει υψηλότερο ελάχιστο όριο ηλικίας, φρόντισαν να θέσουν το προβλεπόμενο όριο υπό την επιφύλαξη των ευνοϊκότερων κανόνων που ισχύουν στα κράτη-μέλη, καθώς και των κανόνων που θα τους εξασφαλίζουν επαγγελματική ένταξη χάρη στην κατάλληλη κατάρτιση. Επίσης λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές ρυθμίσεις, ο χάρτης δέχεται τη δυνατότητα παρεκκλίσεων από το ελάχιστο όριο ηλικίας που προβλέπει, προκειμένου για ορισμένες ελαφρές εργασίες.

Το όριο της ελάχιστης ηλικίας των 15 χρόνων προβλέπεται ρητά από το άρθρο 7, παράγραφος 1 του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Χάρτη, καθώς και από το άρθρο 2, παράγραφος 3 της 138 Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας «Περί του κατώτατου ορίου ηλικίας εισόδου στην απασχόληση» του 1973.

Τόσο ο Ευρωπαϊκός Κοινοτικός χάρτης όσο και η 138 Διεθνής Σύμβαση Εργασίας, επιτάσσουν ότι πρέπει να καθορίζεται υψηλότερο κατώτατο όριο ηλικίας για την είσοδο των νέων στην απασχόληση, όταν πρόκειται για εργασίες που θεωρούνται βαριές ή ανθυγιεινές ή που μπορεί να βλάψουν την ηθική τους. μάλιστα το άρθρο 3 της 138 Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας, ορίζει ότι το όριο αυτό δεν μπορεί να είναι κάτω των 18 ετών.

Με την δεύτερη πρόβλεψη, αναγνωρίζεται το δικαίωμα δίκαιης αμοιβής των νέων εργαζομένων σύμφωνα με τις ισχύουσες εθνικές πρακτικές.

Η αρχή της δίκαιης αμοιβής κατοχυρώνεται ρητά με τη διάταξη του άρθρου 7, παράγραφος 5 του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Χάρτη που καλεί τα κράτη «να αναγνωρίζουν το δικαίωμα των νεαρών εργαζομένων και των μαθητευομένων για δίκαιη αμοιβή ή για κατάλληλη παροχή».

Η τρίτη σχετική πρόβλεψη του Κοινοτικού χάρτη αναφέρεται στα αναγκαία μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την

αναπροσαρμογή των κανόνων του εργατικού δικαίου που ισχύουν για τους εργαζόμενους νέους, προκειμένου να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της ανάπτυξης τους και στις ανάγκες της επαγγελματικής τους εκπαίδευσης και πρόσβασης στην εργασία.

Στα πλαίσια της κατευθυντήριας αυτής πρόβλεψης εισάγεται το δικαίωμα των νέων εργαζομένων για μειωμένο ωράριο εργασίας, εφόσον έχουν ηλικία μικρότερη των 18 ετών, επισημαίνοντας μάλιστα ότι το δικαίωμα αυτό δεν μπορεί να καταστρατηγηθεί με τη χρησιμοποίηση της μεθόδου των υπερωριών. Εκτός όμως από την απαγόρευση της υπερωριακής εργασίας, ο Χάρτης απαγορεύει και τη νυχτερινή εργασία των νέων που δεν έχουν υπερβεί την ηλικία των 18 ετών, εκτός εάν πρόκειται για ορισμένες περιπτώσεις απασχόλησης σαφώς καθορισμένες από τις εθνικές ρυθμίσεις.

Το περιορισμό της διάρκειας της εργασίας των νέων που έχουν ηλικία κάτω των 16 ετών, ώστε να ανταποκρίνεται αυτή στις απαιτήσεις της ανάπτυξης τους και ιδιαίτερα στις απαιτήσεις της επαγγελματικής τους εκπαίδευσης προβλέπει και το άρθρο 7, παράγραφος 4 του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Χάρτη. Εξάλλου η απαγόρευση της νυχτερινής εργασίας των νέων κάτω των 18 ετών, προβλέπεται ρητά από τη διάταξη του άρθρου 7, παράγραφος 8 του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Χάρτη, ενώ ειδικές σχετικές ρυθμίσεις περιλαμβάνονται στη 90 Διεθνή Σύμβαση Εργασίας για τη νυχτερινή εργασία των παιδιών που απασχολούνται στη βιομηχανία καθώς και στην 79 Διεθνή Σύμβαση Εργασίας για την νυχτερινή εργασία των παιδιών και των νεαρών προσώπων που απασχολούνται σε μη βιομηχανικές εργασίες.

Με τη τελευταία πρόβλεψη του χάρτη εισάγεται το δικαίωμα των νέων για επαγγελματική κατάρτιση. Συγκεκριμένα ορίζεται ότι οι νέοι πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να απολαμβάνουν, στο τέλος της υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης, και για επαρκές

χρονικό διάστημα, μία αρχική επαγγελματική εκπαίδευση, προκειμένου να προσαρμοσθούν στις απαιτήσεις της μελλοντικής επαγγελματικής τους ζωής.

Σε περίπτωση που οι νέοι ήδη εργάζονται, θα πρέπει η εκπαίδευση αυτή να παρέχεται κατά την ώρα της εργασίας.

Το ζήτημα της επαγγελματικής κατάρτισης και ειδικότερα της επαγγελματικής κατάρτισης των νέων είναι από τα σημεία αιχμής της κοινοτικής κοινωνικής πολιτικής για την καταπολέμηση του προβλήματος της ανεργίας.

Στις 22 Ιουλίου του 1991 εκδόθηκε η απόφαση 91/387 του Συμβουλίου της Ε.Ο.Κ. που αναφέρεται σε πρόγραμμα δράσης για την επαγγελματική κατάρτιση των νέων και την προετοιμασία τους για την ζωή του ενηλίκου και την επαγγελματική ζωή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

14. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΟΔΗΓΙΑ 94/33 ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ «ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ»

Το συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας εξέδωσε στις 22 Ιουνίου του 1994 στο Λουξεμβούργο, την οδηγία 94/33 ΕΚ σχετικά με την προστασία των νέων κατά την εργασία.

Η οδηγία αυτή απευθύνεται στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία οφείλουν να θεσπίσουν ένα σύστημα μέτρων με συγκεκριμένο και αναλογικό χαρακτήρα, προκειμένου το σύστημα προστασία των νέων που προβλέπεται στην οδηγία να εφαρμοσθεί πραγματικά και ουσιαστικά.

Μερικές βασικές έννοιες δίνονται στο άρθρο 3 της οδηγίας, έτσι ώστε να κατανοηθούν καλύτερα οι στόχοι στους οποίους αποβλέπει αυτή¹¹.

Συγκεκριμένα:

α. Νέος, νοείται κάθε πρόσωπο ηλικίας κάτω των 18 ετών.

β. Παιδί, νοείται κάθε νέος ο οποίος δεν έχει φθάσει το 15^ο έτος της ηλικίας του ή υπόκειται ακόμη στην υποχρεωτική σχολική φοίτηση πλήρους χρόνου την οποία επιβάλλει η εθνική νομοθεσία.

γ. Έφηβος, νοείται κάθε νέος ηλικίας τουλάχιστον 15 ετών και κάτω των 18 ετών, ο οποίος έχει παύσει να υπόκειται στη σχολική υποχρέωση πλήρους χρόνου.

δ. Ελαφρά εργασία, νοείται οποιαδήποτε εργασία που από τη φύση των λειτουργιών που περιέχει, και τις ειδικές συνθήκες κάτω από τις οποίες αυτή εκτελείται:

¹¹ ΟΔΗΓΙΑ 94/33/ ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ – «ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ». ΑΡΙΘΜ. 1 – 216/12.

- Δεν είναι ικανή να βλάψει την ασφάλεια, την υγεία ή την ανάπτυξη των παιδιών και

- Δεν αποβαίνει σε βάρος της τακτικής σχολικής φοίτησης τους, της συμμετοχής τους σε προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού ή επαγγελματικής κατάρτισης εγκεκριμένα από την αρμόδια αρχή, ή της ικανότητάς τους να ωφελούνται από την εκπαίδευση που τους παρέχεται.

ε. Χρόνος εργασίας, νοείται η χρονική περίοδος παρουσίας των νέων στην εργασία, στη διάθεση του εργοδότη και κατά την άσκηση της δραστηριότητας ή των καθηκόντων του, σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες ή και πρακτικές.

στ. Περίοδος ανάπαυσης, θεωρείται κάθε χρονική περίοδος εκτός χρόνου εργασίας.

Στόχος της οδηγίας 94/33ΕΚ, όπως προβλέπεται στο άρθρο 1 αυτής, είναι η λήψη των απαραίτητων μέτρων προκειμένου να απαγορευθεί η παιδική εργασία.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού, τα κράτη - μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε η ελάχιστη ηλικία από την οποία θα επιτρέπεται η εισδοχή στην εργασία, να μην είναι κατώτερη από την ηλικία κατά την οποία λήγει η υποχρεωτική σχολική φοίτηση πλήρους χρόνου σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, σε καμία δε περίπτωση να μην είναι μικρότερη από την ηλικία των 15 ετών.

Μέριμνα των κρατών - μελών αποτελεί και η εργασία των εφήβων, η οποία θα πρέπει να υπόκειται σε αυστηρές ρυθμίσεις και να προστατεύεται κάτω από τους όρους που προβλέπει η οδηγία, ενώ για τους νέους τα κράτη - μέλη οφείλουν να φροντίζουν ώστε, όλοι οι εργοδότες να εξασφαλίζουν σ' αυτούς συνθήκες εργασίας προσαρμοσμένες στην ηλικία τους, και παράλληλα να προστατεύονται από την οικονομική εκμετάλλευση και από κάθε είδος εργασίας που ενδέχεται να βλάψει την ασφάλεια, την υγεία, τη φυσική, ψυχολογική, ηθική και την

κοινωνική τους ανάπτυξη, ή να θέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή τους.

Οι διατάξεις της οδηγίας 94/33ΕΚ εφαρμόζονται σε κάθε πρόσωπο ηλικίας κάτω των 18 ετών, που έχει σύμβαση εργασίας ή σχέση εργασίας όπως αυτή ορίζεται από το ισχύον δίκαιο κράτους - μέλους ή υπάγεται στο ισχύον δίκαιο αυτού.

Η παρούσα οδηγία δεν ισχύει για περιστασιακές ή σύντομης διάρκειας εργασίες, που αφορούν την παροχή οικιακής εργασίας σε ιδιωτικό νοικοκυριό ή εργασία σε οικογενειακή επιχείρηση, εφόσον αυτή θεωρείται ότι δεν βλάπτει, δεν ζημιώνει και δεν είναι επικίνδυνη για τους νέους.

Με το άρθρο 4 της οδηγίας τα κράτη - μέλη λαμβάνοντας υπόψη, τους στόχους του άρθρου 1, μπορούν με νομοθετική ρύθμιση να προβλέψουν ότι, από τις γενικές απαγορευτικές διατάξεις που ισχύουν για την εργασία των ανηλίκων μπορούν να εξαιρεθούν:

- Ανήλικοι που απασχολούνται σε πολιτιστικές ή συναφείς δραστηριότητες.

- Ανήλικοι τουλάχιστον 14 ετών, που απασχολούνται σε προγράμματα κατάρτισης ή πρακτικής άσκησης σε επιχείρηση, εφόσον η εργασία αυτή πραγματοποιείται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που καθορίζει η αρμόδια αρχή, και

- Ανήλικοι ηλικίας τουλάχιστον 14 ετών που εκτελούν ελαφρές εργασίες, εκτός από εκείνες που εμπίπτουν στις πολιτιστικές ή συναφείς δραστηριότητες.

Με το ίδιο άρθρο προβλέπεται ότι, ορισμένες από τις ελαφρές εργασίες εκτός από τις καλλιτεχνικές, μπορούν να εκτελεστούν και από ανήλικους που έχουν συμπληρώσει το 13^ο έτος της ηλικίας τους, για περιορισμένο όμως αριθμό ωρών εβδομαδιαίως και για ορισμένες κατηγορίες εργασίας που

καθορίζονται από την εθνική νομοθεσία.

Όπως προβλέπεται στη διάταξη 3 του άρθρου 4, τα κράτη - μέλη καθορίζουν, τηρουμένων των διατάξεων της οδηγίας, τους όρους εργασίας που συνδέονται με τις ελαφρές εργασίες.

Εξαίρεση από το γενικό απαγορευτικό κανόνα που ισχύει για την εργασία των ανηλίκων αποτελούν οι πολιτιστικές και οι συναφείς δραστηριότητες, που αναφέρονται αποκλειστικά στο άρθρο 5 της οδηγίας 94/33ΕΚ, το οποίο ορίζει ότι η πρόσληψη ανηλίκων προκειμένου ν' ασκήσουν αυτοί, δραστηριότητες πολιτιστικής, καλλιτεχνικής, αθλητικής ή διαφημιστικής φύσεως, προϋποθέτει τη λήψη προηγούμενης άδειας η οποία χορηγείται από την αρμόδια αρχή για κάθε περίπτωση ιδιαίτερα.

Οι συνθήκες εργασίας των ανηλίκων που απασχολούνται σε τέτοιου είδους δραστηριότητες, καθώς και οι λεπτομέρειες εφαρμογής της διαδικασίας λήψης προηγούμενης άδειας, καθορίζονται από τα κράτη - μέλη υπό τον όρο ότι οι εργασίες καλλιτεχνικής φύσεως:

- Δεν είναι ικανές να βλάψουν την ασφάλεια, την υγεία ή την ανάπτυξη των παιδιών, και

- Δεν αποβαίνουν σε βάρος της τακτικής σχολικής φοίτησης τους, της συμμετοχής τους σε προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού ή επαγγελματικής κατάρτισης εγκεκριμένα από την αρμόδια αρχή, ή της ικανότητας τους να ωφελούνται από την εκπαίδευση που τους παρέχεται.

Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, σε δραστηριότητες πολιτιστικής, καλλιτεχνικής, αθλητικής ή διαφημιστικής φύσεως επιτρέπεται και η απασχόληση παιδιών ηλικίας 13 ετών, κάτω από τους όρους που ορίζουν τα κράτη - μέλη, μέσω της νομοθεσίας ή των κανονισμών.

Με επόμενο άρθρο και συγκεκριμένα με το άρθρο 7 της

οδηγίας 94/33ΕΚ, τίθεται το ζήτημα της προστασίας των νέων από τους ειδικούς κινδύνους τους οποίους διατρέχει η ασφάλεια, η υγεία και η ανάπτυξη τους. Κίνδυνοι που απορρέουν είτε από την έλλειψη πείρας των νέων, είτε από την έλλειψη επίγνωσης των υφιστάμενων κινδύνων, είτε από τη μη ολοκληρωμένη ανάπτυξη τους.

Για το σκοπό αυτό προβλέπεται η απαγόρευση της απασχόλησης των νέων σε εργασίες:

α. Που υπερβαίνουν αντικειμενικά τις φυσικές ή ψυχολογικές ικανότητες τους.

β. Που συνεπάγονται επιβλαβή έκθεση τους σε παράγοντες τοξικούς ή καρκινογόνους ή που προκαλούν κληρονομικές γενετικές αλλοιώσεις ή που έχουν ολέθρια επίδραση στο έμβρυο κατά την κυοφορία ή άλλη χρόνια επιβλαβή επίπτωση στον άνθρωπο.

γ. Που συνεπάγονται επιβλαβή έκθεση τους σε ακτινοβολίες.

δ. Που παρουσιάζουν κινδύνους ατυχήματος, τους οποίους πιθανολογείται ότι οι νέοι δεν μπορούν να εντοπίσουν ή να προλάβουν, λόγω έλλειψης της αισθήσεως του κινδύνου ή λόγω έλλειψης πείρας ή έλλειψης κατάρτισης.

ε. Που θέτουν σε κίνδυνο την υγεία λόγω υπερβολικά χαμηλών ή υψηλών θερμοκρασιών ή λόγω θορύβων ή κραδασμών.

Μεταξύ των εργασιών που είναι ικανές να προκαλέσουν ειδικούς κινδύνους για τους νέους, περιλαμβάνονται ιδίως οι εργασίες που συνεπάγονται επιβλαβή έκθεση τους στους φυσικούς, βιολογικούς και χημικούς παράγοντες.

Αναλυτική παρουσίαση των εργασιών αυτών δίδεται στον Πίνακα 1.

Όπως επίσης οι διαδικασίες και εργασίες που αναφέρονται στο Πίνακα 2.

Παρεκκλίσεις από τις παραπάνω εργασίες επιτρέπονται για τους έφηβους, εφόσον αυτές είναι απαραίτητες για την επαγγελματική τους κατάρτιση, και με την προϋπόθεση ότι θα εξασφαλίζεται η προστασία της ασφάλειας και της υγείας τους, αφού οι εργασίες θα εκτελούνται κάτω από την εποπτεία αρμόδιου προσώπου, όπως ορίζει το άρθρο 7 της οδηγίας 89/391¹² σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την απασχόληση.

Ο εργοδότης έχοντας υπόψη του, τους ειδικούς κινδύνους τους οποίους διατρέχει η ασφάλεια, η υγεία και η ανάπτυξη των νέων κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της εργασίας, λαμβάνει τα απαιτούμενα μέτρα για την προστασία της ασφάλειας ή της υγείας τους.

Τα μέτρα εφαρμόζονται από τον εργοδότη, βάσει της αξιολόγησης των κινδύνων που υπάρχουν για τους νέους και συνδέονται με την εργασία τους. Η αξιολόγηση πρέπει να γίνεται προτού αρχίσουν οι νέοι την εργασία τους, καθώς και σε κάθε σημαντική μεταβολή των συνθηκών εργασίας και πρέπει να καλύπτει κυρίως τα ακόλουθα στοιχεία:

α. Τον εξοπλισμό και τη διαρρύθμιση του χώρου εργασίας και της θέσης εργασίας.

β. Τη φύση, το βαθμό και τη διάρκεια της έκθεσης στους φυσικούς, βιολογικούς ή χημικούς παράγοντες.

γ. Τη διαρρύθμιση, την επιλογή και τη χρήση εξοπλισμού εργασίας ιδίως παραγόντων, μηχανών, συσκευών και μηχανημάτων καθώς και το χειρισμό τους.

¹² ΟΔΗΓΙΑ 89/391 - ΑΡΙΘ. 1. 374/1.

δ. Την οργάνωση των εργασιακών διαδικασιών και της διεξαγωγής της εργασίας, καθώς και την αλληλεπίδραση τους (οργάνωση της εργασίας).

ε. Το βαθμό κατάρτισης και πληροφόρησης των νέων.

Σε περίπτωση που η αξιολόγηση αποκαλύψει την ύπαρξη κινδύνων για την ασφάλεια, τη σωματική ή πνευματική υγεία ή την ανάπτυξη των νέων, τότε θα πρέπει να εξασφαλίζεται η δωρεάν παρακολούθηση και αξιολόγηση της υγείας τους, η οποία είναι δυνατόν να υπάγεται σε Εθνικό Σύστημα Υγείας, με τον κατάλληλο τρόπο και σε τακτικά χρονικά διαστήματα.

Ο εργοδότης οφείλει να ενημερώνει τους νέους και τους νόμιμους αντιπροσώπους των παιδιών, σχετικά με τους ενδεχόμενους κινδύνους και με όλα τα μέτρα που λαμβάνονται για την ασφάλεια και την υγεία τους. επίσης πρέπει να συνεργάζεται με τις υπηρεσίες προστασίας και πρόληψης, οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 7 της οδηγίας 89/391 Ε.Ο.Κ., στο σχεδιασμό την εφαρμογή και τον έλεγχο των όρων ασφάλειας και υγείας που ισχύουν για την εργασία των νέων.

Με επόμενα άρθρα της η οδηγία 94/33ΕΚ, ασχολείται κυρίως με θέματα που αφορούν το χρόνο εργασίας των παιδιών και τη νυχτερινή τους απασχόληση.

Οι ώρες της ημερήσιας και εβδομαδιαίας απασχόλησης των ανηλίκων αναφέρονται ρητά στο άρθρο 8 της οδηγίας, όπου λαμβάνονται τα απαιτούμενα μέτρα για τον περιορισμό του χρόνου εργασίας τους.

Συγκεκριμένα, προβλέπεται για ανηλίκους τουλάχιστον 14 ετών που παρακολουθούν πρόγραμμα κατάρτισης ή πρακτικής άσκησης σε επιχείρηση, ο περιορισμός της εργασίας τους σε 8 ώρες την ημέρα και σε 40 ώρες την εβδομάδα.

Για εργασίες που εκτελούνται κατά τη σχολική περίοδο και

εκτός ωρών σχολικής διδασκαλίας, στο βαθμό που οι εθνικές νομοθεσίες δεν το απαγορεύουν, ο χρόνος απασχόλησης περιορίζεται στις 2 ώρες ανά ημέρα φοίτησης και στις 12 ώρες εβδομαδιαίως.

Σε καμία περίπτωση ο ημερήσιος χρόνος εργασίας δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 7 ώρες. Το όριο αυτό μπορεί ν'αυξηθεί σε 8 ώρες για τις περιπτώσεις ανηλίκων που βρίσκονται στο 15^ο έτος της ηλικίας τους.

Η χρονική διάρκεια απασχόλησης ανηλίκων ηλικίας τουλάχιστον 14 ετών σε εργασίες που εκτελούνται κατά την περίοδο σχολικών διακοπών διάρκειας τουλάχιστον μίας εβδομάδας, κυμαίνεται στις 7 ώρες ημερησίως και στις 35 εβδομαδιαίως, ενώ για ανήλικους 15 ετών, το όριο αυξάνεται σε 8 ώρες την ημέρα και σε 40 την εβδομάδα.

Τέλος, για τις περιπτώσεις ελαφρών εργασιών που εκτελούνται από έφηβους ηλικίας 15 έως 18 ετών οι οποίοι έχουν τελειώσει την υποχρεωτική σχολική τους φοίτηση, προβλέπεται χρονικό όριο εργασίας οι 7 ώρες ημερησίως και οι 35 ώρες εβδομαδιαίως.

Τα κράτη-μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα για να περιοριστεί ο ημερήσιος χρόνος εργασίας των εφήβων στις 8 ώρες, και στις 40 ώρες εβδομαδιαίως.

Σύμφωνα με τη διάταξη 3 του άρθρου 8, ο χρόνος που αφιερώνει στην κατάρτισή του ο νέος που εργάζεται στα πλαίσια ενός συστήματος θεωρητικής ή και πρακτικής κατάρτισης ή πρακτικής άσκησης σε επιχείρηση, συνυπολογίζεται στο χρόνο εργασίας, ενώ με τη διάταξη 4 του ίδιου άρθρου αναφέρεται πως, όταν ο νέος απασχολείται από περισσότερους εργοδότες, τότε οι ημέρες και οι ώρες που πραγματοποιεί αθροίζονται.

Τυχόν παρεκκλίσεις από τα χρονικά όρια εργασίας που αναφέρθηκαν, επιτρέπονται είτε κατ' εξαίρεση είτε όταν

αντικειμενικοί λόγοι το δικαιολογούν. Τα κράτη-μέλη καθορίζουν μέσω της νομοθετικής ή κανονιστικής οδού, τους όρους, τα όρια και τις λεπτομέρειες εφαρμογής αυτών των παρεκκλίσεων.

Το θέμα της νυχτερινής εργασίας των νέων τίθεται στο άρθρο 9 της οδηγίας 94/33ΕΚ. Εκτιμώντας τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει στην υγεία των παιδιών η νυχτερινή απασχόληση, θεσπίζονται αναγκαία μέτρα για την απαγόρευση της εργασίας τους κατά τις νυχτερινές ώρες.

Συγκεκριμένα, απαγορεύεται η νυχτερινή απασχόληση των ανηλίκων που δεν έχουν φθάσει το 15^ο έτος της ηλικίας τους, από τις 10.00 μ.μ. μέχρι της 6.00 π.μ. της επόμενης ημέρας σε ελαφρές εργασίες ή σε εργασίες που εκτελούνται στα πλαίσια συστήματος εναλλάξ κατάρτισης ή πρακτικής άσκησης σε επιχείρηση.

Για τους έφηβους ηλικίας 15 έως 18 ετών προβλέπεται η απαγόρευση της νυχτερινής τους εργασίας μεταξύ των ωρών 10.00 μ.μ. και 06.00 π.μ. ή μεταξύ 11.00 μ.μ. και 07.00 π.μ. της επομένης.

Κατ' εξαίρεση όπως ορίζει η διάταξη 2 του ίδιου άρθρου, επιτρέπεται η εργασία των εφήβων κατά την περίοδο απαγόρευσης της νυχτερινής απασχόλησης για συγκεκριμένους τομείς δραστηριότητας όπως στον ναυτιλιακό ή τον αλιευτικό τομέα, στα πλαίσια των ενόπλων δυνάμεων καθώς και στα νοσοκομεία ή σε παρόμοια ιδρύματα, εφόσον το δικαιολογούν αντικειμενικοί λόγοι και με την προϋπόθεση ότι θα χορηγείται η πρόβουσα ανάπαυση στους εφήβους.

Στην περίπτωση αυτή τα κράτη - μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα έτσι ώστε ο έφηβος να επιτηρείται από ενήλικα, εφόσον αυτό απαιτείται για λόγους προστασίας του.

Με διάταξη του άρθρου 9 προβλέπεται η παροχή δωρεάν αξιολόγησης της υγείας των εφήβων και των ικανοτήτων τους, προτού τοποθετηθούν σε νυχτερινή εργασία και στη συνέχεια σε

τακτικά χρονικά διαστήματα, εκτός αν η εργασία που εκτελούν κατά την απαγορευμένη χρονική περίοδο αποτελεί εξαίρεση.

Πέρα από τα χρονικά όρια εργασίας και τη νυχτερινή απασχόληση των νέων η οδηγία 94/33 ΕΚ, ρυθμίζει και ορισμένες ελάχιστες περιόδους ανάπαυσης (ημερήσιας, εβδομαδιαίας και ετήσιας) καθώς και κατάλληλα διαλείμματα εργασίας, που πρέπει να διαθέτουν οι ανήλικοι για την εξασφάλιση της υγείας και της ασφάλειάς τους.

Σύμφωνα με το άρθρο 10 της οδηγίας και με βάση τις προβλέψεις των κρατών-μελών, για κάθε περίοδο 24 ωρών, παιδιά ηλικίας τουλάχιστον 14 ετών που εργάζονται σε ελαφρές εργασίες εκτός από τις καλλιτεχνικές δραστηριότητες, ή στα πλαίσια του συστήματος εναλλάξ κατάρτισης ή πρακτικής άσκησης σε επιχείρηση, δικαιούνται ελάχιστη ανάπαυσης 14 συνεχόμενες ώρες.

Για τους έφηβους ηλικίας 15 έως 18 ετών, προβλέπεται η ελάχιστη ανάπαυση τους 12 συνεχόμενες ώρες για κάθε περίοδο 24 ωρών.

Ανά περίοδο 7 ημερών, τα παιδιά και οι έφηβοι, έχουν δικαίωμα ελάχιστης ανάπαυσης δύο συνεχείς ημέρες, από τις οποίες η μια θα είναι η ημέρα της Κυριακής.

Όταν τεχνικοί ή οργανωτικοί λόγοι το δικαιολογούν, η ελάχιστη ανάπαυση μπορεί να μειωθεί αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 36 συνεχόμενων ωρών.

Παρεκκλίσεις από τα χρονικά όρια ανάπαυσης, επιτρέπονται σε εργασίες που εκτελούνται:

- Στον ή σε παρόμοια ιδρύματα.
- Στη γεωργία.
- Στο ναυτιλιακό ή τον αλιευτικό τομέα.
- Στα πλαίσια των ενόπλων δυνάμεων ή της αστυνομίας.
- Στα νοσοκομεία τομέα του τουρισμού ή στον τομέα των

ξενοδοχείων, των εστιατορίων και των καφενείων.

- Σε δραστηριότητες που χαρακτηρίζονται από αποσπασματική ημερήσια εργασία.

Όσον αφορά την ετήσια ανάπαυση των νέων, το άρθρο 11 της οδηγίας 94/33 ΕΚ, ορίζει, πως τα κράτη-μέλη πρέπει να μεριμνούν, ώστε κατά τις σχολικές διακοπές των παιδιών, που βρίσκονται στο στάδιο της υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης, να περιλαμβάνεται κατά το μέγιστο δυνατό βαθμό μια χρονική περίοδος ελεύθερη από κάθε εργασία.

Για την ημερήσια διάρκεια εργασίας το άρθρο 12 της οδηγίας, ορίζει ότι, σε περίπτωση που αυτή υπερβαίνει τις 4,5 ώρες, τότε θα πρέπει να παρέχεται στους νέους ελάχιστο διάλειμμα τριάντα συνεχών λεπτών.

Τέλος για εργασίες που εκτελούνται από τους έφηβους σε περίπτωση ανωτέρας βίας, υπό τον όρο ότι οι εργασίες αυτές είναι περιστασιακές και δεν επιδέχονται αναβολή, το άρθρο 13 της οδηγίας προβλέπει τη χορήγηση στους έφηβους αντίστοιχων περιόδων ανάπαυσης, εντός προθεσμίας τριών εβδομάδων.

Το σύστημα προστασίας που προβλέπεται στην οδηγία, απαιτεί για τους σκοπούς της πραγματικής εφαρμογής του, τη θέσπιση από τα κράτη-μέλη ενός συστήματος μέτρων με συγκεκριμένο και αναλογικό χαρακτήρα, που θα εφαρμόζονται σε περίπτωση παραβίασης των διατάξεων.

Γίνεται δεκτό ότι ορισμένες διατάξεις δημιουργούν δυσκολίες για ένα κράτος-μέλος λόγω του συστήματος προστασίας των νέων κατά την εργασία. Συνεπώς θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι το εν λόγω κράτος-μέλος θα μπορεί να μην εφαρμόζει τις σχετικές διατάξεις, κατά τη διάρκεια ενός κατάλληλου χρονικού διαστήματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Παράγοντες που προκαλούν ειδικούς κινδύνους για τους νέους:

1. Φυσικοί παράγοντες:

- α) ιοντίζουσες ακτινοβολίες
- β) εργασία σε περιβάλλον με μεγάλη υπερπίεση π.χ. θάλαμοι υπό πίεση, καταδύσεις

2. Βιολογικοί παράγοντες:

α) βιολογικοί παράγοντες των ομάδων 3 και 4 κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχείο δ' της οδηγίας 90/679/Ε.Ο.Κ. του Συμβουλίου της 26^{ης} Νοεμβρίου 1990 για την προστασία των εργαζομένων από κινδύνους που διατρέχουν λόγω της έκθεσης τους σε βιολογικούς παράγοντες κατά την εργασία (έβδομη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/Ε.Ο.Κ.)⁽¹⁾.

3. Χημικοί παράγοντες:

α) ουσίες και παρασκευάσματα που, σύμφωνα με την οδηγία 67/548/Ε.Ο.Κ., του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιουνίου 1967 περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων περί ταξινόμησεως, συσκευασίας και επισήμανσεως των επικίνδυνων ουσιών⁽²⁾» και την οδηγία 88/379/Ε.Ο.Κ. του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιουνίου 1988 για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών-μελών που αφορούν την ταξινόμηση, τη συσκευασία και την επισήμανση των επικίνδυνων παρασκευασμάτων⁽³⁾, κατατάσσονται ως τοξικά (Τ), λίαν τοξικά (Τ_χ), διαβρωτικά (C) ή εκρηκτικά (E).

β. ουσίες και παρασκευάσματα που σύμφωνα με τις οδηγίες 67/548/Ε.Ο.Κ. και 88/379/Ε.Ο.Κ., κατατάσσονται ως επιβλαβή (Χ_υ) και χαρακτηρίζονται από μια ή περισσότερες από τις κάτωθι φράσεις κινδύνου:

- Κίνδυνοι πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων (R₃₉)
- Πιθανοί κίνδυνοι μόνιμων επιδράσεων (R₄₀)
- Μπορεί να προκαλέσει ευαισθητοποίηση κατόπιν

εισπνοής

(R₄₂)

- Μπορεί να προκαλέσει ευαισθητοποίηση κατόπιν επαφής με το δέρμα (R₄₃)

- Μπορεί να προκαλέσει καρκίνο (R₄₅)

- Μπορεί να προκαλέσει κληρονομικές γενετικές αλλοιώσεις (R₄₆)

- Κίνδυνος σοβαρών επιδράσεων στην υγεία σε περίπτωση παρατεταμένης έκθεσης (R₄₈)

- Μπορεί να επηρεάσει τη γονιμότητα (R₆₀)

- Κίνδυνος κατά την εγκυμοσύνη βλαβερών επιδράσεων στο νεογνό (R₆₁)

γ. ουσίες και παρασκευάσματα που, σύμφωνα με τις οδηγίες 67/548/E.O.K. και 88/379/E.O.K., κατατάσσονται ως ερεθιστικά (χι) και χαρακτηρίζονται από μια ή περισσότερες από τις κάτωθι φράσεις κινδύνου:

- Είναι λίαν εύφλεκτη (R₁₂)

- Μπορεί να προκαλέσει ευαισθητοποίηση κατόπιν εισπνοής (R₄₂)

- Μπορεί να προκαλέσει ευαισθητοποίηση κατόπιν επαφής με το δέρμα (R₄₃)

δ. ουσίες και παρασκευάσματα που αναφέρονται στο άρθρο 2 στοιχείο γ' της οδηγίας 90/394/E.O.K. του Συμβουλίου της 28^{ης} Ιουνίου 1990 σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες κατά την εργασία (έκτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/E.O.K.⁽⁴⁾)

ε. Μόλυβδος και οι ενώσεις του, στο βαθμό που οι εν λόγω παράγοντες μπορούν να απορροφούνται από τον ανθρώπινο οργανισμό.

στ. αμίαντος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Επικίνδυνες εργασίες

1. Διαδικασίες και εργασίες που αναφέρονται στο παράρτημα 1 της οδηγίας 90/394/Ε.Ο.Κ.
2. Εργασίες κατασκευής και χειρισμού μηχανημάτων, πυροτεχνουργημάτων ή διαφόρων αντικειμένων που περιέχουν εκρηκτικά.
3. Εργασίες με άγρια ή δηλητηριώδη ζώα.
4. Εργασίες βιομηχανικής σφαγής ζώων.
5. Εργασίες που συνεπάγονται το χειρισμό εξοπλισμού παραγωγής, Αποθήκευσης ή χρήσης συμπιεσμένων, υγροποιημένων ή διαλυμένων αερίων.
6. Εργασίες που σχετίζονται με κάδους, δεξαμενές, δοχεία ή φιάλες που περιέχουν τους χημικούς παράγοντες οι οποίοι αναφέρονται στο σημείο 1.3.
7. Εργασίες που ενέχουν τον κίνδυνο κατάρρευσης.
8. Εργασίες που ενέχουν κινδύνους από τον ηλεκτρισμό υψηλής τάσης.
9. Εργασίες που ο ρυθμός εκτέλεσης τους καθορίζεται από μηχανήματα και αμείβονται βάσει του αποτελέσματος.

14.1. ΑΠΟΦΑΣΗ 91/387/Ε.Ο.Κ.

«ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΖΩΗ ΤΟΥ ΕΝΗΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ»

Το ενδιαφέρον της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την επαγγελματική κατάρτιση των νέων υπήρξε φανερό από παλαιότερα χρόνια.

Συγκεκριμένα, στην απόφαση 63/266/Ε.Ο.Κ. του Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1963 «Περί θεσπίσεως γενικών αρχών για την εφαρμογή κοινής πολιτικής επαγγελματικής κατάρτισης»¹³, διατυπώθηκε η ανάγκη για τη δημιουργία των προϋποθέσεων εκείνων που θα καθιστούσαν πραγματικό για όλους, το δικαίωμα στην απόκτηση κατάλληλης επαγγελματικής κατάρτισης.

Αργότερα το συμβούλιο με την απόφαση 84/636/Ε.Ο.Κ., εγκρίνει την ανάληψη ενός κοινού προγράμματος με σκοπό να ευνοηθεί η ανταλλαγή νέων εργαζομένων στην κοινότητα.

Στη συνέχεια με την απόφαση 87/569/Ε.Ο.Κ. το συμβούλιο θέσπισε πρόγραμμα δράσης για την επαγγελματική κατάρτιση των νέων και την προετοιμασία τους για τη ζωή του ενήλικου και την επαγγελματική τους ζωή.

Το 1989 εξάλλου εγκρίθηκε ο κοινοτικός χάρτης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων, στο σημείο 23 του οποίου διακηρύσσεται το δικαίωμα των νέων να λαμβάνουν στο τέλος της υποχρεωτικής σχολικής τους φοίτησης, αρχική επαγγελματική κατάρτιση κατάλληλης διάρκειας, προκειμένου να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις της μελλοντικής επαγγελματικής τους ζωής.

- Σύμφωνα με το άρθρο 1, η απόφαση 9 1/387/Ε.Ο.Κ. στοχεύει στη θέσπιση ενός τριετούς προγράμματος που θα άρχιζε από 1η Ιανουαρίου 1992 και το οποίο θα υποστηρίζει και θα συμπληρώνει, μέσα από τη λήψη μέτρων σε κοινοτικό επίπεδο, την πολιτική και τις

¹³ ΟΔΗΓΙΑ 91/387/ΕΟΚ – ΑΡΙΘΜ. 214/69

δραστηριότητες των κρατών-μελών, τα οποία καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να εξασφαλίζουν σε όλους τους νέους της κοινότητας που το επιθυμούν, αρχική επαγγελματική κατάρτιση ενός, δύο ή περισσοτέρων ετών, η οποία θ' ακολουθεί την υποχρεωτική τους εκπαίδευση συνεχούς φοίτησης.

Για το σκοπό της παρούσας απόφασης και δεδομένων των διαφορών που υπάρχουν μεταξύ των συστημάτων των κρατών-μελών, ως «αρχική επαγγελματική κατάρτιση» νοείται κάθε μορφή μη πανεπιστημιακής αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένης της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και της μαθητείας, η οποία θα επιτρέπει στους νέους ν' αποκτήσουν επαγγελματικά προσόντα αναγνωρισμένα από τις αρμόδιες αρχές του κράτους - μέλους στο οποίο αποκτώνται.

Επίσης το πρόγραμμα σκοπεύει, να συμπληρώσει και να στηρίξει τις πολιτικές που ακολουθούν τα κράτη-μέλη, για την ανύψωση του επιπέδου και της ποιότητας της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Να διαφοροποιήσει την προσφερόμενη επαγγελματική κατάρτιση προτείνοντας δυνατότητες επιλογής στους νέους που έχουν ικανότητες διαφορετικού επιπέδου και να προσαρμόσει τα συστήματα επαγγελματικής κατάρτισης, στις ραγδαίες οικονομικές τεχνολογικές και κοινωνικές μεταβολές.

Τέλος αποβλέπει να προσδώσει στους νέους τη δυνατότητα να παρακολουθούν περιόδους επαγγελματικής κατάρτισης ή απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας, σε επιχειρήσεις οι οποίες βρίσκονται σε άλλα κράτη-μέλη, και να προωθήσει την κοινοτική συνεργασία στον τομέα του επαγγελματικού προσανατολισμού και της επαγγελματικής ενημέρωσης.

- Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα συμβάλλει με μια σειρά μέτρων

προκειμένου να επιτύχει τους στόχους του προγράμματος και να υποστηρίξει τις δραστηριότητες των κρατών-μελών για μια ποιοτική αρχικά επαγγελματική κατάρτιση των νέων.

Τα μέτρα αυτά προβλέπουν:

1. Την παροχή υποστήριξης στη διεθνή συνεργασία η οποία θ' αποσκοπεί ειδικότερα:

α) Στο να προωθηθούν εντός της Κοινότητας, τοποθετήσεις νέων σε επιχείρηση η οποία θα βρίσκεται σε άλλο κράτος - μέλος προς απόκτηση επαγγελματικής κατάρτισης ή επαγγελματικής πείρας.

β) Στην ανάπτυξη μονάδων επαγγελματικής κατάρτισης για τους νέους και

γ) Στην κατάρτιση των εκπαιδευτών στο τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης των νέων, σύμφωνα με τα εθνικά συστήματα κατάρτισης.

2. Την στήριξη μέτρων που θα διευκολύνουν την κοινοτική συνεργασία στο τομέα του επαγγελματικού προσανατολισμού και της επαγγελματικής ενημέρωσης, με εθνικά συστήματα που θα αποσκοπούν στην ανταλλαγή πληροφοριών σχετικών με την ορθή πρακτική και τις αποτελεσματικές μεθόδους του τομέα, καθώς και με την παροχή συμπληρωματικής επιμόρφωσης των συμβούλων των ειδικών του επαγγελματικού προσανατολισμού η οποία θα αφορά ευρωπαϊκές πτυχές του προσανατολισμού.

3. Την παροχή της πρέπουσας τεχνικής αρωγής για την υλοποίηση του προγράμματος επαγγελματικής κατάρτισης. Την συγκριτική έρευνα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για τους νέους και την ανάλυση της εξέλιξης των επαγγελματικών προσόντων.

Η επιτροπή φροντίζει κατά την εφαρμογή του προγράμματος να υπάρχει και συμπληρωματικότητα

μεταξύ των κοινοτικών δράσεων που θα αναληφθούν, με τ' άλλα συναφή κοινοτικά προγράμματα και πρωτοβουλίες και μεριμνά ώστε να ληφθεί πρόνοια για την ισόρροπη ανάπτυξη των μέτρων.

ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

Η συλλογή των στοιχείων έγινε από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία με τη μέθοδο της συνέντευξης.

Με την έρευνα αυτή καλύπτεται ο συνολικός πληθυσμός της χώρας. Οι πίνακες αφορούν τους ανήλικους εργαζομένους και αναφέρονται:

- στην πλήρη και μερική απασχόληση
- στους εργαζομένους, ανέργους και μη εργατικό δυναμικό στον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

PERSONS WORKING FULL-TIME PART-TIME BY BROAD AGE GROUPS

σε χιλιάδες

1985	COUNTRIES	D	F	I	NL	B	L	UK	IRL	DK	GR	P	E	FIN	S	A	TOTAL
AGE 14-24																	
	MALES	2619	1436	1549	386	254	13	2385	134	215	233						9224
FULL-TIME	FEMALES	2241	1097	998	339	178	14	1805	111	149	151						7083
	TOTAL	4860	2533	2547	725	432	27	4190	245	364	384						16307
	MALES	34	118	79	66	14	2	241	8	70	13						645
PART-TIME	FEMALES	146	252	103	137	39	2	468	9	88	16						1260
	TOTAL	180	370	182	203	53	4	709	17	158	29						1905
1990																	
AGE 14-24		D	F	I	NL	B	L	UK	IRL	DK	GR	P	E	FIN	S	A	TOTAL
	MALES	2425	1347	1574	391	215	10	2348	123	172	237	478	1172				10492
FULL-TIME	FEMALES	2155	925	1077	339	148	9	1805	97	124	161	366	747				7953
	TOTAL	4580	2272	2651	730	363	19	4153	220	296	398	844	1919				18445
	MALES	77	122	56	222	13	1	297	8	87	13	21	42				956
PART-TIME	FEMALES	174	328	104	261	42	1	524	10	108	13	24	80				1669
	TOTAL	251	450	160	483	55	2	821	18	195	26	45	122				2628
1995																	
AGE 14-24		D	F	I	NL	B	L	UK	IRL	DK	GR	P	E	FIN	S	A	TOTAL
	MALES	2112	894	1202	280	176	9	1609	107	154	205	317	861	57	141	291	8415
FULL-TIME	FEMALES	1800	580	754	216	119	8	1211	84	101	131	235	508	41	98	242	6128
	TOTAL	3912	1474	1956	496	295	17	2820	191	255	336	552	1369	98	239	533	14543
	MALES	89	139	64	282	15	1	434	13	94	14	15	66	30	53	11	1320
PART-TIME	FEMALES	192	315	110	323	35	1	609	18	112	15	21	126	40	109	30	2056
	TOTAL	281	454	174	605	50	2	1043	31	206	29	36	192	70	162	41	3376
2000																	
AGE 14-24		D	F	I	NL	B	L	UK	IRL	DK	GR	P	E	FIN	S	A	TOTAL
	MALES	1988	984	946	299	186	9	1531	146	135	197	353	1012	117	140	242	8285
FULL-TIME	FEMALES	1612	609	610	191	113	6	1067	99	85	138	254	592	79	98	190	5743
	TOTAL	3600	1593	1556	490	299	15	2598	245	220	335	607	1604	196	238	432	14028
	MALES	184	145	69	363	27	0	511	29	76	16	16	82	33	51	13	1615
PART-TIME	FEMALES	306	308	131	420	51	1	736	41	116	15	22	168	62	88	33	2498
	TOTAL	490	453	200	783	78	1	1247	70	192	31	38	250	95	139	46	4113

ΠΗΓΗ:ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

PERSONS WORKING FULL-TIME PART-TIME BY BROAD AGE GROUPS

ποσοστά %

1985	COUNTRIES	D	F	I	NL	B	L	UK	IRL	DK	GR	P	E	FIN	S	A	TOTAL
GE 14-24																	
	MALES	28,4	15,6	16,8	4,2	2,8	0,1	25,9	1,4	2,3	2,5						56,6
ULL-TIME	FEMALES	31,6	15,5	14,1	4,8	2,5	0,2	25,5	1,6	2,1	2,1						43,4
	TOTAL	29,8	15,5	15,6	4,5	2,6	0,2	25,7	1,5	2,2	2,4						16307
	MALES	5,3	18,3	12,3	10,2	2,2	0,3	37,4	1,2	10,8	2,0						33,9
ART-TIME	FEMALES	11,6	20,0	8,2	10,9	3,1	0,2	37,1	0,7	7,0	1,2						66,1
	TOTAL	9,5	19,4	9,6	10,6	2,8	0,2	37,2	0,9	8,3	1,5						1905
1990																	
GE 14-24																	
	MALES	23,1	12,8	15,0	3,7	2,0	0,1	22,4	1,2	1,6	2,3	4,6	11,2				56,9
ULL-TIME	FEMALES	27,1	11,6	13,5	4,3	1,9	0,1	22,7	1,2	1,6	2,0	4,6	9,4				43,1
	TOTAL	24,8	12,3	14,4	4,0	2,0	0,1	22,5	1,2	1,6	2,1	4,6	10,4				18445
	MALES	8,0	12,7	5,8	23,1	1,4	0,1	31,0	0,8	9,1	1,4	2,2	4,4				36,5
ART-TIME	FEMALES	10,4	19,7	6,2	15,6	2,5	0,1	31,4	0,6	6,5	0,8	1,4	4,8				63,5
	TOTAL	9,6	17,2	6,2	18,5	2,1	0,1	31,3	1,0	7,4	0,1	1,7	4,8				2628
1995																	
GE 14-24																	
	MALES	25,1	10,6	14,3	3,3	2,1	0,1	19,1	1,3	1,8	2,4	3,8	10,2	0,7	1,7	3,5	57,9
ULL-TIME	FEMALES	29,4	9,5	12,3	3,5	1,9	0,1	19,8	1,4	1,7	2,1	3,8	8,3	0,7	1,6	3,9	42,1
	TOTAL	27,0	10,1	13,4	5,4	2,0	0,1	19,4	1,3	1,8	2,3	3,8	9,4	0,7	1,6	3,7	14543
	MALES	6,7	10,5	4,8	21,4	1,1	0,1	32,9	1,0	7,1	1,1	1,2	5,0	2,3	4,0	0,8	39,0
ART-TIME	FEMALES	9,4	15,3	5,4	15,7	1,7	0,1	29,6	0,9	5,4	0,7	1,0	6,1	1,9	5,3	1,5	61,0
	TOTAL	8,3	13,4	5,1	17,9	1,5	0,1	30,9	1,0	6,1	0,9	1,0	5,7	2,1	4,8	1,2	3376
2000																	
GE 14-24																	
	MALES	24,0	11,9	11,4	3,6	2,2	0,1	18,5	1,8	1,6	2,4	4,3	12,2	1,4	1,7	2,9	59,0
ULL-TIME	FEMALES	28,1	10,5	10,6	3,3	2,0	0,1	18,6	1,7	1,5	2,4	4,4	10,3	1,4	1,8	3,3	41,0
	TOTAL	25,7	11,4	11,1	3,5	2,1	0,1	18,5	1,8	1,6	2,4	4,3	11,4	1,4	1,7	3,1	14028
	MALES	11,4	9,0	4,3	22,5	1,7	0,0	31,6	1,8	4,7	1,0	1,0	5,0	2,0	3,2	0,8	39,3
ART-TIME	FEMALES	12,2	12,3	5,3	16,8	2,1	0,1	29,5	1,6	4,7	0,6	0,8	6,7	2,5	3,5	1,3	60,7
	TOTAL	11,9	11,0	4,9	19,0	1,9	0,1	30,3	1,7	4,7	0,7	0,9	6,0	2,3	3,4	1,1	4113

Από τα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας που επεξεργάστηκαν και ποσοτικοποιήθηκαν προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

Όσον αφορά την πλήρη απασχόληση (Full Time), πίνακας 10, μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα έτη 1985-1990-1995-2000 παρατηρείται ότι, το μεγαλύτερο ποσοστό για άρρενες και θήλεις έχει η Γερμανία (Deutschland) με αυξομειωτικές τάσεις. Ενδεικτικά βλέπουμε ότι το 1985 για τους άρρενες είναι 28,4% (2619/9224) και για τις θήλεις 31,6% (2241/7083).

Στη μερική απασχόληση το μεγαλύτερο ποσοστό για άρρενες και θήλεις έχει το Ηνωμένο Βασίλειο (United Kingdom) με αυξομειωτικές τάσεις. Ενδεικτικά βλέπουμε ότι το 1985 για τους άρρενες είναι 37,4% (241/645) και για τις θήλεις 37,1% (468/1260).

Το μικρότερο ποσοστό για πλήρη και μερική απασχόληση, για άρρενες και θήλεις, έχει το Λουξεμβούργο (Luxembourg) , το οποίο δεν ξεπερνά το 0,3% (2/645) για άρρενες και το 0,2% (2/1260) για θήλεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

LABOUR FORCE AND UNEMPLOYED PERSONS BY AGE GROUP AND NATIONALITY

σε χιλιάδες

1985																	
AGE 14-19		D	F	I	NL	B	L	UK	IRL	DK	GR	P	E	FIN	S	A	TOTAL
LABOUR FORCE	MALES	1090	500	701	124	57	5	1334	67	143	108						4129
	FEMALES	928	428	608	149	54	5	1215	52	117	84						3638
	TOTAL	2018	928	1307	273	111	10	2549	119	260	192						7767
UNEMPLOYED PERSONS	MALES	98	161	230	31	15	1	286	22	13	18						875
	FEMALES	116	201	286	41	22	1	235	18	15	30						965
	TOTAL	214	362	516	72	37	2	521	40	28	48						1840
1990																	
AGE 14-19		D	F	I	NL	B	L	UK	IRL	DK	GR	P	E	FIN	S	A	TOTAL
LABOUR FORCE	MALES	755	370	608	234	33	2	1181	56	126	81	256	447				4149
	FEMALES	629	291	509	221	26	1	1048	40	110	71	198	413				3557
	TOTAL	1384	661	1117	455	59	3	2229	96	236	152	454	860				7706
UNEMPLOYED PERSONS	MALES	28	69	176	31	6	0	155	16	11	12	20	137				661
	FEMALES	30	89	217	40	7	0	112	12	10	26	29	177				749
	TOTAL	58	158	393	71	13	0	267	28	21	38	49	314				1410
1995																	
AGE 14-19		D	F	I	NL	B	L	UK	IRL	DK	GR	P	E	FIN	S	A	TOTAL
LABOUR FORCE	MALES	447	218	455	205	27	2	837	41	118	60	121	366	50	48	118	3113
	FEMALES	572	142	317	190	15	2	760	28	100	56	87	302	50	65	86	2772
	TOTAL	1019	360	772	395	42	4	1597	69	218	116	208	668	100	113	204	5885
UNEMPLOYED PERSONS	MALES	59	53	143	26	8	0	164	11	9	13	17	168	29	12	6	718
	FEMALES	42	59	136	36	6	0	113	8	11	26	16	167	25	12	8	665
	TOTAL	101	112	279	62	14	0	277	19	20	39	33	335	54	24	14	1383
2000																	
AGE 14-19		D	F	I	NL	B	L	UK	IRL	DK	GR	P	E	FIN	S	A	TOTAL
LABOUR FORCE	MALES	2400	1394	1417	694	245	9	2360	186	225	274	390	1363	206	214	273	11650
	FEMALES	2072	1184	1145	649	200	7	2013	151	216	246	314	1125	200	202	236	9960
	TOTAL	4472	2578	2562	1343	445	16	4373	337	441	520	704	2488	406	416	509	21610
UNEMPLOYED PERSONS	MALES	228	265	402	33	31	1	318	11	15	61	22	269	57	23	19	1755
	FEMALES	154	267	404	38	36	1	210	10	15	93	38	365	58	16	13	1718
	TOTAL	382	532	806	71	67	2	528	21	30	154	60	634	115	39	32	3473

ΠΗΓΗ:ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

LABOUR FORCE AND UNEMPLOYED PERSONS BY AGE GROUP AND NATIONALITY

ποσοστά %

1985																	
AGE 14-19		D	F	I	NL	B	L	UK	IRL	DK	GR	P	E	FIN	S	A	TOTAL
LABOUR FORCE	MALES	26,4	12,1	17,0	3,0	1,4	0,1	32,3	1,6	3,5	2,6						53,2
	FEMALES	25,5	11,8	16,7	4,1	1,5	0,1	33,4	1,4	3,2	2,3						46,8
	TOTAL	26,0	11,9	16,9	3,5	1,4	0,2	32,8	1,5	3,3	2,5						7767
UNEMPLOYED PERSONS	MALES	11,2	18,4	26,3	3,5	1,7	0,1	32,8	2,5	1,5	2,0						47,5
	FEMALES	12,0	20,8	29,7	4,2	2,3	0,1	24,3	1,9	1,6	3,1						52,5
	TOTAL	11,6	19,7	28,0	3,9	2,0	0,1	28,3	2,2	1,5	2,7						1840
1990																	
AGE 14-19		D	F	I	NL	B	L	UK	IRL	DK	GR	P	E	FIN	S	A	TOTAL
LABOUR FORCE	MALES	18,2	9,0	14,6	5,6	0,9	0,1	28,5	1,3	3,0	2,0	6,1	10,7				53,9
	FEMALES	17,7	8,2	14,3	6,2	0,7	0,1	29,4	1,1	3,1	2,0	5,6	11,6				46,1
	TOTAL	18,0	8,6	14,5	5,9	0,8	0,1	28,9	1,2	3,0	2,0	5,9	11,1				7706
UNEMPLOYED PERSONS	MALES	4,2	10,4	26,7	4,7	0,9	0,0	23,5	2,4	1,7	1,8	3,0	20,7				46,9
	FEMALES	4,0	11,9	29,0	5,3	0,9	0,0	15,0	1,6	1,3	3,5	3,9	23,6				53,1
	TOTAL	4,1	11,2	27,9	5,0	0,9	0,0	18,9	2,0	1,5	2,7	3,5	22,3				1410
1995																	
AGE 14-19		D	F	I	NL	B	L	UK	IRL	DK	GR	P	E	FIN	S	A	TOTAL
LABOUR FORCE	MALES	14,4	7,0	14,6	6,6	0,9	0,1	26,9	1,3	3,8	1,9	3,9	11,7	1,6	1,5	3,8	52,9
	FEMALES	20,6	5,1	11,4	7,0	0,5	0,1	27,4	1,0	3,6	2,0	3,2	10,9	1,8	2,3	3,1	47,1
	TOTAL	17,3	6,1	13,1	6,7	0,7	0,1	27,1	1,2	3,7	2,0	3,5	11,4	1,7	1,9	3,5	5885
UNEMPLOYED PERSONS	MALES	8,2	7,4	20,0	3,6	1,1	0,0	22,9	1,5	1,2	1,8	2,4	23,4	4,0	1,7	0,8	51,9
	FEMALES	6,3	9,0	20,4	5,4	0,9	0,0	17,0	1,2	1,6	3,9	2,4	25,1	3,8	1,8	1,2	48,1
	TOTAL	7,3	8,1	20,2	4,5	1,0	0,0	20,0	1,4	1,5	2,9	2,3	24,2	3,9	1,7	1,0	1383
2000																	
AGE 14-19		D	F	I	NL	B	L	UK	IRL	DK	GR	P	E	FIN	S	A	TOTAL
LABOUR FORCE	MALES	20,6	12,0	12,2	6,0	2,1	0,1	20,3	1,6	1,9	2,4	3,3	11,7	1,7	1,8	2,3	53,9
	FEMALES	20,8	11,9	11,5	6,5	2,0	0,1	20,2	1,5	2,2	2,5	3,1	11,3	2,0	2,1	2,3	46,1
	TOTAL	20,6	11,9	11,8	6,2	2,0	0,5	20,2	1,6	2,0	2,4	3,2	11,5	1,8	1,9	2,4	21610
UNEMPLOYED PERSONS	MALES	13,0	15,1	22,9	1,9	1,8	0,1	18,1	0,6	0,9	3,5	1,2	15,3	3,2	1,3	1,1	50,5
	FEMALES	9,0	15,5	23,5	2,2	2,1	0,1	12,2	0,6	0,9	5,4	2,2	21,2	3,4	1,0	0,7	49,5
	TOTAL	10,9	15,3	23,2	2,0	1,9	0,5	15,2	0,6	0,8	4,4	1,7	18,2	3,3	1,1	0,9	3473

ΠΗΓΗ: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Όσον αφορά το εργατικό δυναμικό (Labour Force), πίνακας 12 βλέπουμε ότι για άνρρες και θήλεις το μεγαλύτερο ποσοστό έχει το Ηνωμένο Βασίλειο (United Kingdom) για το 1985-1990-1995 με ενδεικτικό το 1985, για άνρρες 32,3% (1334/4129) και για θήλεις 33,4% (1215/3638) ενώ για το 2000 το μεγαλύτερο ποσοστό έχει η Γερμανία (Deutschland), για άνρρες 20,6% (2400/11650) και για θήλεις 20,8% (2072/9960).

Στους άνεργους (unemploed persons) διαφοροποιούνται οι χώρες που έχουν το μεγαλύτερο ποσοστό για άνρρες και θήλεις.

Το 1985 το έχει το Ηνωμένο Βασίλειο (United Kingdom) για άνρρες 32,8% (286/875) και για θήλεις 24,3% (235/965). Το 1990 και το 2000 το έχει η Ιταλία (Italia), ενδεικτικά για άνρρες 26,7% (176/661) και για θήλεις 29,0% (217/749) και το 1995 το έχει η Ισπανία (Espania), για άνρρες 23,4% (168/718) και για θήλεις 25,1% (167/668).

Το μικρότερο ποσοστό και για εργατικό δυναμικό και για άνεργους, για άνρρες και θήλεις, το έχει το Λουξεμβούργο (Luxembourg) το οποίο δεν ξεπερνά το 0,1% (1/875) για άνρρες και 0,1% (1/965) για θήλεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παραδοσιακή κοινωνική πολιτική στον τομέα της απασχόλησης των ανηλίκων, τόσο στον Ελλαδικό όσο και στον Ευρωπαϊκό χώρο, είχε σαν κύριο στόχο τη σχετική επιβράδυνση του χρόνου εισόδου στην αγορά εργασίας των ανηλίκων, και την παρεμπόδιση εκείνων των απασχολήσεων που θεωρούνταν επιβλαβείς για την υγεία τους.

Δεν είχε όμως ένα γενικευμένο στόχο για την κατάργηση ή τον περιορισμό της εργασίας του ανηλίκου με σκοπό τη φυσική, πνευματική και ηθική του ανάπτυξη, και την εξασφάλιση ισότιμων όρων για την έναρξη της σταδιοδρομίας του.

Ορόσημο στην εξέλιξη των νομοθετικών ρυθμίσεων που αφορούν την εργασία των ανηλίκων υπήρξε το έτος 1989 με το νόμο 1837/89 που θέσπισε η Ελλάδα, καθώς και το κείμενο του κοινοτικού χάρτη για τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων που ψηφίστηκε στις 8 και 9 Δεκεμβρίου του 1989 στο Στρασβούργο, με το οποίο η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ασχολείται ουσιαστικότερα με το θέμα της προστασίας των παιδιών και των εφήβων στην απασχόληση.

Για πρώτη φορά γίνεται λόγος για την αναγκαιότητα του επαγγελματικού προσανατολισμού, καθώς και για την απόκτηση μιας ελάχιστης επαγγελματικής κατάρτισης από τον ανήλικο, πριν από την είσοδο του στην έντονα ανταγωνιστική σημερινή αγορά εργασίας.

Παρατηρώντας όμως τη σύγχρονη εργασιακή πραγματικότητα που εκφράζει τους ανήλικους, εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς, ότι το γενικό νομικό πλαίσιο που διέπει την εργασία των ανηλίκων δεν καταλύει το καθεστώς της εκμετάλλευσης αυτών από τους εργοδότες.

Χαρακτηριστικά θα θέλαμε ν' αναφέρουμε την περίπτωση της Ιταλίας, όπου σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη, εκ μέρους της εταιρίας για την καταπολέμηση της δουλείας, που εδρεύει στην Αγγλία, γύρω στις 500.000 παιδιά εργάζονται κάτω από άθλιες συνθήκες, μέχρι 9 ώρες την ημέρα, χωρίς συνταξιοδοτικές εισφορές, συνδικαλιστική κάλυψη, εξασφάλιση της απόλυσης.

Αλλά και στον ελλαδικό χώρο οι αριθμοί είναι εξίσου απογοητευτικοί. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία¹⁴ έχουμε να παρατηρήσουμε ότι στην Ελλάδα του σήμερα 13.438 παιδιά κάτω των 14 ετών εργάζονται. Από αυτά 1 στα 3 παιδιά είναι μισθωτοί ή αμείβονται με ημερομίσθιο και 1 στα 3 εργάζεται ως βοηθός σε οικογενειακή επιχείρηση. Εξάλλου στην ηλικιακή ομάδα 15-19 ετών βρίσκουμε 152.954 εφήβους εργαζόμενους. Σύμφωνα όμως με τα στοιχεία του Υπουργείου Εργασίας 4.387 ήταν οι ανήλικοι που απασχολούνταν νόμιμα σε εργασία, αυτοί δηλαδή που τελούσαν κάτω από την προστασία των ρυθμίσεων του νόμου για την παιδική εργασία. Από το συνδυασμό αυτών των στοιχείων προκύπτει εύκολα ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ανηλίκων που εργάζονται, βρίσκονται εκτός νομοθετικής προστασίας, με αποτέλεσμα να γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης του οποιουδήποτε εργοδότη.

Την κατάσταση αυτή ενισχύουν, η απειρία στην διεκδίκηση προστασίας στην εργασία που χαρακτηρίζει τους ανήλικους και η πρόθεση κάποιων εργοδοτών να αποφύγουν τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από την τήρηση των διατάξεων που αφορούν τους ανήλικους εργαζόμενους.

Επομένως γίνεται ολοφάνερη η ανάγκη της οργάνωσης ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου της τήρησης των νομοθετικών διατάξεων που αφορούν την εργασία των ανηλίκων.

¹⁴ Στοιχεία αντλούμενα από την Ε.Σ.Υ., απογραφή 1991.

Στο σημείο αυτό καθοριστική κρίνεται η συμβολή των αρμοδίων οργάνων, του Υπουργείου Εργασίας τα οποία με αιφνιδιαστικούς και εντατικούς ελέγχους σε χώρους εργασίας θα είναι σε θέση να διαπιστώνουν την ύπαρξη των ανηλίκων που εργάζονται εκεί, κάτω από νόμιμες ή μη νόμιμες προϋποθέσεις. Οι ερμηνευτικές δυσχέρειες που μπορεί να παρατηρηθούν στις νομοθετικές ρυθμίσεις, για τους ανήλικους εργαζόμενους, όπως αυτή της υπερεργασίας, της αμοιβής και της νυχτερινής εργασίας των ανηλίκων στο καλλιτεχνικό χώρο, κανονικά δεν θα πρέπει να επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα των ρυθμίσεων αυτών.

Επίσης ένα θέμα με το οποίο θα πρέπει ν'ασχοληθεί ο νομοθέτης του μέλλοντος, είναι εκείνο της διαχείρισης των αμοιβών που δικαιούται ο ανήλικος για την απασχόληση του.

Σωστό θα ήταν, για το θέμα αυτό, η χώρα μας να υιοθετήσει ειδική διάταξη του γαλλικού δικαίου, η οποία ορίζει, ότι τμήμα των αμοιβών των ανηλίκων εργαζομένων κατατίθεται απευθείας από τον εργοδότη στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, όπου ανοίγεται ένας λογαριασμός υπέρ του ανηλίκου, που μπορεί να τον αναλάβει όταν ενηλικιωθεί. Υπάρχει δε η δυνατότητα ανάληψης από το λογαριασμό κατόπιν χορήγησης αδείας, η οποία δίνεται εφ'όσον συντρέχει περίπτωση ανάγκης για την εξυπηρέτηση αποκλειστικά του συμφέροντος του ανηλίκου.

Τέλος κλείνοντας την εργασία θα πρέπει να σημειωθεί ότι ανεξάρτητα από την ύπαρξη και την εφαρμογή ή όχι ενός συγκεκριμένου νομοθετικού πλαισίου, υπέρτατη υποχρέωση της πολιτείας και ηθικό καθήκον του οποιουδήποτε εργοδότη θα πρέπει να είναι ο σεβασμός της ανθρώπινης αξίας του παιδιού, καθώς και η αναγνώριση των ιδιαίτερων αναγκών της προσωπικότητάς του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

πολιτικό
Επρεπε να
ιε επιμονή
ομική και

καιωμάτων
πριν από
ερνήσεων,
αρχήν ένα
γ με τους
ιτροπή το
:οθέσέων»
εξέτασαν
Στη σημε-
ι αυτό το

Κοινοτικός Χάρτης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων

ΝΔΡΕΟΥ

Ο χάρτης αυτός, ως πράξη ευρωπαϊκής ταυτότητας και πίστης σ' αυτό που είμαστε είναι ένα μήνυμα προς όλους εκείνους που, στο εσωτερικό όπως και στο εξωτερικό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αναζητούν την ελπίδα στην πρόοδο της Ευρώπης.

Jacques DELORS

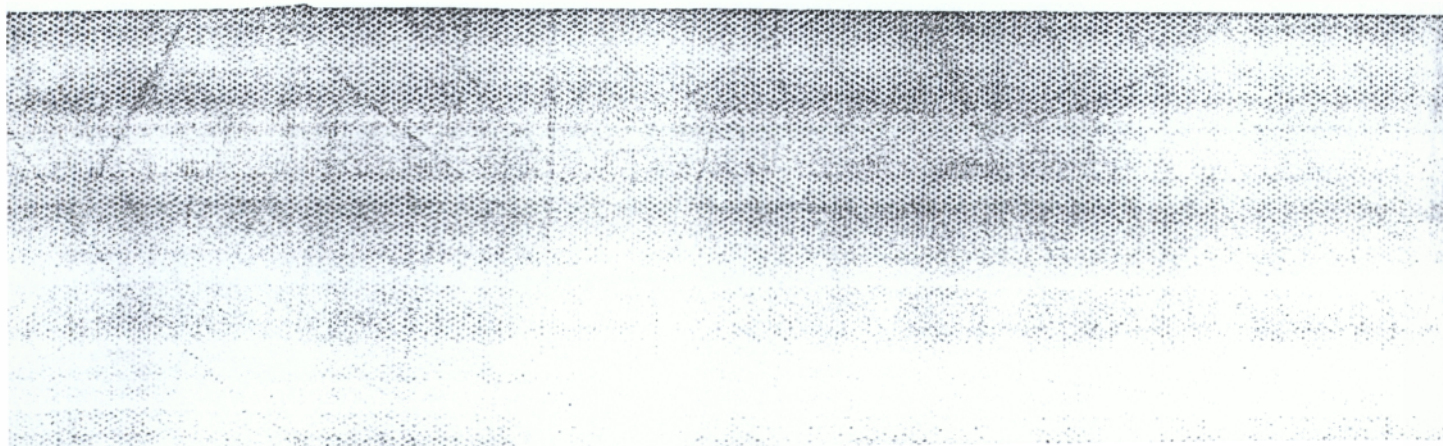
Ο παρών χάρτης είναι το προϊόν μιας δέσμευσης που ανέλαβα το Μάιο του 1988 στη Στοκχόλμη στο συνέδριο της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικάτων. Σχεδόν δεκαοκτώ μήνες αργότερα, οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων έντεκα κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που συνήλθαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Στρασβούργου στις 8 και 9 Δεκεμβρίου 1989, ενέκριναν τον «κοινοτικό χάρτη των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων».

Ο χάρτης αυτός, πηγή έμπνευσης του οποίου αποτέλεσαν κείμενα-πλαίσιο όπως είναι ο κοινωνικός χάρτης του Συμβουλίου της Ευρώπης και οι συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, αποτελεί στο εξής ουσιώδες στήριγμα της κοινωνικής διάστασης της ευρωπαϊκής οικοδόμησης, σύμφωνα με το πνεύμα της Συνθήκης της Ρώμης όπως συμπληρώθηκε από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.

Με τη μορφή της πανηγυρικής διακήρυξης, ο χάρτης καθορίζει τις κύριες αρχές στις οποίες στηρίζεται το ευρωπαϊκό μας πρότυπο του εργατικού δικαίου και, γενικότερα, της θέσης της εργασίας στην κοινωνία μας. Ο χάρτης καθιερώνει μια βάση κοινωνικών δικαιωμάτων που θα εξασφαλιστούν και θα εφαρμοστούν, ανάλογα με τις περιπτώσεις, στο επίπεδο των κρατών μελών ή στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της. Δεν είναι δυνατόν όμως να ενταχθεί στην κοινωνική πραγματικότητα χωρίς την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.

7ην, 1990

αδημοσιευθόν
της τους.

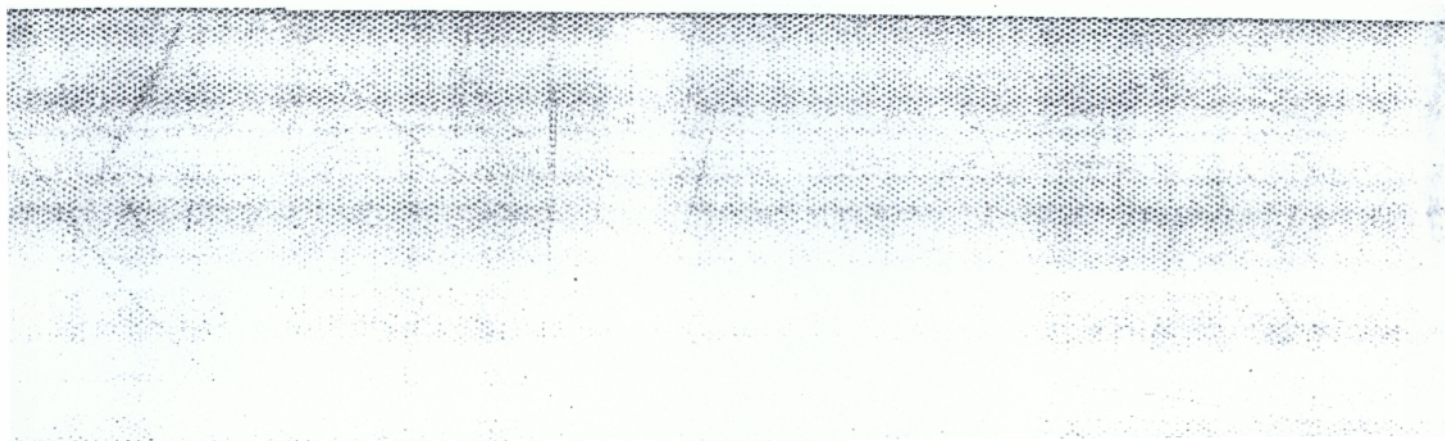
και πίστης
είνους που,
ής Κοινοτή-
ς.

DEJORS

Το 1972 οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων της Ευρωπαϊκής Κοινοτήτας που συνήλθαν στο Παρίσι συμφώνησαν ήδη να καθιερώσουν την κοινωνική διάσταση της ευρωπαϊκής οικοδόμη-σης. Δύο χρόνια αργότερα, έγινε το πρόγραμμα κοινωνικής δράσης που υπέβαλε η Επιτροπή και ενέκρινε το Συμβούλιο. Αυτό δεν σημαίνει ότι από την ίδρυσή της η Κοινότητα παρέμεινε αδρανής στον τομέα αυτό: οι πρώτοι κανονισμοί για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων χρονολογούνται από το 1968 ενώ το Συμβούλιο είχε ήδη από το 1963 θέσει τις γενικές αρχές της επαγγελματικής κατάρτισης. Όμως, τις παραμονές της πρώτης διεύρυνσης της Κοινοτήτας, φάνηκε αναγκαίο να τονιστεί ότι η Ευρώπη ήταν κάτι περισσότερο από απλή κοινή αγορά και κατάργηση των τελωνειακών φραγμών.

Πέρασαν ήδη δεκαπέντε χρόνια! Και πράγματι από τότε σημειώθηκαν σημαντικά βήματα. Η θέσπιση της Ενιαίας Πράξης επιβεβαίωσε τη διάσταση αυτή, τονίζοντας ιδίως την ανάγκη να ενισχυθεί η οικονομική και κοινωνική συνοχή της Κοινοτήτας που υποστηρίχθηκε επιπλέον με την αναμόρφωση των διαρθρωτι-κών ταμείων του 1988.

Παρ' όλα αυτά, η σημασία αυτής της κοινωνικής διάστασης φάνηκε περισσότερο κατά την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς με την προοπτική του 1992. Δεν πρόκειται απλώς για την εξα-σφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, μαζί με την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών, των υπηρεσιών και των κεφα-λαίων. Πρόκειται επίσης για οτιδήποτε συμβάλλει στη βελτίωση της ευημερίας των πολιτών της Ευρωπαϊκής Κοινοτήτας και κατά κύριο λόγο των εργαζομένων της. Η οικοδόμηση μιας δυναμικής και ισχυρής Ευρώπης απαιτεί εξίσου την αναγνώριση ενός

«υπόβαθρου» κοινωνικών δικαιωμάτων... Αυτό το πολιτικό μήνυμα στο υψηλότερο επίπεδο ήταν απαραίτητο. Έπρεπε να ενεργήσουμε δυναμικά, όπως εξάλλου είχε ζητήσει με επιμονή τόσο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσο και η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Ο «κοινοτικός χάρτης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων», όπως εγκρίθηκε στο Στρασβούργο πριν από μερικές εβδομάδες από έντεκα αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων, έχει επομένως μια ιστορία. Με βάση ένα κείμενο — καταρχήν ένα προσχέδιο και στη συνέχεια, μετά από διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους, ένα σχέδιο — που πρότεινε η Επιτροπή το Σεπτέμβριο του 1989, το Συμβούλιο «κοινωνικών υποθέσεων» στην αρχή, και στη συνέχεια το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέτασαν το φάκελο αυτό με τα αποτελέσματα που γνωρίζουμε. Στη σημερινή του μορφή, ο «χάρτης» είναι ένα πρώτο βήμα και αυτό το πρώτο βήμα έπρεπε να γίνει.

Βάσω ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΟΙ ΑΡΧΗΓΟΙ ΚΡΑΤΩΝ Ή ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ
ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ. ΣΥΝΕΛΘΟ-
ΝΤΕΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ ΣΤΙΣ 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1989 (1)

Εκτιμώντας:

ότι τα κράτη μέλη έχουν συμφωνήσει, σύμφωνα με το άρθρο 117 της Συνθήκης ΕΟΚ, ότι είναι ανάγκη να προαγάγουν τη βελτίωση των όρων διαβίωσης και εργασίας των εργαζομένων κατά τρόπο που να επιτρέπει την προοδευτική τους εναρμόνιση.

ότι, βάσει των συμπερασμάτων των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων του Αννόβερου και της Ρόδου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης έκρινε ότι, στο πλαίσιο της δημιουργίας της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς, πρέπει να δοθεί στις κοινωνικές πλευρές η ίδια σημασία με τις οικονομικές και ότι, συνεπώς, πρέπει να αναπτυχθούν ισόρροπα.

τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15ης Μαρτίου 1989, της 14ης Σεπτεμβρίου 1989 και της 22ας Νοεμβρίου 1989 και τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της 22ας Φεβρουαρίου 1989.

ότι η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς αποτελεί τον αποτελεσματικότερο τρόπο δημιουργίας θέσεων εργασίας και εξασφάλισης της μέγιστης δυνατής ευημερίας στην Κοινότητα· ότι η ανάπτυξη

(1) Οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων ένδεκα κρατών μελών ενέκριναν το κείμενο αυτό.

και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης πρέπει να αποτελούν την πρώτη προτεραιότητα στην πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς' ότι η Κοινότητα πρέπει να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του μέλλοντος από άποψη οικονομικής ανταγωνιστικότητας, λαμβάνοντας υπόψη ιδίως τις περιφερειακές ανισότητες,

ότι η κοινωνική συναίνεση συμβάλλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και ολόκληρης της οικονομίας καθώς και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης' ότι, στο πλαίσιο αυτό, αποτελεί ουσιώδη προϋπόθεση για την εξασφάλιση σταθερής οικονομικής ανάπτυξης,

ότι η πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς πρέπει να συμβάλλει στην προοδευτική προσέγγιση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας καθώς και στην οικονομική και κοινωνική συνοχή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, χωρίς όμως να δημιουργούνται στρεβλώσεις του ανταγωνισμού,

ότι η πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς πρέπει να συνεπάγεται βελτιώσεις στον κοινωνικό τομέα για τους εργαζομένους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ιδίως όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία, τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας, την υγεία και ασφάλεια στο χώρο της εργασίας, την κοινωνική προστασία, την εκπαίδευση και την κατάρτιση,

ότι, για να εξασφαλιστεί η ίση μεταχείριση, πρέπει να καταπολεμηθούν οι παντός είδους διακρίσεις, ιδίως λόγω φύλου, χρώματος, φυλής, φρονημάτων και πεποιθήσεων και ότι πρέπει να καταπολεμηθεί η κοινωνική απομόνωση επιδεικνύοντας πνεύμα αλληλεγγύης,

ότι εναπόκειται στα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν ότι οι εργαζόμενοι από τρίτες χώρες και τα μέλη των οικογενειών τους που διαμένουν νόμιμα σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας τυγχάνουν, όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας τους, μεταχείρισης ανάλογης με αυτή των εργαζομένων του οικείου κράτους μέλους.

οτελούν την
ερικής αγο-
ελήσεις του
ητας, λαμ-

ότι οι συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας και ο
Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης του Συμβουλίου της Ευρώπης
πρέπει να ληφθούν ως πρότυπο,

η της αντα-
οικονομίας
+ ότι, στο
ξασφάλιση

ότι η Συνθήκη, όπως τροποποιήθηκε από την Ενιαία Ευρωπαϊκή
Πράξη, περιέχει διατάξεις που ορίζουν τις αρμοδιότητες της
Κοινότητας σ' ό,τι αφορά, μεταξύ άλλων, την ελεύθερη κυκλοφο-
ρία των εργαζομένων (Άρθρα 7, 48-51), την ελευθερία εγκατάστα-
σης (Άρθρα 52-58), τον κοινωνικό τομέα (Άρθρα 117-122) —
ιδίως όσον αφορά τη βελτίωση της υγείας και ασφάλειας στο
χώρο εργασίας (Άρθρο 118 Α), την ανάπτυξη του διαλόγου
μεταξύ κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Άρ-
θρο 118 Β), την ισότητα αμοιβών των εργαζομένων ανδρών και
γυναικών για την ίδια εργασία (Άρθρο 119) —, τις γενικές αρχές
για την εφαρμογή κοινής πολιτικής επαγγελματικής εκπαίδευσης
(Άρθρο 128), την οικονομική και κοινωνική συνοχή (Άρ-
θρο 130 Α έως 130 Ε) και γενικότερα την προσέγγιση των νομο-
θεσιών (Άρθρο 100, 100 Α και 235)· ότι η εφαρμογή του Κοινο-
τικού Χάρτη διόλου δεν συνεπάγεται κατ' ουδένα τρόπο επέκταση
των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας, όπως αυτές ορίζονται στη
Συνθήκη,

ει να συμ-
διαβίωσης
κή συνοχή
ουργούνται

ει να συνε-
γαζομένους
ελεύθερη
υγεία και
τασία, την

ότι ο παρών Χάρτης αποβλέπει, αφενός, στην παγίωση της
προόδου που έχει ήδη σημειωθεί στον κοινωνικό τομέα, με τις
προσπάθειες των κρατών μελών, των κοινωνικών εταίρων και της
Κοινότητας,

καταπολε-
χρώματος,
καταπολε-
ι αλληλεγ-

τι οι εργα-
ν τους που
ζοινότητας
ι εργασίας
μένων του

ότι, αφετέρου, διακηρύσσει πανηγυρικά ότι η εφαρμογή της
Ενιαίας Πράξης πρέπει να λαμβάνει πλήρως υπόψη την κοινωνι-
κή διάσταση της Κοινότητας και ότι, στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να
εξασφαλιστεί, στα κατάλληλα επίπεδα, η ανάπτυξη των κοινωνι-
κών δικαιωμάτων των εργαζομένων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας,
ιδίως δε των μισθωτών και των ελευθέρων επαγγελματιών,

ότι, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Μαδρίτης, ο ρόλος των κοινοτικών προτύπων, των εθνικών νομοθεσιών και των συμβατικών σχέσεων πρέπει να καθοριστεί σαφώς,

ότι, βάσει της αρχής της επικουρικότητας, οι απαιτούμενες πρωτοβουλίες προς υλοποίηση των κοινωνικών αυτών δικαιωμάτων εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών και των ενοτήτων που τα αποτελούν καθώς και, στα πλαίσια των εξουσιών της, στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας' ότι η υλοποίηση αυτή μπορεί να λάβει τη μορφή νόμων, συλλογικών συμβάσεων ή υφισταμένων πρακτικών στα κατάλληλα επίπεδα και ότι προϋποθέτει, σε πλείστους όσους τομείς, την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων,

ότι η πανηγυρική διακήρυξη των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν μπορεί να δικαιολογήσει, κατά την εφαρμογή της, οπισθοδρόμηση συγκριτικά με τη σήμερα υφισταμένη κατάσταση σε κάθε κράτος μέλος,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ, Η ΟΠΟΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΤΟΝ «ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΧΑΡΤΗ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ»:

Συμβουλίου
των εθνικών
καθοριστεί

ύμενες πρω-
δικαιωμάτων
ων ενότητων
ων της, στην
τοίηση αυτή
μβάσεων ή
ότι προϋπο-
μετοχή των

κών δικαιω-
μπορεί να
ρηση συγκρι-
άθε κράτος

ΠΟΙΑ
ΩΝ

Τίτλος I

Θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων

Ελεύθερη κυκλοφορία

1. Κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχει δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας σε όλη την επικράτεια της Κοινότητας, με την επιφύλαξη των περιορισμών για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας και δημόσιας υγείας.

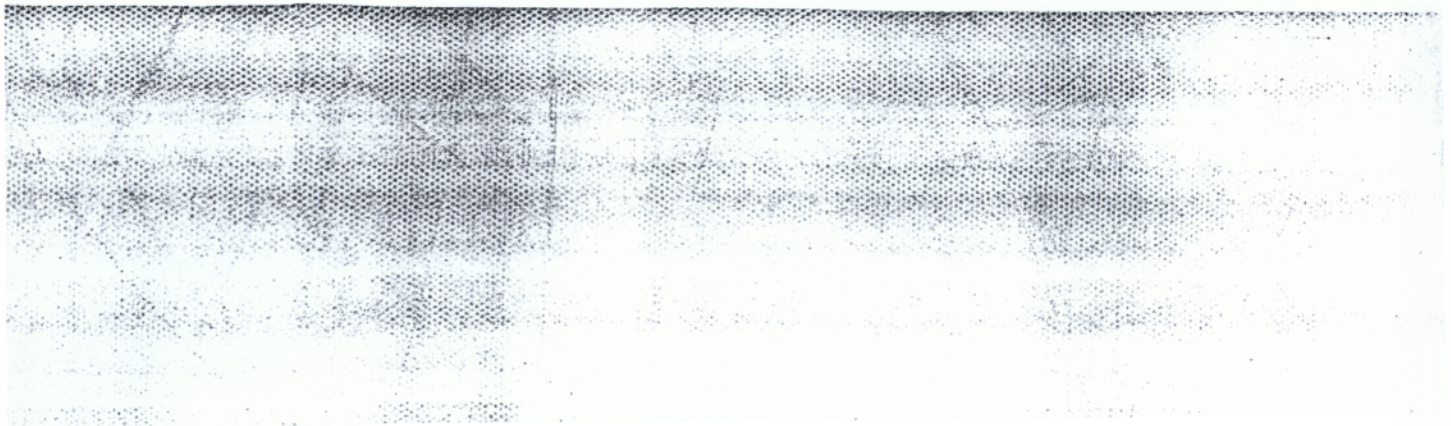
2. Το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας επιτρέπει σε κάθε εργαζόμενο να ασκήσει οποιοδήποτε επάγγελμα ή επιτήδευμα στην Κοινότητα σύμφωνα με τις αρχές της ίσης μεταχείρισης όσον αφορά την πρόσβαση στην εργασία, τους όρους εργασίας καθώς και την κοινωνική προστασία της χώρας υποδοχής.

3. Το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας συνεπάγεται επίσης:

- την εναρμόνιση των όρων διαμονής σε όλα τα κράτη μέλη, κυρίως, όσον αφορά τη συγκέντρωση της οικογένειας.
- την εξάλειψη των εμποδίων που προκύπτουν από τη μη αναγνώριση διπλωμάτων ή αντίστοιχων επαγγελματικών προσόντων,
- τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας των μεθοριακών εργαζομένων.

Απασχόληση και αμοιβή

4. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα ελεύθερης επιλογής και άσκησης επαγγέλματος, σύμφωνα με τις οικείες επαγγελματικές διατάξεις.

5. Κάθε απασχόληση πρέπει να αμείβεται δίκαια.

Για το σκοπό αυτό, και σύμφωνα με τα ισχύοντα σε κάθε χώρα, πρέπει :

- είτε να καθιερωθεί μια δίκαιη αμοιβή, δηλαδή μια αμοιβή που εξασφαλίζει στους εργαζομένους ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο,
- είτε να εξασφαλίζεται, για τους εργαζομένους που υπόκεινται σε καθεστώς εργασίας διαφορετικό από τη σύμβαση πλήρους απασχολήσεως και αορίστου χρόνου, δίκαιος μισθός αναφοράς,
- να μη δύνανται οι μισθοί να αποτελέσουν αντικείμενο παρακράτησης, κατάσχεσης ή εκχώρησης, παρά μόνο στο μέτρο που προβλέπεται από τις εθνικές διατάξεις. Οι εν λόγω διατάξεις πρέπει να προβλέπουν μέτρα που να εξασφαλίζουν στον εργαζόμενο τη διατήρηση των αναγκαίων βιοτικών πόρων για τη συντήρηση αυτού και της οικογένειάς του.

6. Κάθε άτομο πρέπει να έχει δωρεάν πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας.

Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας

7. Η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς πρέπει να οδηγήσει σε βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Αυτό θα επιτευχθεί με την προοδευτική προσέγγιση των εν λόγω συνθηκών ιδίως όσον αφορά τη διάρκεια και τη διευθέτηση του χρόνου εργασίας και τις μορφές εργασίας, εκτός της εργασίας αορίστου χρόνου, όπως η εργασία ορισμένου χρόνου, η εργασία με μερική απασχόληση, η προσωρινή εργασία και η εποχιακή εργασία.

κάθε χώρα,

μοιβή που
ς βιοτικό

πόκεινται
πλήρους
ς αναφο-

λο παρα-
έτρο που
ιατάξεις
ον εργα-
για τη

μόσιες

ται σε
γαζο-
ε την
όσον
ς και
όπως
ηση,

Η βελτίωση αυτή πρέπει επίσης να επιφέρει, όπου είναι αναγκαίο, την ανάπτυξη ορισμένων πλευρών της εργατικής νομοθεσίας, όπως οι διαδικασίες ομαδικής απόλυσης ή οι διαδικασίες πτώχευσης.

8. Κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχει δικαίωμα εβδομαδιαίας ανάπαυσης και ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών, ως προς τη διάρκεια των οποίων θα πρέπει να επιτευχθεί προοδευτική προσέγγιση σύμφωνα με τα ισχύοντα σε κάθε κράτος.

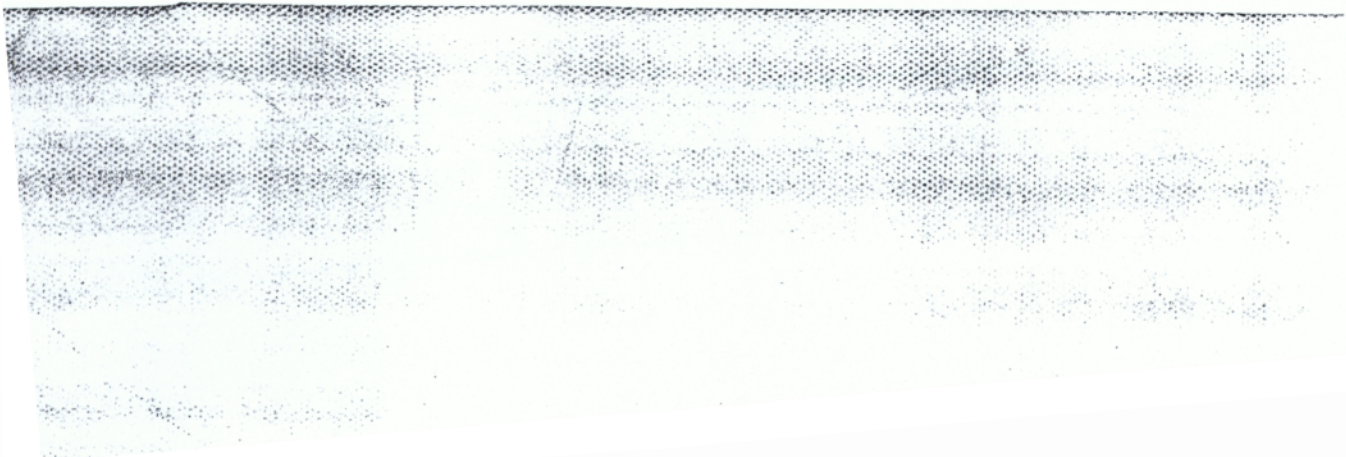
9. Οι όροι εργασίας κάθε μισθωτού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας θα πρέπει να καθορίζονται είτε με το νόμο, είτε με συλλογική σύμβαση είτε με σύμβαση εργασίας, σύμφωνα με τα ισχύοντα σε κάθε κράτος μέλος.

Κοινωνική προστασία

Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα σε κάθε χώρα:

10. Κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχει δικαίωμα επαρκούς κοινωνικής προστασίας και πρέπει να έχει ανεξάρτητα από το καθεστώς εργασίας του ή το μέγεθος της επιχείρησης στην οποία απασχολείται, επαρκή κοινωνική ασφάλιση.

Τα πρόσωπα τα οποία αποκλείονται από την αγορά εργασίας, διότι δεν μπόρεσαν είτε να εισέλθουν είτε να επανενταχθούν σε αυτή και τα οποία δεν διαθέτουν επαρκή μέσα διαβίωσης, πρέπει να δικαιούνται παροχών και επαρκών βιοτικών πόρων, ανάλογα με την προσωπική τους κατάσταση.

Ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και της συλλογικής διαπραγμάτευσης

11. Οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν ελεύθερα στη σύσταση επαγγελματικών ή συνδικαλιστικών οργανώσεων της επιλογής τους για την προστασία των οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων τους.

Κάθε εργοδότης και εργαζόμενος είναι ελεύθερος να μετέχει ή όχι στις οργανώσεις αυτές, χωρίς αυτό να αποβαίνει σε προσωπική ή επαγγελματική ζημία του.

12. Οι εργοδότες ή/οι οργανώσεις εργοδοτών, αφενός, και οι οργανώσεις εργαζομένων, αφετέρου, έχουν το δικαίωμα, υπό τους όρους που προβλέπουν οι εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, να διαπραγματεύονται και να συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις.

Ο διάλογος μεταξύ των κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πρέπει να αναπτυχθεί για να καταλήξει, εάν οι ανωτέρω το επιθυμούν, σε συμβατικές σχέσεις, ιδίως σε διεπαγγελματικό και τομεακό επίπεδο.

13. Σε περίπτωση αντικρουομένων συμφερόντων, το δικαίωμα προσφυγής σε συλλογικές δράσεις περιλαμβάνει και το δικαίωμα απεργίας, με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τις εθνικές ρυθμίσεις και τις συλλογικές συμβάσεις.

Για να διευκολυνθεί η διευθέτηση των εργατικών διαφορών, πρέπει να ευνοηθεί, σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές, η καθιέρωση και χρησιμοποίηση, στα κατάλληλα επίπεδα, διαδικασιών συνδιαλλαγής, μεσολάβησης και διαιτησίας.

14. Η εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών καθορίζει με ποιους όρους και σε ποιο βαθμό εφαρμόζονται στις ένοπλες δυνάμεις, την αστυνομία και τη δημόσια διοίκηση τα δικαιώματα που προβλέπουν τα άρθρα 11 έως 13.

Επαγγελματική εκπαίδευση

15. Κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας πρέπει να μπορεί να έχει πρόσβαση σε επαγγελματική εκπαίδευση καθ' όλη τη διάρκεια του ενεργού του βίου. Διακρίσεις βάσει της ιθαγένειας όσον αφορά τους όρους πρόσβασης στην επαγγελματική εκπαίδευση απαγορεύονται.

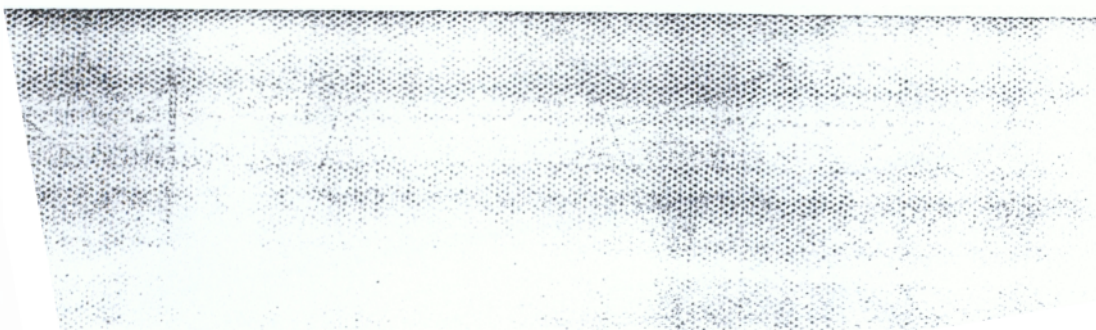
Οι αρμόδιες δημόσιες αρχές, οι επιχειρήσεις ή οι κοινωνικοί εταίροι, καθένας στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, θέτουν σε λειτουργία μηχανισμούς μόνιμης και συνεχούς εκπαίδευσης, επιτρέποντας έτσι σε κάθε άτομο να επανεκπαιδευτεί, λαμβάνοντας μεταξύ άλλων εκπαιδευτική άδεια, να επιμορφώνεται και να εμπλουτίζει τις γνώσεις του, ιδίως ενόψει της τεχνολογικής εξέλιξης.

Ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών

16. Πρέπει να εξασφαλιστεί η ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών. Η ισότητα ευκαιριών ανδρών και γυναικών πρέπει να αναπτυχθεί.

Για το σκοπό αυτό, πρέπει, όπου απαιτείται να ενταθούν οι ενέργειες που εξασφαλίζουν την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών, σε θέματα ιδίως πρόσβασης στην εργασία, αμοιβής, συνθηκών εργασίας, κοινωνικής προστασίας, παιδείας, επαγγελματικής εκπαίδευσης και σταδιοδρομίας.

Πρέπει επίσης να θεσπιστούν μέτρα που να επιτρέπουν στους άνδρες και τις γυναίκες να συνδυάζουν ευκολότερα τις επαγγελματικές και τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις.

Πληροφόρηση, διαβούλευση και συμμετοχή των εργαζομένων

17. Η πληροφόρηση, διαβούλευση και συμμετοχή των εργαζομένων πρέπει να αναπτυχθούν καταλλήλως, σύμφωνα με τα ισχύοντα στα διάφορα κράτη μέλη.

Αυτό ισχύει ιδίως για επιχειρήσεις ή ομίλους που έχουν εγκαταστάσεις ή επιχειρήσεις σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

18. Η εν λόγω πληροφόρηση, διαβούλευση και συμμετοχή πρέπει να διεξάγονται εγκαίρως, ιδίως στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- κατά την εισαγωγή στις επιχειρήσεις τεχνολογικών αλλαγών που έχουν σημαντικές επιπτώσεις για τους εργαζομένους όσον αφορά τις συνθήκες και την οργάνωση της εργασίας,
- όταν πραγματοποιούνται αναδιαρθρώσεις ή συγχωνεύσεις επιχειρήσεων που έχουν αντίκτυπο στην απασχόληση,
- κατά τις διαδικασίες ομαδικών απολύσεων,
- όταν οι εργαζόμενοι, ιδίως δε οι μεθορισκοί, θίγονται από την πολιτική απασχόλησης που ακολουθεί ο εργοδότης τους.

Προστασία της υγείας και της ασφάλειας στο χώρο εργασίας

19. Κάθε εργαζόμενος πρέπει να απολαύει ικανοποιητικών συνθηκών προστασίας της υγείας και της ασφάλειάς του στο χώρο εργασίας. Πρέπει να λαμβάνονται τα απαιτούμενα μέτρα με σκοπό να συνεχιστεί η προοδευτική εναρμόνιση των συνθηκών που επικρατούν στον τομέα αυτόν.

των εργαζο-
μενων με τα

ζουν εγκατα-
στη μέλη της

συμμετοχή
ουθες περι-

ών αλλαγών
μένους όσον
σίας,

ονεύσεις επι-
ση,

νται από την
της τους.

ο εργασίας

ητικών συν-
ου στο χώρο
ρα με σκοπό
νηκών που

Κατά τη λήψη των εν λόγω μέτρων πρέπει να ληφθεί κυρίως υπόψη η ανάγκη εκπαίδευσης, πληροφόρησης, διαβούλευσης και ισόρροπης συμμετοχής των εργαζομένων όσον αφορά θέματα σχετικά με τους κινδύνους στους οποίους είναι εκτεθειμένοι, καθώς και τα μέτρα που λαμβάνονται για την εξάλειψη ή μείωσή τους.

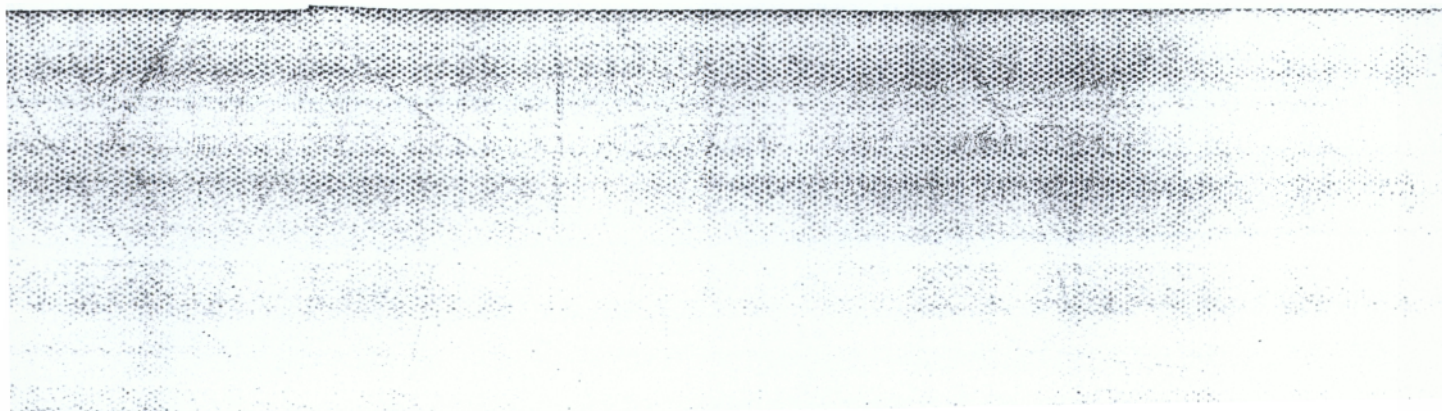
Οι διατάξεις σχετικά με την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς θα πρέπει να συμβάλλουν στην προστασία αυτή.

Προστασία των παιδιών και των εφήβων

20. Με την επιφύλαξη ευνοϊκότερων κανόνων για τους νέους, και συγκεκριμένα κανόνων που τους εξασφαλίζουν επαγγελματική ένταξη χάρη στην κατάλληλη κατάρτιση και με παρεκκλίσεις για ορισμένες μόνον ελαφρές εργασίες, η ελάχιστη ηλικία για την ανάληψη εργασίας δεν πρέπει να είναι μικρότερη από την ηλικία κατά την οποία λήγει η υποχρεωτική σχολική φοίτηση, οπωσδήποτε δε να μην είναι μικρότερη από την ηλικία των δεκαπέντε χρόνων.

21. Κάθε εργαζόμενος νέος πρέπει να αμείβεται δίκαια σύμφωνα με τις ισχύουσες εθνικές πρακτικές.

22. Πρέπει να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα για την αναπροσαρμογή των κανόνων του εργατικού δικαίου που ισχύουν για τους εργαζόμενους νέους, έτσι ώστε οι κανόνες αυτοί να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της ανάπτυξης των νέων και στις ανάγκες της επαγγελματικής τους εκπαίδευσης και πρόσβασης στην εργασία.

Πρέπει, ιδίως, να περιοριστεί η διάρκεια εργασίας των κάτω των δεκαοκτώ ετών εργαζομένων — χωρίς να μπορεί να παρακαμφθεί ο εν λόγω περιορισμός με προσφυγή σε υπερωρίες — και να απαγορευθεί η νυκτερική εργασία, εκτός από ορισμένες θέσεις απασχόλησης, σαφώς καθορισμένες από τις εθνικές, νομοθετικές ή κανονιστικές, διατάξεις.

23. Οι νέοι πρέπει επίσης να δύνανται να λάβουν, στο τέλος της υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης, αρχική επαγγελματική εκπαίδευση κατάλληλης διάρκειας προκειμένου να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις της μελλοντικής επαγγελματικής τους ζωής· για τους νέους εργαζόμενους, η εκπαίδευση αυτή πρέπει να παρέχεται κατά την ώρα εργασίας.

Ηλικιωμένοι

Ανάλογα με την επικρατούσα σε κάθε χώρα πρακτική:

24. Κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας πρέπει να μπορεί να διαθέτει, τη στιγμή της συνταξιοδότησής του, πόρους που να του εξασφαλίζουν ένα αξιοπρεπές επίπεδο ζωής.

25. Στα άτομα που έχουν φθάσει μεν σε ηλικία συνταξιοδότησης χωρίς όμως να τους αναγνωρίζεται συνταξιοδοτικό δικαίωμα, και που δεν έχουν άλλους πόρους διαβίωσης, πρέπει να εξασφαλίζονται επαρκείς πόροι καθώς και κοινωνική και ιατρική αρωγή, που θα είναι ανάλογες προς τις προσωπικές τους ανάγκες.

Ανάπηροι

26. Κάθε ανάπηρο άτομο, ανεξάρτητα από την προέλευση και τη φύση της αναπηρίας του, πρέπει να απολαύει συγκεκριμένων πρόσθετων ευεργετημάτων με σκοπό να ευνοηθεί η επαγγελματική και κοινωνική ένταξή του.

Τα ευεργετήματα αυτά πρέπει να αφορούν ιδίως, ανάλογα με τις ικανότητες των ενδιαφερομένων, την επαγγελματική εκπαίδευση, την εργονομία, τη δυνατότητα πρόσβασης, την κινητικότητα, τα μεταφορικά μέσα και την κατοικία.

Εφαρμογή του Χάρτη

27. Η εξασφάλιση των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων του παρόντος Χάρτη καθώς και η εφαρμογή των κοινωνικών μέτρων που είναι απαραίτητα για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, στα πλαίσια μιας στρατηγικής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, εναπόκειται στα κράτη μέλη σύμφωνα με τις εθνικές τους πρακτικές, μέσω ιδίως νομοθετικών μέτρων ή σύναψης συλλογικών συμβάσεων.

28. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί την Επιτροπή να αναλάβει το ταχύτερο τις πρωτοβουλίες που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές της βάσει των Συνθηκών προκειμένου να εκδοθούν οι νομοθετικές πράξεις για την πραγμάτωση, στα πλαίσια της προοδευτικής ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς, των δικαιωμάτων εκείνων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Κοινότητας.

29. Η Επιτροπή θα συντάσσει, κατά το τελευταίο τρίμηνο κάθε έτους, έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη από τα κράτη μέλη και από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

30. Η έκθεση της Επιτροπής διαβιβάζεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Ευρωπαϊκές Κοινότητες — Επιτροπή

Κοινοτικός Χάρτης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων

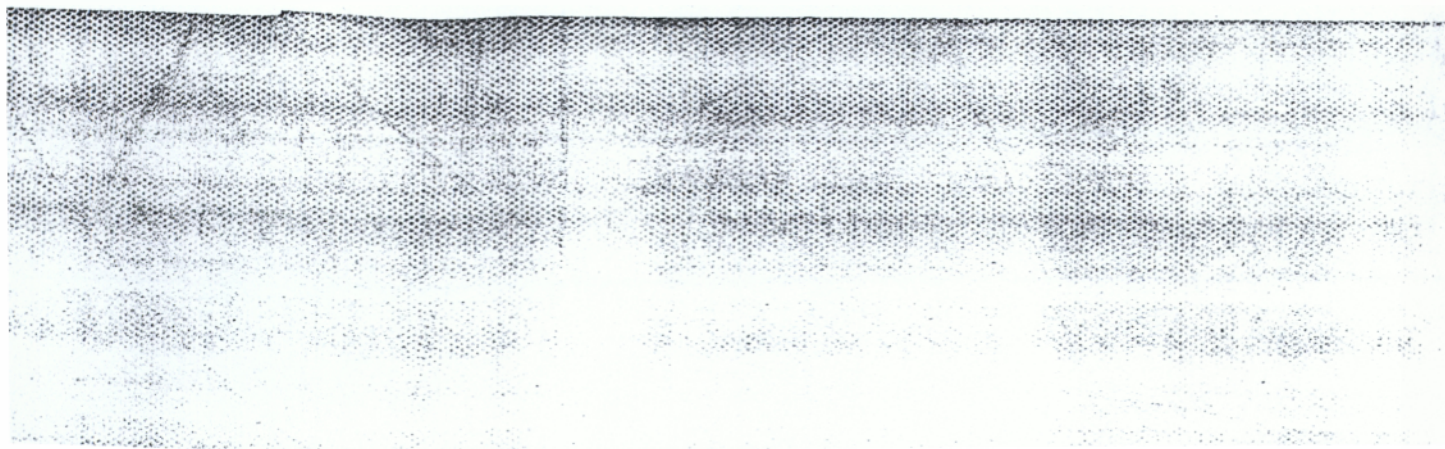
Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

1990 — 21 σ. — 16,2 × 22,9 cm

ES, DA, DE, GR, EN, FR, IT, NL, PT

ISBN 92-826-0974-X

Αριθ. καταλόγου: CB-57-89-483-GR-C

**ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
(90/394/ΕΟΚ)**

II

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων δεν απαιτείται δημοσίευση)

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 28ης Ιουνίου 1990

σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες κατά την εργασία (έκτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ)

(90/394/ΕΟΚ)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 118Α,

την πρόταση της Επιτροπής (1), η οποία διατυπώθηκε μετά από διαβούλευση με τη συμβουλευτική επιτροπή για την ασφάλεια, την υγιεινή και την προστασία της υγείας στον τόπο εργασίας,

Σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2),

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (3),

Εκτιμώντας:

ότι στο άρθρο 118Α της συνθήκης προβλέπεται ότι το Συμβούλιο θεσπίζει, μέσω οδηγίας, τις ελάχιστες προδιαγραφές για την προώθηση της βελτίωσης, ιδίως του χώρου εργασίας, προκειμένου να προστατεύσει την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων·

ότι, σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, στις οδηγίες αυτές αποφεύγεται η επιβολή διοικητικών, οικονομικών και νομικών εξαναγκασμών οι οποίοι θα εμπόδιζαν τη δημιουργία και την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων·

ότι το ψήφισμα του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 1984, για ένα δεύτερο πρόγραμμα δράσης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σε θέματα ασφάλειας και υγείας στο χώρο εργασίας (4) προβλέπει την εκπόνηση μέτρων προστασίας των εργαζομένων που εκτίθενται στους καρκινογόνους παράγοντες·

ότι η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το πρόγραμμά της στον τομέα της ασφάλειας, της υγιεινής και της υγείας στο χώρο εργασίας (5), προβλέπει την έκδοση οδηγιών που αποβλέπουν στην κατοχύρωση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων·

ότι η τήρηση των στοιχειωδών προδιαγραφών που είναι κατάλληλες για την εξασφάλιση ενός καλύτερου επιπέδου ασφάλειας και υγείας όσον αφορά την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες κατά την εργασία αποτελεί επιτακτική ανάγκη ώστε να εξασφαλισθεί η ασφάλεια και η υγεία των εργαζομένων·

ότι η παρούσα οδηγία είναι ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 1989 σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (6)· ότι, ως εκ τούτου, οι διατάξεις της προαναφερόμενης οδηγίας εφαρμόζονται πλήρως στον τομέα της έκθεσης των εργαζομένων στους καρκινογόνους παράγοντες, με την επιφύλαξη πιο δεσμευτικών ή/και ειδικών διατάξεων που περιέχει η παρούσα οδηγία·

ότι η οδηγία 67/548/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 1967 περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση των επικινδυνών ουσιών (7), όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 88/490/ΕΟΚ (8), περιέχει κατάλογο επικινδύνων ουσιών, καθώς και διευκρινίσεις για την ταξινόμηση και τις διαδικασίες επισήμανσης που εφαρμόζονται για κάθε ουσία·

ότι η οδηγία 88/379/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 7ης Ιουνίου 1988 περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και

(1) ΕΕ αριθ. C 34 της 8. 2. 1988, σ. 9.

(2) ΕΕ αριθ. C 158 της 26. 6. 1989, σ. 121 και ΕΕ αριθ. C 149 της 18. 6. 1990.

(3) ΕΕ αριθ. C 208 της 8. 8. 1988, σ. 43.

(4) ΕΕ αριθ. C 67 της 8. 3. 1984, σ. 2.

(5) ΕΕ αριθ. C 28 της 3. 2. 1988, σ. 1.

(6) ΕΕ αριθ. L 183 της 29. 6. 1989, σ. 1.

(7) ΕΕ αριθ. 196 της 16. 8. 1967, σ. 1.

(8) ΕΕ αριθ. L 259 της 19. 9. 1988, σ. 1.

διοικητικών διατάξεων σχετικά με την ταξινόμηση, τη συσκευασία και την επισήμανση επικίνδυνων παρασκευασμάτων⁽¹⁾, όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 89/178/ΕΟΚ⁽²⁾, περιέχει διευκρινίσεις για την ταξινόμηση και τις διαδικασίες επισήμανσης που εφαρμόζονται στα εν λόγω παρασκευάσματα·

ότι το πρόγραμμα δράσης 1987-1989, που εγκρίθηκε στα πλαίσια του προγράμματος «Η Ευρώπη κατά του καρκίνου» προβλέπει την ενίσχυση των ευρωπαϊκών μελετών σχετικά με τους δυνατούς κινδύνους εμφάνισης καρκίνου που συνεπάγονται ορισμένες χημικές ουσίες·

ότι, παρόλο που οι σημερινές επιστημονικές γνώσεις δεν επιτρέπουν να οριστεί ένα επίπεδο κάτω από το οποίο οι κίνδυνοι για την υγεία παύουν να υπάρχουν, εντούτοις, οι κίνδυνοι αυτοί θα μειωθούν εφόσον περιοριστεί η έκθεση στους καρκινογόνους παράγοντες·

ότι, εντούτοις, προκειμένου να μειωθούν οι κίνδυνοι αυτοί, θα πρέπει να καθοριστούν οριακές τιμές και άλλες άμεσα σχετιζόμενες διατάξεις για όλους εκείνους τους καρκινογόνους παράγοντες για τους οποίους οι διαθέσιμες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των επιστημονικών και τεχνικών δεδομένων, το επιτρέπουν·

ότι πρέπει να ληφθούν προληπτικά μέτρα για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων που εκτίθενται στους καρκινογόνους παράγοντες·

ότι η παρούσα οδηγία ορίζει συγκεκριμένες απαιτήσεις ειδικά για την έκθεση στους καρκινογόνους παράγοντες·

ότι η παρούσα οδηγία αποτελεί συγκεκριμένο στοιχείο στα πλαίσια της υλοποίησης της κοινωνικής διάστασης της εσωτερικής αγοράς·

ότι, δυνάμει της απόφασης 74/325/ΕΟΚ⁽³⁾, όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την πράξη προσχώρησης του 1985, η Επιτροπή, προκειμένου να καταρτίσει προτάσεις στον τομέα αυτό, ζητάει τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής για την ασφάλεια, την υγιεινή και την προστασία της υγείας στον τόπο εργασίας,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

ΜΕΡΟΣ I

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Αντικείμενο

1. Η παρούσα οδηγία, η οποία αποτελεί την έκτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, έχει ως αντικείμενο την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους για την υγεία και την ασφάλειά τους, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης των κινδύνων αυτών, που προέρχονται ή μπορούν να προέλθουν από την έκθεση, κατά την εργασία, σε καρκινογόνους παράγοντες.

(¹) ΕΕ αριθ. L 187 της 16. 7. 1988, σ. 14.

(²) ΕΕ αριθ. L 64 της 8. 3. 1989, σ. 18.

(³) ΕΕ αριθ. L 185 της 9. 7. 1974, σ. 15.

Ορίζει τις ελάχιστες ειδικές προδιαγραφές στον τομέα αυτόν, περιλαμβανομένων και οριακών τιμών.

2. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στους εργαζόμενους που εκτίθενται μόνο στις ακτινοβολίες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας.

3. Η οδηγία 89/391/ΕΟΚ εφαρμόζεται πλήρως στο σύνολο του αναφερόμενου στην παράγραφο 1 τομέα, με την επιφύλαξη τυχόν πιο περιοριστικών ή/και ειδικών διατάξεων που περιέχονται στην παρούσα οδηγία.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, καρκινογόνοι παράγοντες είναι:

- οι ουσίες τις οποίες το παράρτημα I της οδηγίας 67/548/ΕΟΚ χαρακτηρίζει με την ένδειξη R 45 «μπορεί να προκαλέσει καρκίνο»·
- τα παρασκευάσματα τα οποία, σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 5 σημείο i) της οδηγίας 88/379/ΕΟΚ, οφείλουν να επισημαίνονται με την ένδειξη R 45 «μπορεί να προκαλέσει καρκίνο»·
- οι ουσίες, τα παρασκευάσματα ή οι μέθοδοι που αναφέρονται στο παράρτημα I, καθώς και οι ουσίες ή τα παρασκευάσματα που εκλύονται κατά τη διάρκεια μιας μεθόδου που αναφέρεται στο παράρτημα I.

Άρθρο 3

Πεδίο εφαρμογής — Εντοπισμός και αξιολόγηση των κινδύνων

1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις δραστηριότητες κατά τις οποίες οι εργαζόμενοι εκτίθενται ή ενδέχεται να εκτεθούν σε καρκινογόνους παράγοντες λόγω της εργασίας τους.

2. Για κάθε δραστηριότητα που ενδέχεται να συνεπάγεται κίνδυνο έκθεσης σε καρκινογόνους παράγοντες, πρέπει να προσδιορίζονται η φύση, ο βαθμός και η διάρκεια της έκθεσης των εργαζομένων, ώστε να είναι δυνατό να αξιολογούνται όλοι οι κίνδυνοι για την ασφάλεια ή την υγεία των εργαζομένων και να μπορούν να καθορίζονται τα ληπτέα μέτρα.

Η αξιολόγηση αυτή πρέπει να επαναλαμβάνεται τακτικά και εν πάση περιπτώσει σε κάθε αλλαγή των συνθηκών που θα μπορούσε να επηρεάσει την έκθεση των εργαζομένων στους καρκινογόνους παράγοντες.

Ο εργοδότης οφείλει να παρέχει στις αρμόδιες αρχές, κατόπιν αιτήσεώς τους, τα χρησιμοποιηθέντα για την αξιολόγηση αυτή στοιχεία.

3. Εξάλλου, κατά την αξιολόγηση του κινδύνου, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κάθε άλλη σημαντική έκθεση, όπως π.χ. η έκθεση που έχει επιβλαβή αποτελέσματα για το δέρμα.

4. Οι εργοδότες, κατά την αξιολόγηση που προβλέπεται στην παράγραφο 2, αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στις ενδεχόμενες επιπτώσεις όσον αφορά την ασφάλεια ή την υγεία

των ιδιαίτερα ευαίσθητων εργαζομένων που απασχολούνται σε επικίνδυνες εργασίες και, μεταξύ άλλων, λαμβάνουν υπόψη τη σκοπιμότητα να μην χρησιμοποιούνται οι εργαζόμενοι αυτοί σε ζώνες όπου μπορούν να έλθουν σε επαφή με καρκινογόνους παράγοντες.

ΜΕΡΟΣ II

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ

Άρθρο 4

Μείωση και υποκατάσταση

1. Ο εργοδότης μειώνει τη χρήση ενός καρκινογόνου παράγοντα στο χώρο εργασίας, κυρίως υποκαθιστώντας τον, στο μέτρο που αυτό είναι τεχνικά εφικτό, από μια ουσία, παρασκεύασμα ή μέθοδο, τα οποία, υπό τις συνθήκες χρήσης τους, είναι ακίνδυνα ή λιγότερο επικίνδυνα για την υγεία ή, ενδεχομένως, την ασφάλεια των εργαζομένων.

2. Ο εργοδότης κοινοποιεί το αποτέλεσμα των ερευνών του στην αρμόδια αρχή μετά από αίτησή της.

Άρθρο 5

Διατάξεις για την πρόληψη ή τη μείωση της έκθεσης

1. Εάν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης που αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 καταδεικνύουν κίνδυνο για την ασφάλεια ή την υγεία των εργαζομένων, η έκθεση των εργαζομένων πρέπει να αποφεύγεται.

2. Εάν δεν είναι τεχνικά δυνατή η αντικατάσταση του καρκινογόνου παράγοντα από ουσία, παρασκεύασμα ή μέθοδο, τα οποία, υπό τις συνθήκες χρήσης τους, είναι ακίνδυνα ή λιγότερο επικίνδυνα για την ασφάλεια ή την υγεία, ο εργοδότης φροντίζει ώστε η παραγωγή και η χρήση του καρκινογόνου παράγοντα να πραγματοποιούνται σε κλειστό σύστημα, στο μέτρο που αυτό είναι τεχνικά εφικτό.

3. Εάν δεν είναι τεχνικά δυνατή η χρησιμοποίηση κλειστού συστήματος, ο εργοδότης φροντίζει ώστε η έκθεση των εργαζομένων να μειώνεται στο χαμηλότερο επίπεδο που είναι τεχνικά εφικτό.

4. Σε όλες τις περιπτώσεις χρησιμοποίησης καρκινογόνου παράγοντα, ο εργοδότης εφαρμόζει όλα τα ακόλουθα μέτρα:

- α) περιορισμός των ποσοτήτων του καρκινογόνου παράγοντα στο χώρο εργασίας·
- β) περιορισμός του αριθμού των εργαζομένων που εκτίθενται ή ενδέχεται να εκτεθούν στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο·
- γ) σχεδιασμός των μεθόδων εργασίας και των μέτρων μηχανικού ελέγχου, έτσι ώστε να αποφεύγεται ή να ελαχιστοποιείται η έκθεση καρκινογόνων παραγόντων στο χώρο εργασίας·

δ) αποκομιδή του καρκινογόνου παράγοντα στην πηγή, τοπική απορρόφηση ή γενικός εξαερισμός, που γίνονται κατάλληλα και σύμφωνα με την ανάγκη προστασίας της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος·

ε) χρήση των υπαρχουσών κατάλληλων μεθόδων μέτρησης των καρκινογόνων παραγόντων, ιδίως για την έγκαιρη ανίχνευση ασυνήθους έκθεσης οφειλόμενης σε απρόβλεπτο συμβάν ή σε ατύχημα·

στ) εφαρμογή κατάλληλων διαδικασιών και μεθόδων εργασίας·

ζ) μέτρα συλλογικής προστασίας ή/και μέτρα ατομικής προστασίας, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η έκθεση δεν μπορεί να αποφευχθεί με άλλα μέσα·

η) μέτρα υγιεινής, ιδίως τακτικός καθαρισμός των δαπέδων, των τοίχων και των λοιπών επιφανειών·

θ) ενημέρωση των εργαζομένων·

ι) οριοθέτηση των επικίνδυνων ζωνών και χρήση κατάλληλων σημάτων προειδοποίησης και ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των σημάτων «απαγορεύεται το κάπνισμα» σε χώρους στους οποίους οι εργαζόμενοι εκτίθενται ή ενδέχεται να εκτεθούν σε καρκινογόνους παράγοντες·

ια) εγκατάσταση συστημάτων για τις περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης που ενδέχεται να προκαλέσουν ασυνήθως υψηλή έκθεση·

ιβ) μέσα για την ακίνδυνη αποθήκευση, χειρισμό και μεταφορά, ιδίως με τη χρήση δοχείων σφραγισμένων και επισημασμένων με τρόπο ευανάγνωστο, σαφή και ευδιάκριτο·

ιγ) μέσα για την ασφαλή συλλογή, αποθήκευση και αποκομιδή των αποβλήτων από τους εργαζόμενους, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης δοχείων σφραγισμένων και επισημασμένων με τρόπο ευανάγνωστο, σαφή και ευδιάκριτο.

Άρθρο 6

Ενημέρωση της αρμόδιας αρχής

Εφόσον τα αποτελέσματα της αξιολόγησης που αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 καταδεικνύουν κίνδυνο για την ασφάλεια ή την υγεία των εργαζομένων, οι εργοδότες, μετά από σχετική αίτηση, θέτουν στη διάθεση της αρμόδιας αρχής τις κατάλληλες πληροφορίες σχετικά με:

- α) τις βιομηχανικές δραστηριότητες ή/και μεθόδους που εφαρμόζονται, καθώς και τους λόγους για τους οποίους χρησιμοποιούνται καρκινογόνοι παράγοντες·
- β) τις παραγόμενες ή χρησιμοποιούμενες ποσότητες ουσιών ή παρασκευασμάτων που περιέχουν καρκινογόνους παράγοντες·
- γ) τον αριθμό των εργαζομένων που εκτίθενται·
- δ) τα προληπτικά μέτρα που λαμβάνονται·
- ε) τον τύπο του προστατευτικού εξοπλισμού που χρησιμοποιείται·
- στ) τη φύση και το βαθμό της έκθεσης·
- ζ) τις περιπτώσεις υποκατάστασης.

*Άρθρο 7***Απρόβλεπτη έκθεση**

Σε περίπτωση απρόβλεπτων συμβάντων ή ατυχημάτων ποια μπορεί να προκαλέσουν ασυνήθη έκθεση των εργαζομένων, ο εργοδότης πληροφορεί σχετικά τους εργαζόμενους.

Έως ότου αποκατασταθεί κανονικά η κατάσταση και οι δεν έχουν εξαλειφθεί τα αίτια της ασυνήθους έκθε-

στην προσβληθείσα ζώνη, επιτρέπεται να εργάζονται μόνον οι εργαζόμενοι που είναι αναγκαίοι για την εκτέλεση των επισκευών και άλλων εργασιών που είναι απαραίτητες·

οι εν λόγω εργαζόμενοι εφοδιάζονται με προστατευτικό ιματισμό και ατομικό προστατευτικό αναπνευστικό εξοπλισμό τον οποίο πρέπει να φέρουν· η έκθεση δεν μπορεί να είναι διαρκής και περιορίζεται στο απολύτως απαραίτητο για κάθε εργαζόμενο·

οι μη φέροντες προστατευτικό εξοπλισμό εργαζόμενοι δεν επιτρέπεται να εργάζονται στην προσβληθείσα ζώνη.

*Άρθρο 8***Προβλεπτή έκθεση**

Για ορισμένες δραστηριότητες, όπως η συντήρηση, του είναι δυνατόν να προβλεφθεί η πιθανότητα αισθητά υψηλής έκθεσης των εργαζομένων και όπου έχουν ήδη αντληθεί όλες οι δυνατότητες για τη λήψη άλλων τεχνικών ροληπτικών μέτρων για τον περιορισμό της έκθεσης αυτής, ο εργοδότης καθορίζει, αφού ζητηθεί η γνώμη των εργαζομένων ή/και των εκπροσώπων τους στην επιχείρηση ή την εγκατάσταση, με την επιφύλαξη δε πάντοτε των ευθυνών που έρει ο εργοδότης, τα απαραίτητα μέτρα ώστε να μειωθεί όσο ο δυνατόν περισσότερο η διάρκεια έκθεσης των εργαζομένων και να διασφαλιστεί η προστασία τους κατά τις δραστηριότητες αυτές.

Σε περίπτωση εφαρμογής του πρώτου εδαφίου, διατίθεται στους εν λόγω εργαζομένους προστατευτικός ιματισμός και ατομικός προστατευτικός αναπνευστικός εξοπλισμός, τα οποία πρέπει να φέρουν για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η ασυνήθης έκθεση· η έκθεση αυτή δεν μπορεί να είναι διαρκής και περιορίζεται στο απολύτως απαραίτητο για κάθε εργαζόμενο.

2. Λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα ώστε οι ζώνες στις οποίες διεξάγονται οι δραστηριότητες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 πρώτο εδάφιο, να είναι σαφώς οριοθετημένες και να έχουν εμφανή σήμανση, ή ώστε να αποτρέπεται, με άλλους τρόπους, η πρόσβαση στους χώρους αυτούς ατόμων που δεν έχουν σχετική άδεια.

*Άρθρο 9***Πρόσβαση στις ζώνες κινδύνου**

στο άρθρο 3 παράγραφος 2 καταδεικνύουν κίνδυνο για την ασφάλεια ή την υγεία των εργαζομένων να μην είναι προσπελάσιμοι για εργαζόμενους άλλους από εκείνους που αναγκαστικά εισέρχονται λόγω της εργασίας ή των καθηκόντων τους.

*Άρθρο 10***Μέτρα υγιεινής και μέτρα ατομικής προστασίας**

1. Για κάθε δραστηριότητα κατά την άσκηση της οποίας υπάρχει κίνδυνος μόλυνσης από καρκινογόνους παράγοντες, οι εργοδότες υποχρεούνται να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για τους ακόλουθους σκοπούς:

- α) οι εργαζόμενοι να μην τρώγουν, πίνουν ή καπνίζουν στις ζώνες εργασίας στις οποίες υπάρχει κίνδυνος μόλυνσης από καρκινογόνους παράγοντες·
- β) να παρέχεται στους εργαζόμενους κατάλληλος προστατευτικός ιματισμός ή άλλος κατάλληλος ειδικός ιματισμός·
να προβλέπεται η ύπαρξη χωριστών χώρων εναπόθεσης του ιματισμού εργασίας ή προστασίας, αφενός, και του κανονικού ιματισμού, αφετέρου·
- γ) να τίθενται στη διάθεση των εργαζομένων κατάλληλα και πλήρεις εγκαταστάσεις λουτρών και αποχωρητηρίων·
- δ) ο εξοπλισμός προστασίας να είναι σωστά τοποθετημένος σε καθορισμένο χώρο·
- ε) να ελέγχεται και να καθαρίζεται, αν είναι δυνατόν, πριν και, οπωσδήποτε, μετά από κάθε χρήση·
- στ) ο δε ελαττωματικός εξοπλισμός να επισκευάζεται ή να αντικαθίσταται πριν από νέα χρήση.

2. Το κόστος των μέτρων αυτών δεν πρέπει να βαρύνει τους εργαζομένους.

*Άρθρο 11***Ενημέρωση και εκπαίδευση των εργαζομένων**

1. Ο εργοδότης λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα ώστε οι εργαζόμενοι ή/και οι εκπρόσωποί τους στην επιχείρηση ή την εγκατάσταση να λαμβάνουν κατάλληλη και επαρκή εκπαίδευση, βάσει όλων των διαθέσιμων πληροφοριών ιδίως με τη μορφή ενημέρωσης και οδηγιών, σχετικά με:

- α) τους ενδεχόμενους κινδύνους για την υγεία, συμπεριλαμβανομένων των πρόσθετων κινδύνων που οφείλονται στην κατανάλωση καπνού·
- β) τις προφυλάξεις που πρέπει να λαμβάνονται για την πρόληψη της έκθεσης·
- γ) τις απαιτήσεις υγιεινής·
- δ) τη χρήση του προστατευτικού εξοπλισμού και ιματισμού·
- ε) τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται από τους εργαζομένους σε περίπτωση έκθεσης, σε

αίδευση αυτή πρέπει:

Άρθρο 13

προσαρμόζεται στην εξέλιξη των κινδύνων και στην φάνιση νέων κινδύνων και

Διαβουλεύσεις και συμμετοχή των εργαζομένων

χρειάζεται, να επαναλαμβάνεται σε τακτά χρονικά ιστήματα.

Η διαβούλευση με τους εργαζομένους ή/και τους εκπροσώπους τους και η συμμετοχή αυτών γίνονται σύμφωνα με το άρθρο 11 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ σχετικά με τα ζητήματα που καλύπτονται από την παρούσα οδηγία, συμπεριλαμβανομένων των παραρτημάτων αυτής.

Οι εργοδότες είναι υποχρεωμένοι να ενημερώνουν τους ζομένους σχετικά με τις εγκαταστάσεις και τα δοχεία βρίσκονται εκεί και περιέχουν καρκινογόνους παράγονα φροντίζουν ώστε όλα τα δοχεία, συσκευασίες και ταστάσεις που περιέχουν καρκινογόνους παράγοντες να ν επισημανθεί με τρόπο σαφή και ευανάγνωστο, και να θετούν ευδιάκριτα σήματα κινδύνου.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 12

Ενημέρωση των εργαζομένων

Άρθρο 14

ιβάνονται κατάλληλα μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται

Ιατρική παρακολούθηση

οι εργαζόμενοι ή/και οι εκπρόσωποί τους στην επιχείρηση ή την εγκατάσταση μπορούν να ελέγχουν την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας, ή μπορούν να συνεργάζονται κατά την εφαρμογή αυτή, ιδίως όσον αφορά:

1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν μέτρα, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία ή/και πρακτική, για να εξασφαλίζεται η κατάλληλη παρακολούθηση της υγείας των εργαζομένων ως προς τους οποίους τα αποτελέσματα της αξιολόγησης που αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 καταδεικνύουν κίνδυνο για την ασφάλεια ή την υγεία.

i) τις επιπτώσεις για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων, οι οποίες σχετίζονται με την επιλογή και τη χρήση προστατευτικού ιματισμού και εξοπλισμού, με την επιφύλαξη πάντοτε των ευθυνών του εργοδότη για τον καθορισμό της αποτελεσματικότητας του προστατευτικού ιματισμού και εξοπλισμού,

2. Τα μέτρα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 πρέπει να είναι τέτοιου είδους ώστε να επιτρέπουν σε κάθε εργαζόμενο να υποβάλλεται, εφόσον αυτό ενδείκνυται, σε κατάλληλη ιατρική παρακολούθηση:

— πριν από την έκθεση,

— κατά τακτικά διαστήματα μετά την έκθεση.

ii) τα μέτρα που καθορίζει ο εργοδότης και τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 8 παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο, με την επιφύλαξη πάντοτε των ευθυνών του εργοδότη για τον καθορισμό των μέτρων αυτών·

Τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι τέτοιου είδους, ώστε να καθίσταται άμεσα δυνατή η εφαρμογή ατομικών ιατρικών μέτρων και μέτρων ιατρικής της εργασίας.

3. Αν ένας εργαζόμενος παρουσιάζει ανωμαλία που ενδέχεται να οφείλεται στην έκθεσή του σε καρκινογόνους παράγοντες, ο ιατρός ή η αρμόδια για την ιατρική παρακολούθηση των εργαζομένων αρχή μπορεί να ζητάει από άλλους εργαζομένους που έχουν επίσης εκτεθεί στους ίδιους καρκινογόνους παράγοντες να υποβληθούν σε ιατρική παρακολούθηση.

Στην περίπτωση αυτή, γίνεται επανεκτίμηση του κινδύνου έκθεσης σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2.

γ) οι εργαζόμενοι ή/και οι εκπρόσωποί τους στην επιχείρηση ή την εγκατάσταση, ενημερώνονται το ταχύτερο δυνατόν για τις περιπτώσεις ασυνήθους έκθεσης, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων που αναφέρονται στο άρθρο 8, για τα αίτιά τους και για τα ληφθέντα ή ληπτέα μέτρα για την αντιμετώπιση της κατάστασης·

4. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες πραγματοποιείται ιατρική παρακολούθηση, τηρούνται ατομικοί ιατρικοί φάκελοι και ο ιατρός ή η αρμόδια για την ιατρική παρακολούθηση των εργαζομένων αρχή προτείνει κάθε ατομικό προστατευτικό ή προληπτικό μέτρο που πρέπει να λαμβάνεται για κάθε εργαζόμενο.

δ) ο γιατρός ή/και αρμόδια αρχή, καθώς και κάθε άτομο αρμόδιο για την ασφάλεια ή την υγεία στο χώρο εργασίας έχουν πρόσβαση στον κατάλογο που αναφέρεται στο στοιχείο γ)·

5. Πρέπει να παρέχονται πληροφορίες και συμβουλές στους εργαζομένους όσον αφορά την ιατρική παρακολούθηση στην οποία μπορούν να υποβάλλονται μετά την παύση της έκθεσης.

ε) κάθε εργαζόμενος έχει πρόσβαση στις πληροφορίες που περιέχονται στον κατάλογο και οι οποίες τον αφορούν προσωπικά·

στ) οι εργαζόμενοι ή/και εκπρόσωποί τους στην επιχείρηση ή την εγκατάσταση έχουν πρόσβαση στις ανώνυμες συλλογικές πληροφορίες.

6. Σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές:

- οι εργαζόμενοι έχουν πρόσβαση στα αποτελέσματα της ιατρικής παρακολούθησης που τους αφορούν και
- οι ενδιαφερόμενοι εργαζόμενοι ή ο εργοδότης μπορούν να ζητούν επανεξέταση των αποτελεσμάτων της ιατρικής παρακολούθησης.

7. Πρακτικές αυστάσεις για την ιατρική παρακολούθηση των εργαζομένων δίδονται στο παράρτημα II.

8. Όλες οι περιπτώσεις καρκίνου που έχουν αναγνωριστεί, σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές ότι οφείλονται στην έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες κατά την εργασία, πρέπει να γνωστοποιούνται στις υπεύθυνες αρχές.

Άρθρο 15

Τήρηση φακέλων

1. Ο κατάλογος που προβλέπεται στο άρθρο 10 στοιχείο γ) και ο ατομικός ιατρικός φάκελος που προβλέπεται στο άρθρο 14 παράγραφος 4 διατηρούνται επί σαραντα τουλάχιστον χρόνια μετά την παύση της έκθεσης, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία ή/και πρακτική.

2. Οι φάκελοι αυτοί διαβιβάζονται στην αρμόδια υπηρεσία σε περίπτωση παύσης της λειτουργίας της επιχείρησης, σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές.

Άρθρο 16

Οριακές τιμές

1. Το Συμβούλιο, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 118 Α της συνθήκης, καθορίζει οριακές τιμές στις οδηγίες βάσει των διαθέσιμων πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένων των επιστημονικών και τεχνικών δεδομένων, όσον αφορά όλους εκείνους τους καρκινογόνους παράγοντες για τους οποίους τούτο είναι δυνατόν, και εν ανάγκη, άλλες άμεσα συνδεδεμένες διατάξεις.

2. Οι οριακές τιμές και οι άλλες άμεσα συνδεδεμένες διατάξεις καθορίζονται στο παράρτημα III.

Άρθρο 17

Παραρτήματα

1. Τα παραρτήματα I και III μπορούν να τροποποιηθούν μόνο σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 118 Α της συνθήκης.

2. Οι καθαρά τεχνικές προσαρμογές του παραρτήματος II σύμφωνα με την τεχνική πρόοδο, την εξέλιξη των διεθνών

κανονισμών ή προδιαγραφών και των γνώσεων στον τομέα των καρκινογόνων παραγόντων, θεσπίζονται με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 17 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ.

Άρθρο 18

Εκμετάλλευση των στοιχείων

Η εκμετάλλευση των στοιχείων που γίνεται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, με βάση τις πληροφορίες που αναφέρονται στο άρθρο 14 παράγραφος 8, τίθεται στη διάθεση της Επιτροπής.

Άρθρο 19

Τελικές διατάξεις

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 1992. Αν, μετά την κοινοποίηση της παρούσας οδηγίας, οι οδηγίες 67/548/ΕΟΚ και 88/379/ΕΟΚ τροποποιηθούν, ως προς τις ουσίες και τα παρασκευάσματα που αναφέρονται στο άρθρο 2 στοιχεία α) και β), με τροποποιητικές οδηγίες, τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που επιφέρουν τις εν λόγω τροποποιήσεις στις διατάξεις που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, εντός των προθεσμιών που προβλέπονται για τη θέση σε εφαρμογή των εν λόγω τροποποιητικών οδηγιών.

Τα κράτη μέλη ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή για τη θέση σε ισχύ των διατάξεων που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο.

2. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν αμέσως στην Επιτροπή το κείμενο των διατάξεων εσωτερικού δικαίου τις οποίες έχουν ήδη θεσπίσει ή θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία.

Άρθρο 20

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Λουξεμβούργο, 28 Ιουνίου 1990.

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

M. GEOGHEGAN-QUINN

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I

Κατάλογος ουσιών, παρασκευασμάτων και μεθόδων

(άρθρο 2 στοιχείο γ)

1. Παρασκευή αουραμίνης.
2. Εργασίες που συνεπάγονται έκθεση σε πολυκυκλικούς αρωματικούς υδρογονάνθρακες που περιέχονται στην αιθάλη, στην πίσσα, το κατράμι, τον καπνό ή τον κοινοτό λιθάνθρακα.
3. Εργασίες που συνεπάγονται έκθεση στον κοινοτό, τον καπνό ή την ομίχλη που παράγονται κατά τη φρύξη και τον ηλεκτρικό καθαρισμό θειούχων συμπημάτων νικελίου.
4. Μέθοδος ισχυρού οξέος στην παρασκευή ισοπροπυλικής αλκοόλης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Πρακτικές συστάσεις για την ιατρική παρακολούθηση των εργαζομένων

(άρθρο 14 παράγραφος 7)

1. Ο ιατρός ή/και η αρμόδια αρχή για την ιατρική παρακολούθηση των εργαζομένων που εκτίθενται σε καρκινογόνους παράγοντες οφείλουν να γνωρίζουν καλώς τις συνθήκες ή τις περιστάσεις έκθεσης κάθε εργαζομένου.
2. Η ιατρική παρακολούθηση των εργαζομένων πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τις αρχές και τις πρακτικές της ιατρικής της εργασίας και πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα μέτρα:
 - κατάρτιση φακέλου με το ιατρικό και επαγγελματικό ιστορικό κάθε εργαζομένου,
 - προσωπική συνέντευξη,
 - ενδεχομένως, βιολογική παρακολούθηση, καθώς και ανίχνευση των πρώιμων και αντιστρεπτών επιπτώσεων επί της υγείας του εξεταζόμενου.

Μπορούν να αποφασίζονται περαιτέρω ιατρικές εξετάσεις για κάθε εργαζόμενο ο οποίος υποβάλλεται σε ιατρική παρακολούθηση, λαμβανομένων υπόψη των πλέον πρόσφατων γνώσεων της ιατρικής της εργασίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III

Οριακές τιμές και άλλες άμεσα συνδεδεμένες διατάξεις

(άρθρο 16)

- A. Οριακές τιμές
π. υ.
- B. Άλλες άμεσα συνδεδεμένες διατάξεις
π. υ.

**ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 1182
ΤΗΝ 24 ΙΟΥΛΙΟΥ 1981**

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΗ 24 ΙΟΥΛΙΟΥ 1981

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ
193

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1182

Περί κυρώσεως της ψηφιοδείσης εις Γενεύην κατὰ τὸ ἔτος 1973 καὶ ἀριθ. 138 Διεθνῶς Συμβάσεως περὶ τοῦ κατωτάτου ὁρίου ἡλικίας εἰσόδου εἰς τὴν ἀπασχόλησιν καὶ προσαρμογῆς τῆς ἐλληνικῆς νομοθεσίας πρὸς τὰς διατάξεις αὐτῆς.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ψηφισάμενος ὁμοσφώνως μετὰ τῆς Βουλῆς, ἀπεφαστίσαμεν:

Ἄρθρον πρῶτον.

Κυροῦνται καὶ ἔχει ἰσχὺν νόμου, ἡ ὑπ' ἀρ. 138 Διεθνῆς Σύμβασις περὶ τοῦ κατωτάτου ὁρίου ἡλικίας εἰσόδου εἰς τὴν ἀπασχόλησιν, ψηφισθεῖσα κατὰ τὴν ὅδον τῆς Γενικῆς Συνδιάσκεψις τῆς Διεθνῶς Ὄργανώσεως Ἐργασίας τοῦ ἔτους 1973, τῆς ὁποίας τὸ κείμενον εἰς ἐλληνικὴν μετάφρασιν καὶ γαλλικὸν πρωτότυπον ἔχει ὡς ἀκολουθῶς:

ΣΥΜΒΑΣΙΣ 138.

Περὶ τοῦ κατωτάτου ὁρίου ἡλικίας εἰσόδου εἰς τὴν ἀπασχόλησιν.

Ἡ Γενικὴ Συνδιάσκεψις τῆς Διεθνῶς Ὄργανώσεως Ἐργασίας, συγκληθεῖσα ἐν Γενεύῃ ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Διεθνῶς Γραφείου Ἐργασίας καὶ συνελθούσα αὐτόθι τὴν 8ην Ἰουνίου 1973, εἰς τὴν πεντηκοστὴν ἡμέρην σύνοδον αὐτῆς.

Ἀφοῦ ἀπεφασίσει τὴν ἀποδοχὴν διαφόρων προτάσεων σχετικῶν μετὰ τὸ ἐλάχιστον ὄριον ἡλικίας εἰσόδου εἰς τὴν ἀπασχόλησιν, θέμα ἀποτελοῦν τὸ τέταρτον σημεῖον τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς συνόδου.

Ἀφοῦ ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τοὺς ὅρους τῆς συμβάσεως περὶ ἐλαχίστου ὁρίου ἡλικίας (βιομηχανία) 1919, τῆς συμβάσεως περὶ ἐλαχίστου ὁρίου ἡλικίας (ναυτικῆ ἔργασια), 1920 τῆς συμβάσεως περὶ ἐλαχίστου ὁρίου ἡλικίας (γεωργία), 1921, τῆς συμβάσεως περὶ ἐλαχίστου ὁρίου ἡλικίας, (θερμιασταὶ καὶ ἀνθρακίς), 1921, τῆς συμβάσεως περὶ ἐλαχίστου ὁρίου ἡλικίας (μὴ βιομηχανικαὶ ἔργασια), 1932, τῆς συμβάσεως (ἀναθ.) περὶ ἐλαχίστου ὁρίου ἡλικίας (ναυτικὴ ἔργασια), 1936, τῆς συμβάσεως (ἀναθ.) περὶ ἐλαχίστου ὁρίου ἡλικίας (μὴ βιομηχανικαὶ ἔργασια), 1937, τῆς συμβάσεως περὶ ἐλαχίστου ὁρίου ἡλικίας (ἀλιεῖς) 1959, καὶ τῆς συμβάσεως περὶ ἐλαχίστου ὁρίου ἡλικίας (ὑπόγειο ἔργ.) 1965.

Ἀφοῦ ἔκρινεν ὅτι ἐπέστη ἡ στιγμή τῆς ἀποδοχῆς ἐνός

ζόμενα εἰς περιωρισμένους οἰκονομικοὺς τομεῖς, πρὸς σκοπὸν τῆς πλήρους καταργήσεως τῆς ἔργασίας τῶν παιδῶν

Ἀφοῦ ἀπεφασίσει ὅπως τὸ ἐν λόγω κείμενον λάβῃ τὸν χαρακτῆρα διεθνῶς συμβάσεως.

Ἀποδέχεται σήμερον τὴν 26ην τοῦ μηνὸς Ἰουνίου 1973 ὡς ἐπεται σύμβασιν, ἣτις θὰ ἀποκαλεῖται Σύμβασις περὶ τοῦ κατωτάτου ὁρίου ἡλικίας, 1973:

Ἄρθρον 1.

Πᾶν Μέλος δι' ὃ ἰσχύει ἡ παρούσα σύμβασις ὑποχρεοῦν νὰ ἀκολουθῇ ἐθνικὴν πολιτικὴν, σκοποῦσαν εἰς τὴν διασφάλισιν τῆς ἀποτελεσματικῆς καταργήσεως τῆς ἔργασίας τῶν παιδῶν καὶ εἰς τὴν προοδευτικὴν ἀνύψωσιν τοῦ κατωτάτου ὁρίου ἡλικίας εἰσόδου εἰς τὴν ἀπασχόλησιν ἢ εἰς ἔργασια ἐπιπέδου ἐπιτρέποντος εἰς ὅλους τοὺς ἐφήβους νὰ ἐπιτύχῃ πληρεστέραν σωματικὴν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν.

Ἄρθρον 2.

1. Πᾶν Μέλος ἐπικυροῦν τὴν παροῦσαν σύμβασιν δὲ ὡς καθορίζῃ διὰ δηλώσεως προσηρητημένης εἰς τὸ κείμενον ἐπικυρώσεώς του, κατωτάτον ὄριον ἡλικίας εἰσόδου εἰς τὴν ἀπασχόλησιν ἢ εἰς ἔργασια ἐν τῷ ἐδάφει του καὶ εἰς τὸ ἐν τῷ ἐδάφει του ἀπογεγραμμένα μεταφορικὰ μέσα. Ἡ τὴν ἐπιφύλαξιν τῶν διατάξεων τῶν ἀρθρῶν 4-8 τῆς παρούσης συμβάσεως, οὐδὲν πρόσωπον ἡλικίας μικροτέρης, τῆς κατωτάτης τοιαύτης θὰ γίνεταί δεκτὸν εἰς ἀπασχόλησιν ἢ ἔργασια εἰς οἰονδήποτε ἐπάγγελμα.

2. Πᾶν Μέλος ἔχον ἐπικυρώσει τὴν παροῦσαν σύμβασιν θὰ δύναται, ἐν συνεχείᾳ, νὰ πληροορῇ τὸν Γενικὸν Διευθυντὴ τοῦ Διεθνῶς Γραφείου Ἐργασίας, διὰ μεταγενεστέρας δηλώσεώς του, ὅτι ἐπαυξάνει τὸ προηγουμένως καθορισθὲν κατωτάτον ὄριον ἡλικίας.

3. Τὸ καθορισθὲν, συμφώνως πρὸς τὴν παράγραφον τοῦ παρόντος ἀρθροῦ κατωτάτον ὄριον ἡλικίας δέον ὅπως μὴ εἶναι κατώτερον τῆς ἡλικίας περὶ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει ὀχι κατώτερον τοῦ 15ου ἔτους.

4. Πρὸς τὰς διατάξεις τῆς παραγράφου 3 τοῦ παρόντος ἀρθροῦ πᾶν Μέλος τοῦ ὁποίου ἡ οἰκονομία καὶ τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα εἶναι ἀνεπαρκῶς ἀνεπτυγμένα θὰ δύναται μεταγενεστέρας ἐνδιαφερομένων ἐργοδοτικῶν καὶ ἐργατικῶν ὁργανώσεων, ἐὰν ὑφίστανται τοιαῦτα, νὰ καθορίσῃ εἰς πρῶτον στάδιον, ὡς κατωτάτον ὄριον ἡλικίας τὸ 14ον ἔτος.

5. Πᾶν Μέλος τὸ ὅποion θὰ ἔχει καθορίσει ὡς κατωτάτον ὄριον ἡλικίας τὸ 14ον ἔτος, δύναται τῆς προηγουμένης παραγράφου, δέον ὅπως εἰς τὴν ἐπιφύλαξιν τῆς ἀποδοχῆς ἐνός

β) Είτε ότι παύει να ποιηται χρῆσιν τῆς παραγρ. 4 ἄνωτέρω ἀπὸ ὠρισμένης ἡμερομηνίας.

Ἄρθρον 3.

1. Τὸ κατώτατον ὄριον ἡλικίας εἰσόδου εἰς οἰκονομικὰ μορφήν ἀπασχολήσεως ἢ ἐργασίας, αἰτίνες ὡς ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῶν ὄρων ὑφ' οὗς ἐκτελοῦνται εἶναι ἱκαναὶ νὰ παραβιάξουν τὴν ὑγείαν, τὴν σωματικὴν ἀκεραιότητα ἢ τὴν ἠθικὴν τῶν νέων, δέον ὅπως μὴ ὀρίζεται κάτω τῶν 18 ἐτῶν.

2. Αἱ ἐξεταζόμεναι εἰς τὴν παραγρ. 1 ἄνωτέρω μορφῆς ἀπασχολήσεως ἢ ἐργασίας δέον ὅπως καθορίζονται ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς νομοθεσίας ἢ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς, μετὰ γνώμην τῶν ἐνδιαφερομένων ἐργοδοτικῶν καὶ ἐργατικῶν ὁργανώσεων, ἐφ' ὅσον ὑφίστανται τοιαῦται.

3. Παρὰ τὰς διατάξεις τῆς παραγράφου 1 ἄνωτέρω, ἡ ἐθνικὴ νομοθεσία ἢ ἡ ἀρμοδία ἀρχὴ θὰ δύναται, μετὰ γνώμην τῶν ἐνδιαφερομένων ἐργοδοτικῶν καὶ ἐργατικῶν ὁργανώσεων, ἐὰν ὑφίστανται τοιαῦται, νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ἀπασχολήσιν ἢ τὴν ἐργασίαν νέων ἀπὸ τοῦ 16ου ἔτους αὐτῶν ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἡ ὑγεία, ἡ σωματικὴ ἀκεραιότης καὶ ἡ ἠθικὴ τῶν ἐξασφαλίζονται πλήρως καὶ ὅτι ἔγουν λάβει εἰς τὸν ἀντίστοιχον κλάδον δραστηριότητος, εἰδικὴν καὶ κατάλληλον μόρφωσιν ἢ ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσιν.

Ἄρθρον 4.

1. Ἐφόσον τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον καὶ μετὰ γνώμην τῶν ἐνδιαφερομένων ἐργοδοτικῶν καὶ ἐργατικῶν ὁργανώσεων, ἐὰν ὑφίστανται τοιαῦται, ἡ ἀρμοδία ἀρχὴ, θὰ δύναται νὰ μὴ ἐφαρμόσῃ τὴν παρούσαν σύμβασιν εἰς ὠρισμένης κατηγορίας ἀπασχολήσεως ἢ ἐργασίας ὁσάκις ἡ ἐφαρμογὴ τῆς συμβάσεως εἰς τὰς κατηγορίας αὐτάς θὰ προκαλεῖ εἰδικὰ καὶ σημαντικὰς δυσχερείας εἰς τὴν ἐκτέλεσίν τῆς.

2. Πᾶν Μέλος ἐπικυροῦν τὴν παρούσαν σύμβασιν δέον ὅπως ἀναφέρει εἰς τὴν πρώτην ἐκθεσιν ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς συμβάσεως, τὴν ὅποιαν ὑποχρεοῦται νὰ υποβάλῃ, κατὰ τὸ ἄρθρον 22 τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Διεθνούς Ὀργανώσεως Ἐργασίας δεόντως ἠτιολογημένας, τὰς κατηγορίας ἀπασχολήσεως αἰτίνες ἤθελον ἀποτελέσει ἀντικείμενον ἐξαιρέσεως τινος δυνάμει τῆς παρ. 1 τοῦ παρόντος ἄρθρου καὶ ὅπως ἀναφέρει, εἰς τὰς ἐπομένους ἐκθέσεις του, τὴν κατάστασιν τῆς νομοθεσίας καὶ πρακτικῆς του σχετικῶς μετὰ τὰς ἐν λόγῳ κατηγορίας, διευκρινίζον μέχρι ποίου μέτρου ἔδωκε ἢ προστίθεται νὰ δώσῃ ἰσχύϊν εἰς τὴν παρούσαν σύμβασιν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς κατηγορίας ταύτας.

3. Τὸ παρὸν ἄρθρον δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐξαιρέσιν ἀπὸ τοῦ πεδίου ἐφαρμογῆς τῆς παρούσης συμβάσεως τῶν ἀπασχολήσεων καὶ ἐργασιῶν αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὸ ἄρθρον 3.

Ἄρθρον 5.

1. Πᾶν Μέλος, τοῦ ὁποίου ἡ οἰκονομία καὶ αἱ διοικητικαὶ ὑπηρεσίαι δὲν εἶναι ἐπαρκῶς ἀνεπτυγμένα δύναται, μετὰ γνώμην τῶν ἐνδιαφερομένων ἐργοδοτικῶν καὶ ἐργατικῶν ὁργανώσεων, ἐὰν ὑφίστανται τοιαῦται, νὰ περιορίσῃ εἰς πρῶτον στάδιον, τὸ πεδίου ἐφαρμογῆς τῆς παρούσης συμβάσεως.

2. Πᾶν Μέλος τὸ ὅποιον ποιεῖται χρῆσιν τῆς παραγράφου 1 τοῦ παρόντος ἄρθρου, δέον ὅπως καθορίσῃ εἰς δήλωσίν του, προσσηρημένην εἰς τὸ κείμενον ἐπικυρώσεώς του τοὺς κλάδους οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἢ τὰς μορφὰς τῶν ἐπιχειρήσεων ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἐφαρμόζωνται αἱ διατάξεις τῆς παρούσης συμβάσεως.

3. Τὸ πεδίου ἐφαρμογῆς τῆς παρούσης συμβάσεως δέον νὰ περιλαμβάνῃ τοὺς ἀπαιτούμενους : τὰς ἐξορυκτικὰς βιομηχανίας, τὰς βιοτεχνίας, τὰς οἰκοδομικὰς ἐργασίας καὶ τὰ δημόσια ἔργα, τὰς ὑπηρεσίας ἡλεκτρισμοῦ, ἀεριοφορέων καὶ δροσέως, τὰς ὑγειονομικὰς ὑπηρεσίας, τὰς μεταφορὰς, ποθηκείας καὶ ἐπικοινωνίας, τὰς φυτείας ἢ ἑτέρας γεωρ-

τικὰς ἐπιχειρήσεις ὧν ἡ ἐκμετάλλευσίς πραγματοποιεῖται κυρίως δι' ἐμπορικῶν σκοποῦς ἐξαιρέσει τῶν οἰκογενειακῶν ἢ τῶν μικρῶν ἐπιχειρήσεων αἱ ὁποῖαι τροφοδοτοῦν τὴν τοπικὴν ἀγορὰν καὶ δὲν ἀπασχολοῦν κατὰ τακτικὸν τρόπον μισθωτοὺς.

4. Πᾶν Μέλος, τὸ ὅποιον ἔχει περιορίσει τὸ πεδίου ἐφαρμογῆς τῆς συμβάσεως δυνάμει τοῦ παρόντος ἄρθρου :

α) δέον ὅπως ἀναφέρει εἰς τὰς ἐκθέσεις, τὰς ὁποίας ὑποχρεοῦται νὰ υποβάλῃ, κατὰ τὸ ἄρθρον 22 τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Διεθνούς Ὀργανώσεως Ἐργασίας τὴν γενικὴν κατάστασιν τῆς ἀπασχολήσεως ἢ τῆς ἐργασίας τῶν νέων καὶ τῶν παιδίων εἰς τοὺς κλάδους δραστηριότητος οἱ ὁποῖοι ἐξαιροῦνται τοῦ πεδίου ἐφαρμογῆς τῆς παρούσης συμβάσεως ὡς καὶ πᾶσαν σημειωθεῖσαν πρόβδον ἐν ὄψει τῆς εὐρύτερας ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τῆς παρούσης συμβάσεως.

β) δύναται, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ πεδίου ἐφαρμογῆς τῆς συμβάσεως διὰ δηλώσεως ἀπευθυνομένης πρὸς τὸν Γεν. Δ/ντὴν τοῦ Διεθνούς Γραφείου Ἐργασίας.

Ἄρθρον 6.

Ἡ παρούσα σύμβασις δὲν ἐφαρμόζεται προκειμένου περὶ ἐργασίας ἐκτελουμένης ὑπὸ παιδίων ἢ ἐφήβων εἰς τὰ ἰδρύματα γενικῆς ἐκπαιδεύσεως, εἰς ἐπαγγελματικὰς ἢ τεχνικὰς σχολὰς, ἢ ἑτέρα ἰδρύματα ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως οὔτε προκειμένου περὶ ἐργασίας ἐκτελουμένης ὑπὸ προσώπων κάτω τῶν 14 ἐτῶν εἰς ἐπιχειρήσεις, ὁσάκις ἡ ἐργασία αὐτὴ ἐκτελεῖται συμφώνως πρὸς τοὺς ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς καθοριζομένους ὅρους μετὰ γνώμην τῶν ἐνδιαφερομένων ἐργοδοτικῶν καὶ ἐργατικῶν ὁργανώσεων, ἐὰν ὑφίστανται τοιαῦται, καὶ ἐφ' ὅσον ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον μέρος :

α) εἴτε διδασκαλικῆς ἢ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς ὁποίας ἡ εὐθύνη βαρύνει τὸν προϊστάμενον τῆς σχολῆς τοῦ ἰδρύματος ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως.

β) εἴτε προγράμματος ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐγκριθέντος ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς καὶ ἐκτελουμένου κυρίως ἢ ἐξ ὀλοκλήρου ἐντός ἐπιχειρήσεώς τινος.

γ) εἴτε προγράμματος ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ προσοριζομένου νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐκλογὴν ἐπαγγελματοῦ ἢ ὠρισμένης μορφῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἄρθρον 7.

1. Ἡ ἐθνικὴ νομοθεσία θὰ δύναται νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ἀπασχολήσιν εἰς ἐλάχιστὰς ἐργασίας ἀτόμων ἡλικίας μεταξὺ 13 καὶ 15 ἐτῶν ἢ τὴν ἐκτέλεσιν ὑπὸ τῶν ἀτόμων τούτων, παρομοίων ἐργασιῶν ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι αὐταί :

α) δὲν εἶναι φύσεως δυνάμενης νὰ παρεβιάξουν τὴν ὑγείαν ἢ τὴν ἀνάπτυξίν των.

β) δὲν εἶναι φύσεως δυνάμενης νὰ παρεβιάξουν τὴν φρονησίν των εἰς τὸ σχολεῖον, τὴν συμμετοχὴν των εἰς προγράμματα ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ καὶ ἐκπαιδεύσεως, ἐγκεκριμένα ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς, ἢ τὴν ἱκανότητά των ὅπως ἐπιωφελοῦνται ἐκ τῆς λαμβανόμενης ἐκπαιδεύσεως.

2. Ἡ ἐθνικὴ νομοθεσία θὰ δύναται, ἐπίσης ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τῶν προβλεπομένων εἰς τὰ ἐδάφ. α) καὶ β) τῆς παραγράφου 1, ἄνωτέρω προϋποθέσεων νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ἀπασχολήσιν ἢ τὴν ἐργασίαν εἰς πρόσωπα ἡλικίας τοῦλάχιστον 15 ἐτῶν τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν εἰσέτι περικόσει τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐκπαίδευσιν.

3. Ἡ ἀρμοδία ἀρχὴ θὰ καθορίσῃ τὰς δραστηριότητας εἰς τὰς ὁποίας θὰ δύναται νὰ ἐπιτραπῇ συμφώνως πρὸς τὰς παραγράφους 1 καὶ 2 τοῦ παρόντος ἄρθρου ἢ ἀπασχολήσεις ἢ ἡ ἐργασία καὶ νὰ προσδιορίσῃ τὴν εἰς ὧρας διάρκειαν καὶ τὰς συνθήκας τῆς περὶ ἧς πρόκειται ἀπασχολήσεως ἢ ἐργασίας.

4. Παρὰ τὰς διατάξεις τῶν παρ. 1 καὶ 2 τοῦ παρόντος ἄρθρου, Μέλος τὸ ὅποιον ἔκαμε χρῆσιν τῶν διατάξεων τῆς

παρ. 4 του άρθρου 2 δύναται, εφ' όσον το επιθυμεί, να αντικαταστήσει τας ηλικίας των 12 και 14 ετών με τας ηλικίας των 13 και 15 ετών, αι όποιαι αναφέρονται εις την παρ. 1 και την ηλικίαν των 14 ετών με την τοιαύτην των 15 ετών, την αναφερομένην εις την παράγραφον 2 του παρόντος άρθρου.

Άρθρον 8.

1. Μετά γνώμην των ενδιαφερομένων εργοδοτικών και εργατικών οργανώσεων, εάν υφίστανται τοιαύται, η άρμοδια αρχή θά δύναται, κατ' εξαίρεσιν της προβλεπομένης εν άρθρω 2 της παρούσης συμβάσεως άπασχολήσεως ή εργασίας, να επιτρέψη εις μεμονωμένους περιπτώσεις, την συμμετοχήν εις δραστηριότητας τοιαύτας ως είναι τὰ καλλιτεχνικά θεάματα.

2. Αί ούτω χορηγούμεναι άδειαι δέον όπως περιορίζουν την εις ώρας διάρκειαν της επιτρεπούμένης άπασχολήσεως ή εργασίας και καθορίζουν τους όρους ταύτης.

Άρθρον 9.

1. Η άρμοδια αρχή δέον όπως λαμβάνη πάντα τὰ αναγκαία μέτρα περιλαμβανομένων και των καταλλήλων κυρώσεων προς διασφάλισιν της αποτελεσματικής εφαρμογής των διατάξεων της παρούσης συμβάσεως.

2. Η εθνική νομοθεσία ή η άρμοδια αρχή δέον όπως καθορίζη τὰ πρόσωπα τὰ υπόχρεα προς τήρησιν των διατάξεων αι όποιαί δίδουν ισχύν εις την σύμβασιν.

3. Η εθνική νομοθεσία ή η άρμοδια αρχή δέον όπως καθορίζη τὰ μητρώα και λοιπά έντυπα τὰ όποια υποχρεούται ο εργοδότης να τηρή και να διαφυλάττη τὰ εν λόγω μητρώα και έντυπα δέον όπως αναφέρουν το όνομα και την ηλικίαν ή την ήμερομηνίαν γεννήσεως δεόντως βεβαιούμενα κατὰ το δυνατόν, πάντων των υπ' αυτού άπασχολουμένων προσώπων ή των εργαζομένων δια λεγαρισμόν του και των όποιων ή ηλικία είναι κατωτέρα των 18 ετών.

Άρθρον 10.

1. Η παρούσα σύμβασις άνθιστάσει την σύμβασιν περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (βιομηχανία) 1919, την σύμβασιν περι κατωτάτου όρίου ηλικίας, (ναυτική εργασία), 1920, την σύμβασιν περι κατωτάτου όρίου ηλικίας, (γεωργία) 1921, την σύμβασιν περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (άνθρακας και θερμαστική), 1921, την σύμβασιν περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (μη βιομηχανική εργασία), 1932, την σύμβασιν (ανάθ.) περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (βιομηχανία), 1937, την σύμβασιν (ανάθ.) περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (ναυτική εργασία), 1936, την σύμβασιν (ανάθ.) περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (μη βιομηχανική εργασία) 1937, την σύμβασιν περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (άλιεις), 1959, και την σύμβασιν περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (υπόγειοι εργάται), 1965, υπό τους κάτωθι καθοριζομένους όρους.

2. Η ενάρξις ισχύος, της παρούσης συμβάσεως δεν αποκλείει μίας μεταγενεστέρας επικυρώσεως την σύμβασιν (ανάθ.) περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (ναυτική εργασία), 1936, την σύμβασιν (ανάθ.) περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (βιομηχανία) 1937, την σύμβασιν (ανάθ.) περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (μη βιομηχανική εργασία), 1937, την σύμβασιν περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (άλιεις) 1959 και την σύμβασιν περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (υπόγειοι εργάται) 1965.

3. Η σύμβασις περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (βιομηχανία), 1919, ή σύμβασιν περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (ναυτική εργασία) 1920, ή σύμβασις περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (γεωργία), 1921 και ή σύμβασις περι κατω-

κυρώσεως της παρούσης συμβάσεως είτε δια δηλώσεως άπευθυνομένης προς τον Γενικόν Διευτήν του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας.

4. Από της ενάρξεως ισχύος της παρούσης συμβάσεως :

α) Η υπό Κράτους Μέλους, το όποιον έχει κυρώσει την σύμβασιν (ανάθ.) περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (βιομηχανία) 1937, άποδοχή των υποχρεώσεων της παρούσης συμβάσεως και ο καθορισμός συμφώνως τω άρθρω 2 τη παρούσης συμβάσεως ως κατωτάτου όρίου ηλικίας τουλάχιστον του 15ου έτους συνεπάγεται αυτοδικαίως άμεσον καταγγελίαν της συμβάσεως (ανάθ.) περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (βιομηχανία) 1937.

β) Η υπό Κράτους Μέλους το όποιον έχει κυρώσει την σύμβασιν περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (μη βιομηχανική εργασία) 1932 άποδοχή των υποχρεώσεων της παρούσης συμβάσεως δια τας μη βιομηχανικές εργασίας υπό την έννοιαν της εν λόγω συμβάσεως συνεπάγεται αυτοδικαίως άμεσον καταγγελίαν της συμβάσεως περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (μη βιομηχανική εργασία) 1932.

γ) Η υπό Κράτους Μέλους, το όποιον έχει επικυρώσει την σύμβασιν (ανάθ.) περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (μη βιομηχανική εργασία), 1937, άποδοχή των υποχρεώσεων της παρούσης συμβάσεως δια τας μη βιομηχανικές εργασίας υπό την έννοιαν της εν λόγω συμβάσεως και ο καθορισμός συμφώνως τω άρθρω 2 της παρούσης συμβάσεως ως κατωτάτου όρίου ηλικίας τουλάχιστον του 15ου έτους, συνεπάγεται αυτοδικαίως άμεσον καταγγελίαν της συμβάσεως (ανάθ.) περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (μη βιομηχανική εργασία), 1937.

δ) Η υπό Κράτους Μέλους, το όποιον έχει επικυρώσει την σύμβασιν (ανάθ.) περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (ναυτική εργασία) 1936, άποδοχή των υποχρεώσεων της παρούσης συμβάσεως δια την ναυτικήν εργασία και είτε ο καθορισμός συμφώνως τω άρθρω 2 της παρούσης συμβάσεως, ως κατωτάτου όρίου ηλικίας του 15ου έτους τουλάχιστον είτε ή διευκρίνισις ότι το άρθρον 3 της παρούσης συμβάσεως εφαρμόζεται εις την ναυτικήν εργασία, συνεπάγεται αυτοδικαίως άμεσον καταγγελίαν της συμβάσεως (ανάθ.) περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (ναυτική εργασία) 1936.

ε) Η υπό Κράτους Μέλους το όποιον έχει επικυρώσει την σύμβασιν περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (άλιεις) 1959, άποδοχή των υποχρεώσεων της παρούσης συμβάσεως δια την θαλασσίαν άλιειν και ο καθορισμός συμφώνως τω άρθρω 2 της παρούσης συμβάσεως, ως κατωτάτου όρίου ηλικίας του 15ου έτους τουλάχιστον είτε ή διευκρίνισις ότι το άρθρον 3 της παρούσης συμβάσεως εφαρμόζεται εις την θαλασσίαν άλιειν, συνεπάγεται αυτοδικαίως άμεσον καταγγελίαν της συμβάσεως περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (άλιεις) 1959.

στ) Η υπό Κράτους Μέλους το όποιον έχει επικυρώσει την σύμβασιν περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (υπόγειοι εργάται), 1965, άποδοχή των υποχρεώσεων της παρούσης συμβάσεως και ο καθορισμός συμφώνως τω άρθρω 2 της παρούσης συμβάσεως κατωτάτου όρίου ηλικίας ίσου τουλάχιστον προς το καθορισθέν τοιοούτον εις εκτέλεσιν της συμβάσεως του 1965, είτε ή διευκρίνισις ότι το άρθρον 3 της παρούσης συμβάσεως εφαρμόζεται εις τας υπογείους εργασίας, συνεπάγεται αυτοδικαίως άμεσον καταγγελίαν της συμβάσεως περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (υπόγειοι εργάται) 1965.

5. Από της ενάρξεως ισχύος της παρούσης συμβάσεως :

α) Η άποδοχή των υποχρεώσεων της παρούσης συμβάσεως συνεπάγεται καταγγελίαν της συμβάσεως περι κατωτάτου όρίου ηλικίας (βιομηχανία), 1919 κατ' εφαρμογήν του άρθρου 12 αυτής.

γ) 'Η απόδοχή των υποχρεώσεων της παρούσης σύμβασης δια την ναυτικήν εργασίαν συνεπάγεται καταγγελίαν της σύμβασης περί κατωτάτου όριου ηλικίας (ναυτική γασία) 1920, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 10 αυτής, και της σύμβασης περί κατωτάτου όριου ηλικίας (θερμασταί ή άνθρακείς), 1921, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 12 της.

Άρθρον 11.

Αί επίσημοι επικυρώσεις της παρούσης σύμβασης δέοντως κοινοποιούνται εις τον Γενικόν Δ/ντήν του Διεθνούς γραφείου 'Εργασίας παρ' ου και καταχωρίζονται.

Άρθρον 12.

1. 'Η παρούσα σύμβασις δεσμεύει μόνον τὰ Μέλη της εθνούς 'Οργανώσεως 'Εργασίας, ών ή επικυρώσις κατορισθη υπό του Γενικοῦ Δ/ντοῦ.

2. Τίθεται εν ισχύι δώδεκα μήνας μετά την υπό του Γενικοῦ Δ/ντοῦ καταχώρισιν των επικυρώσεων δύο Μελών.

3. 'Ακολούθως, ή σύμβασις αὐτή ἀρχεται ισχύουσα δ' αστον Μέλος δώδεκα μήνας ἀφ' ής καταχωρισθη ή επικυρωσις αὐτοῦ.

Άρθρον 13.

1. Πάν Μέλος επικυροῦν την παροῦσαν σύμβασιν δύταί να καταγγέλλη ταύτην, μετά πάροδον δεκαετίας ἀπό της ἐνάρξεως της ἀρχικῆς ισχύος της σύμβασεως, διὰ ἀξέως κοινοποιουμένης εις τον Γενικόν Διευθυντήν του εθνούς Γραφείου 'Εργασίας και ὑπ' αὐτοῦ καταχωρίζουνης. 'Η καταγγελία θέλει ισχύσει μετά πάροδον ἔτους ἰσότητος της καταχωρίσεώς της.

2. Πάν Μέλος επικυροῦν την παροῦσαν σύμβασιν, τόιοτον ἐντός ἔτους ἀπό της λήξεως της ἐν τῇ προηγουμένη παραγράφῳ μνημονευμένης δεκαετίας, δέν ἔχει κάμει μήσιν της ὑπό του παρόντος ἀρθρου παρεχομένης δυνατότος καταγγελίας δεσμεύεται διὰ μίαν νέαν δεκαετίαν εἰ συνεπῶς δύναται να καταγγέλλη ταύτην κατὰ την ἰσιν ἐκάστης δεκαετίας, ὑπό τούς ἐν τῷ παρόντι, ἀρθρω ὀβλεπομένους ὁρους.

Άρθρον 14.

1. 'Ο Γενικός Δ/ντής του Διεθνούς Γραφείου 'Εργασίας ὀστοποιεῖ εις ἅπαντα τὰ Μέλη της Διεθνούς 'Οργανώσεως εργασίας την καταχώρισιν πασῶν τῶν επικυρώσεων και καταγγελιῶν, αἵτινες τῷ ἔχουν ἀνακοινωθη ὑπό τῶν Μελῶν της 'Οργανώσεως.

2. Γνωστοποιῶν εις τὰ Μέλη της 'Οργανώσεως την καχώρισιν της δευτέρας επικυρώσεως, ήτις τῷ ἔχει ἀκοινωθη ὁ Γενικός Δ/ντής ἐφίστα την προσοχήν τῶν ἐλῶν της 'Οργανώσεως ἐπὶ της ἡμερομηνίας ἀφ' ής παρούσα σύμβασις ἀρχεται ισχύουσα.

Άρθρον 15.

'Ο Γενικός Διευθυντής του Διεθνούς Γραφείου 'Εργασίας ἀκοινοῖ εις τον Γενικόν Γραμματέα τῶν 'Ηνωμένων ἠθνῶν, πρὸς καταχώρισιν, συμφώνως πρὸς τὸ ἀρθρον 12 του Καταστατικοῦ Χάρτου τῶν 'Ηνωμένων 'Εθνῶν, ήρεις πληροφορίας σχετικῶς πρὸς πάσας τὰς επικυρώσεις και πράξεις καταγγελίας, τὰς ὁποίας ἔχει καταχωρίσει συμφώνως πρὸς τὰ προηγουμένα ἀρθρα.

Άρθρον 16.

Τὸ Διοικητικόν Συμβούλιον του Διεθνούς Γραφείου εργασίας δέον να ὑποβάλλη, ὡσάκις κρίνει τοῦτο ἀναγκαῖον, την Γενικήν Συνδιάσκεψιν ἔχθεσιν ἐπὶ της εφαρμογῆς της παρούσης σύμβασεως και ἀποφασίζει ἐάν συντρέχη

Άρθρον 17.

1. 'Εν ή περιπτώσει ή Συνδιάσκεψις ἀποδεχθη νέαν σύμβασιν, ἐπαγομένην ὀλικήν ή μερικὴν ἀναθεώρησιν της παρούσης σύμβασεως και ἐφ' ὅσον ή νέα σύμβασις δέν ὀρίζει ἄλλως :

α) 'Η επικυρωσις ὑπό Μέλους της νέας σύμβασεως της ἀναθεωρούσης την παροῦσαν ἐπάγεται αὐτοδικαίως, παρὰ τὰς διατάξεις του ἀρθρου 13 ἀνωτέρω, ἄμεσον καταγγελίαν της παρούσης σύμβασεως, ὑπό την ἐπιφύλαξιν ὅτι ἔχει τεθη ἐν ισχύι ή ἀναθεωρούσα ταύτην νέα σύμβασις.

β) 'Αφ' ής ή ἐπαγομένη την ἀναθεώρησιν νέα σύμβασις τεθη ἐν ισχύι, ή παρούσα σύμβασις δέν εἶναι δυνατόν να επικυρωθη ὑπό τῶν Μελῶν.

2. 'Η παρούσα σύμβασις παραμένει ἐν πάση περιπτώσει ἐν ισχύι ὑπό τον τύπον και τὸ περιεχόμενον αὐτῆς διὰ τὰ Μέλη, ἅτινα επικυρώσαντα αὐτήν, δέν ήθελον επικυρώσει την ἀναθεωρητικήν αὐτῆς σύμβασιν.

Άρθρον 18.

Τὸ γαλλικόν και ἀγγλικόν κείμενον της παρούσης σύμβασεως εἶναι ἐξ ἴσου αὐθεντικά.

CONVENTION 138.

Convention concernant l' âge minimum d' admission à l' emploi.

La Conférence générale de l' Organisation internationale du Travail.

Convoquée à Genève par le Conseil d' administration du Bureau international du Travail et s' y étant réunie le 6 juin 1973, en sa cinquante-huitième session ;

Après avoir décidé d' adopter diverses propositions relatives à l' âge minimum d' admission à l' emploi, question qui constitue le quatrième point à l' ordre du jour de la session ;

Notant les termes de la convention sur l' âge minimum (industrie), 1919, de la convention sur l' âge minimum (travail maritime), 1920, de la convention sur l' âge minimum (agriculture) 1921, de la convention sur l' âge minimum (soutiers et chauffeurs) 1921, de la convention sur l' âge minimum (travaux non industriels) 1932, de la convention (révisée) sur l' âge minimum (travail maritime), 1936, de la convention (révisée) de l' âge minimum (industrie), 1937, de la convention (révisée) sur l' âge minimum (travaux non industriels), 1937, de la convention sur l' âge minimum (pêcheurs), 1959, et de la convention sur l' âge minimum (travaux souterrains), 1965 ;

Considérant que le moment est venu d' adopter un instrument général sur ce sujet, qui devrait graduellement remplacer les instruments existants applicables à des secteurs économiques limités, en vue de l' abolition totale du travail des enfants ;

Après avoir décidé que cet instrument prendrait la forme d' une convention internationale, adopte, ce vingt-sixième jour de juin mil neuf cent soixante treize, la convention ci - après, qui sera dénommée Convention sur l' âge minimum, 1973 :

Article 1

Tout Membre pour lequel la présente convention est en vigueur s' engage à poursuivre une politique nationale visant à assurer l' abolition effective du travail des enfants et à élever progressivement l' âge minimum d' admission à l' emploi ou au travail à un

Article 2

1. Tout Membre qui ratifie la présente convention devra spécifier dans une déclaration annexée à sa ratification, un âge minimum d'admission à l'emploi ou au travail sur son territoire et dans les moyens de transport immatriculés sur son territoire; sous réserve des dispositions des articles 4 à 8 de la présente convention, aucune personne d'un âge à ce minimum ne devra être admise à l'emploi ou au travail dans une profession quelconque.

2. Tout Membre ayant ratifié la présente convention pourra, par la suite, informer le Directeur général du Bureau international du Travail, par de nouvelles déclarations, qu'il relève l'âge minimum spécifié précédemment.

3. L'âge minimum spécifié conformément au paragraphe 1 du présent article ne devra pas être inférieur à l'âge auquel cesse la scolarité obligatoire, ni en tout cas à quinze ans.

4. Nonobstant les dispositions du paragraphe 3 du présent article, tout Membre dont l'économie et les institutions scolaires ne sont pas suffisamment développées pourra, après consultation des organisations d'employeurs et de travailleurs intéressées, s'il en existe, spécifier, en une première étape, un âge minimum de quatorze ans.

5. Tout Membre qui aura spécifié un âge minimum de quatorze ans en vertu du paragraphe précédent devra, dans les rapports qu'il est tenu de présenter au titre de l'article 22 de la Constitution de l'Organisation internationale du Travail, déclarer :

- a) soit que le motif de sa décision persiste,
- b) soit qu'il renonce à se prévaloir du paragraphe 4 ci-dessus à partir d'une date déterminée.

Article 3.

1. L'âge minimum d'admission à tout type d'emploi ou de travail qui, par sa nature ou les conditions dans lesquelles il s'exerce, est susceptible de compromettre la santé, la sécurité, ou la moralité des adolescents ne devra pas être inférieur à dix-huit ans.

2. Les types d'emploi ou de travail visés au paragraphe 1 ci-dessus seront déterminés par la législation nationale ou l'autorité compétente, après consultation des organisations d'employeurs et de travailleurs intéressés, s'il en existe.

3. Nonobstant les dispositions du paragraphe 1 ci-dessus, la législation nationale ou l'autorité compétente pourra, après consultation des organisations d'employeurs et de travailleurs intéressés, s'il en existe, autoriser l'emploi ou le travail d'adolescents dès l'âge de seize ans à condition que leur santé, leur sécurité et leur moralité soient pleinement garanties et qu'ils aient reçu dans la branche d'activité correspondante, une instruction spécifique et adéquate ou une formation professionnelle.

Article 4.

1. Pour autant que cela soit nécessaire et après avoir consulté les organisations d'employeurs et de travailleurs intéressés, s'il en existe, l'autorité compétente pourra ne pas appliquer la présente convention à des catégories limitées d'emploi ou de travail lorsque l'application de la présente convention à ces catégories soulèverait des difficultés d'exécution spéciales et

22 de la Constitution de l'Organisation internationale du Travail, indiquer, avec notifs à l'appui, les catégories d'emploi qui auraient été l'objet d'une exclusion au titre du paragraphe 1 du présent article et exposer, dans ses rapports ultérieurs, l'état de sa législation et de sa pratique quant à ces catégories en précisant dans quelle mesure il a été donné effet ou il est proposé de donner effet à la présente convention à l'égard desdites catégories.

3. Le présent article n'autorise pas à exclure du champ d'application de la présente convention les emplois ou travaux visés à l'article 3.

Article 5.

1. Tout Membre dont l'économie et les services administratifs n'ont pas atteint un développement suffisant pourra, après consultation des organisations d'employeurs et de travailleurs intéressés, s'il en existe, limiter, en une première étape, le champ d'application de la présente convention.

2. Tout Membre qui se prévaut du paragraphe 1 du présent article devra spécifier, dans une déclaration annexée à sa ratification, les branches d'activité économique ou les types d'entreprises auxquels s'appliqueront les dispositions de la présente convention.

3. Le champ d'application de la présente convention devra comprendre au moins : les industries extractives; les industries manufacturières; le bâtiment et les travaux publics; l'électricité, le gaz et l'eau; les services sanitaires; les transports, entrepôts et communications; les plantations et autres entreprises agricoles exploitées principalement à des fins commerciales à l'exclusion des entreprises familiales ou de petites dimensions produisant pour le marché local et n'employant pas régulièrement des travailleurs salariés.

4. Tout Membre ayant limité le champ d'application de la convention en vertu du présent article :

a) devra indiquer, dans les rapports qu'il est tenu de présenter au titre de l'article 22, de la Constitution de l'Organisation internationale du Travail, la situation générale de l'emploi ou du travail des adolescents et des enfants dans les branches d'activité qui sont exclues du champ d'application de la présente convention ainsi que tout progrès réalisé en vue d'une plus large application des dispositions de la convention;

b) pourra, en tout temps, étendre le champ d'application de la convention par une déclaration adressée au Directeur général du Bureau international du Travail.

Article 6.

La présente convention ne s'applique ni au travail effectué par des enfants ou des adolescents dans des établissements d'enseignement général, dans des écoles professionnelles ou techniques ou dans d'autres institutions de formation professionnelle, ni au travail effectué par des personnes d'au moins quatorze ans dans des entreprises, lorsque ce travail est accompli conformément aux conditions prescrites par l'autorité compétente après consultation des organisations d'employeurs et de travailleurs intéressés, s'il en existe, et qu'il fait partie intégrante :

a) soit d'un enseignement ou d'une formation professionnelle dont la responsabilité incombe au premier chef à une école ou à une institution de formation professionnelle;

c) soit d'un programme d'orientation destiné à faciliter le choix d'une profession ou d'un type de formation professionnelle.

Article 7.

1. La législation nationale pourra autoriser l'emploi à des travaux légers des personnes de treize à quinze ans ou l'exécution, par ces personnes, de tels travaux, à condition que ceux-ci :

a) ne soient pas susceptibles de porter préjudice à leur santé ou à leur développement;

b) ne soient pas de nature à porter, préjudice à leur assiduité scolaire, à leur participation à des programmes d'orientation ou de formation professionnelles approuvés par l'autorité compétente ou à leur aptitude à bénéficier de l'instruction reçue.

2. La législation nationale pourra aussi, sous réserve des conditions prévues aux alinéas a) et b) du paragraphe 1 ci-dessus, autoriser l'emploi ou le travail des personnes d'au moins quinze ans qui n'ont pas encore terminé leur scolarité obligatoire.

3. L'autorité compétente déterminera les activités dans lesquelles l'emploi ou le travail pourra être autorisé conformément aux paragraphes 1 et 2 du présent article et prescrira la durée en heures, et les conditions de l'emploi ou du travail dont il s'agit.

4. Nonobstant les dispositions des paragraphes 1 et 2 du présent article, un Membre qui a fait usage des dispositions du paragraphe 4 de l'article 2 peut, tant qu'il s'en prévaut, substituer les âges de douze et quatorze ans aux âges de treize et quinze ans indiqués au paragraphe 1 et l'âge de quatorze ans à l'âge de quinze ans indiqué au paragraphe 2 du présent article.

Article 8.

1. Après consultation des organisations d'employeurs et de travailleurs intéressés, s'il en existe, l'autorité compétente pourra, en dérogation à l'interdiction d'emploi ou de travail prévue à l'article 2 de la présente convention, autoriser, dans des cas individuels, la participation à des activités telles que des spectacles artistiques.

2. Les autorisations ainsi accordées devront limiter la durée en heures de l'emploi ou du travail autorisés et en prescrire les conditions.

Article 9.

1. L'autorité compétente devra prendre toutes les mesures nécessaires, y compris des sanctions appropriées, en vue d'assurer l'application effective des dispositions de la présente convention.

2. La législation nationale ou l'autorité compétente devra déterminer les personnes tenues de respecter les dispositions donnant effet à la convention.

3. La législation nationale ou l'autorité compétente devra prescrire les registres ou autres documents que l'employeur devra tenir et conserver à disposition; ces registres ou documents devront indiquer le nom et l'âge ou la date de naissance, dûment attestés dans la mesure du possible, des personnes occupées par lui ou travaillant pour lui et dont l'âge est inférieur à dix-huit ans.

Article 10.

1. La présente convention porte révision de la convention sur l'âge minimum (industrie), 1919, de la convention sur l'âge minimum (travail maritime), 1920, de la convention sur l'âge minimum (agriculture), 1921, de la convention

(chauffeurs), 1921, de la convention sur l'âge minimum (travaux non industriels), 1932, de la convention (révisée) sur l'âge minimum (travail maritime), 1936, de la convention (révisée) de l'âge minimum (industrie), 1937, de la convention (révisée) sur l'âge minimum (travaux non industriels), 1937, de la convention sur l'âge minimum (pêcheurs), 1959, et de la convention sur l'âge minimum (travaux souterrains), 1965, les conditions fixées ci-après.

2. L'entrée en vigueur de la présente convention ferme pas à une ratification ultérieure la convention (révisée) sur l'âge minimum (travail maritime), 1936, la convention (révisée) de l'âge minimum (industrie), 1937, la convention (révisée) sur l'âge minimum (travaux non industriels), 1937, la convention sur l'âge minimum (pêcheurs), 1959, et la convention sur l'âge minimum (travaux souterrains), 1965.

3. La convention sur l'âge minimum (industrie), 1919, la convention sur l'âge minimum (travail maritime), 1920, la convention sur l'âge minimum (agriculture), 1921, et la convention sur l'âge minimum (soutiers et chauffeurs), 1921, seront fermées à toute ratification ultérieure lorsque tous les Etats Membres parties à ces conventions consentiront à cette fin, soit en ratifiant la présente convention, soit en faisant une déclaration communiquée au Directeur général du Bureau international du Travail.

4. Dès l'entrée en vigueur de la présente convention

a) le fait qu'un Membre partie à la convention (révisée) de l'âge minimum (industrie), 1937, accepte les obligations de la présente convention et fixe, conformément à l'article 2 de la présente convention, un âge minimum d'au moins quinze ans entraîne de plein droit la dénonciation immédiate de la convention (révisée) de l'âge minimum (industrie), 1937;

b) le fait qu'un Membre partie à la convention sur l'âge minimum (travaux non industriels), 1932, accepte les obligations de la présente convention pour les travaux non industriels au sens de ladite convention entraîne de plein droit la dénonciation immédiate de la convention sur l'âge minimum (travaux non industriels), 1932;

c) le fait qu'un Membre partie à la convention (révisée) sur l'âge minimum (travaux non industriels), 1937, accepte les obligations de la présente convention pour les travaux non industriels au sens de ladite convention, et fixe, conformément à l'article 2 de la présente convention, un âge minimum d'au moins quinze ans entraîne de plein droit la dénonciation immédiate de la convention (révisée) sur l'âge minimum (travaux non industriels), 1937;

d) le fait qu'un Membre partie à la convention (révisée) sur l'âge minimum (travail maritime), 1936, accepte les obligations de la présente convention pour le travail maritime et, soit fixe, conformément à l'article 2 de la présente convention, un âge minimum d'au moins quinze ans, soit précise que l'article 3 de la présente convention s'applique au travail maritime, entraîne de plein droit la dénonciation immédiate de la convention (révisée) sur l'âge minimum (travail maritime), 1936;

e) le fait qu'un Membre partie à la convention sur l'âge minimum (pêcheurs), 1959, accepte les obligations de la présente convention pour la pêche maritime, et, soit fixe, conformément à l'article 2 de la présente convention, un âge minimum d'au moins quinze ans, soit précise que l'article 3 de la présente convention s'applique à la pêche maritime, entraîne de plein droit la dénonciation immédiate de la convention sur l'âge minimum (pêcheurs), 1959.

f) le fait qu'un Membre partie à la convention sur l'âge minimum (travaux souterrains), 1965, accepte les obligations de la présente convention et, soit fixe, conformément à l'article 2 de la présente convention, un âge minimum au moins égal à celui qu'il avait spécifié en exécution de la convention de 1965, soit précise qu'un tel âge s'applique, conformément à l'article 3 de la présente convention, aux travaux souterrains, entraîne de plein droit la dénonciation immédiate de la convention sur l'âge minimum (travaux souterrains), 1965.

5. Dès l'entrée en vigueur de la présente convention :

a) l'acceptation des obligations de la présente convention entraîne la dénonciation de la convention sur l'âge minimum (industrie), 1919, en application de son article 12;

b) l'acceptation des obligations de la présente convention pour l'agriculture entraîne la dénonciation de la convention sur l'âge minimum (agriculture), 1921, en application de son article 9;

c) l'acceptation des obligations de la présente convention pour le travail maritime entraîne la dénonciation de la convention sur l'âge minimum (travail maritime), 1920, en application de son article 10, et de la convention sur l'âge minimum (soutiers et chauffeurs), 1921, en application de son article 12.

Article 11.

Les ratifications formelles de la présente convention seront communiquées au Directeur général du Bureau international du Travail et par lui enregistrées.

Article 12.

1. La présente convention ne liera que les Membres de l'Organisation internationale du Travail dont la ratification aura été enregistrée par le Directeur général.

2. Elle entrera en vigueur douze mois après que les ratifications de deux Membres auront été enregistrées par le Directeur général.

3. Par la suite, cette convention entrera en vigueur pour chaque Membre douze mois après la date où sa ratification aura été enregistrée.

Article 13.

1. Tout Membre ayant ratifié la présente convention peut la dénoncer à l'expiration d'une période de dix années après la date de la mise en vigueur initiale de la convention, par un acte communiqué au Directeur général du Bureau international du Travail et par lui enregistré. La dénonciation ne prendra effet qu'une année après avoir été enregistrée.

2. Tout Membre ayant ratifié la présente convention qui, dans le délai d'une année après l'expiration de la période de dix années mentionnée au paragraphe précédent, ne fera pas usage de la faculté de dénonciation prévue par le présent article sera lié pour une nouvelle période de dix années et, par la suite, pourra dénoncer la présente convention à l'expiration de chaque période de dix années dans les conditions prévues au présent article.

Article 14.

1. Le Directeur général du Bureau international du Travail notifiera à tous les Membres de l'Organisation internationale du Travail l'enregistrement de toutes

les ratifications et dénonciations qui lui seront communiquées par les Membres de l'Organisation.

2. En notifiant aux Membres de l'Organisation l'enregistrement de la deuxième ratification qui lui a été communiquée, le Directeur général appellera l'attention des Membres de l'Organisation sur la date à laquelle la présente convention entrera en vigueur.

Article 15.

Le Directeur général du Bureau international du Travail communiquera au Secrétaire général des Nations Unies, aux fins d'enregistrement, conformément à l'article 102 de la Charte des Nations Unies, renseignements complets au sujet de toutes ratifications et de tous actes de dénonciation qu'il a enregistrés conformément aux articles précédents.

Article 16.

Chaque fois qu'il le jugera nécessaire, le Conseil d'administration du Bureau international du Travail présentera à la Conférence générale un rapport sur l'application de la présente convention et examinera s'il y a lieu d'inscrire à l'ordre du jour de la Conférence la question de sa révision totale ou partielle.

Article 17.

1. Au cas où la Conférence adopterait une nouvelle convention portant révision totale ou partielle de la présente convention, et à moins que la nouvelle convention ne dispose autrement :

a) la ratification par un Membre de la nouvelle convention portant révision entraînerait de plein droit, nonobstant l'article 13 ci-dessus, la dénonciation immédiate de la présente convention sous réserve que la nouvelle convention portant révision soit entrée en vigueur ;

b) à partir de la date de l'entrée en vigueur de la nouvelle convention portant révision, la présente convention cesserait d'être ouverte à la ratification des Membres.

2. La présente convention demeurerait en tout cas en vigueur dans sa forme et teneur pour les Membres qui l'auraient ratifiée et qui ne ratifieraient pas la nouvelle convention portant révision.

Article 18.

Les versions française et anglaise du texte de la présente convention font également foi.

*Άρθρον δεύτερον.

Διὰ Προεδρικῶν Διαταγμάτων ἐκδιδόμενον προτὴ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐργασίας, μετὰ γνώμην τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου Ἐργασίας δύνανται :

α) Νὰ καθορίζεται τὸ κατώτατον ἔτος ηλικίας εἰσὸς εἰς τὴν ἀπασχόλησιν, τὸ ὁποῖον ἐπιφυλακισσόμενον τῶν ἰσοτύχ. β, γ, δ καὶ ε τοῦ παρόντος ἄρθρου διατάξεων, δύνανται νὰ εἶναι κατώτερον τῆς ηλικίας περικοπῆς υποχρεωτικῆς ἐκ τοῦ νόμου ἐκπαιδεύσεως οὐδέ, ἐν πὸ περιπτώσει, τοῦ 15ου ἔτους.

β) Νὰ ἐπιτρέπεται ἡ ἀπασχόλησις εἰς ἐλαφροὺς ἐργασίας ἀτόμων ηλικίας μεταξὺ 13 καὶ 15 ἐτῶν ὡς ἀποτελῶς ἐργαζομένων, ἢ μισθωτῶν ἢ συμβολοθούτων μελῶν τῆς οὐ

είας ή κατ' άλλον τρόπον εργαζομένων υπό τας προβλεπόμενας εις την παράγραφον 1 του άρθρου 7 τής κυρουμένης συμβάσεως προϋποθέσεις.

γ) Νά επιτρέπεται ή άπασχόλησις ή εργασία εις άτομα κίας τουλάχιστον 15 ετών, τά όποια δεν έχουν εισέτι ατώσει την υποχρεωτικήν εκπαίδευσιν, υπό τας προπομένης εις την παράγραφον 2 του άρθρου 7 τής κυρουμένης συμβάσεως προϋποθέσεις.

δ) Νά καθορίζωνται αί κατηγορίαι άπασχολήσεως ή ασίας εις τας όποιαις λόγω του επικινδύνου χαρακτήρος υπό την έννοιαν τής παρ. 1 του άρθρου 3 τής κυρουμένης συμβάσεως άπαγορεύεται ή άπασχόλησις εις πρόσωπα κίας κατωτέρας των 18 ετών ως και να επιτρέπεται ή τοιαύτας εργασίας άπασχολήσις προσώπων ήλικίας των 16 ετών τας προβλεπομένης εις την παρ. 3 του ρου 3 τής κυρουμένης διεθνοῦς συμβάσεως προϋποθέ-

ε) Νά καθορίζωνται οί ειδικώτεροι όροι άπασχολήσεως προσώπων ήλικίας μικροτέρας των 14 ετών χάριν κιδευτικῶν σκοπῶν υπό τας προβλεπομένης εις τὸ ιον 6 τής κυρουμένης διεθνοῦς συμβάσεως προϋποθέ-

στ) Νά καθορίζεται ή κατόπιν άδειας των έποπτικῶν ἰνων του Υπουργείου Εργασίας άπασχολήσις πρων μη συμπληρωσάντων τὸ 15ον έτος τής ήλικίας των θεατρικῆς παραστάσεις, ραδιοφωνικῆς ή τηλεοπτικῆς μπάς ως και εις την λήψιν κινηματογραφικῶν ταινιῶν περιωρισμένη διαρκεία ήμερησίας εργασίας και να διορίζωνται οί ειδικώτεροι όροι ταύτης.

Ζ) Νά καθορίζωνται τὰ μητρῶα άπασχολήσεως άνηλίως και τὰ λοιπά έντυπα τὰ περιέχοντα τὰ εις την παρ. 5 άρθρου 9 τής κυρουμένης διεθνοῦς συμβάσεως προ-

βλεπόμενα στοιχεῖα, τὰ όποια δέον να τηρῆ και να διαφυλάττη ὁ εργοδότης.

Άρθρον τρίτον.

Ο εργοδότης και ὁ υπό τούτου προστηθείς παραβαίνοντες τας διατάξεις τής δια του παρόντος κυρουμένης διεθνοῦς συμβάσεως ως και των εις εκτέλεσιν του παρόντος εκδιδόμενων Προεδρικῶν Διαταγμάτων τιμωροῦνται με τας ποινάς του άρθρου 458 του Ποινικου Κώδικος.

Άρθρον τέταρτον.

Η ισχύς του παρόντος νόμου άρχεται από τής δημοσιεύσεως του δια τής Εφημερίδος τής Κυβερνήσεως.

Ο παρών νόμος ψηφισθείς υπό τής Βουλῆς και παρ' Ημῶν σήμερα κυρωθείς, δημοσιευθήτω δια τής Εφημερίδος τής Κυβερνήσεως και εκτελεσθήτω ως νόμος του Κράτους.

Έν Αθήναις τῆ 21 Ιουλίου 1981

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΚΩΝΣΤ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ

Έθεωρήθη και έιέθη ή μεγάλη του Κράτους σφραγίς.

Έν Αθήναις τῆ 23 Ιουλίου 1981

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αλέξανδρος Καρακατσάνης

Ατομικό Εργατικό Δίκαιο - Τέταρτη έκδοση - Αθήνα, Κομοτηνή 1992 - Εκδόσεις ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ.

2. Ιωάννης Δ. Κουκιάδης

Εργατικό Δίκαιο - «Ατομικές εργασιακές σχέσεις και κοινωνική πολιτική» - Θεσσαλονίκη 1984 - Εκδόσεις ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ.

3. Χρήστος Αγαλόπουλος

Εργατικό Δίκαιο - «Σχέσεις Εργασίας» Έκδοση 1958.

4. ΚΩΝ. Δ. ΛΑΝΑΡΑ

Νομοθεσία Εργατική και Ασφαλιστική - Θεσσαλονίκη 1995.

5. Στυλιανός Βλαστός

Ατομικό Εργατικό Δίκαιο - «Η σχέση εξαρτημένης εργασίας» - Εκδόσεις ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ - Αθήνα Κομοτηνή 1994.

6. Περράκη Ι.ΣΤ. - Ληξουριώτη Δ.Γ.

Ευρωπαϊκός - Κοινωνικός χώρος και Κοινοτικός Χάρτης Εκδόσεις 1990.

7. Επιθεώρηση Δικαίου Κοινωνική Ασφάλισης: «Η κοινωνική προστασία του παιδιού στη χώρα μας» - Τόμος ΚΑ' - Αθήνα Νοέμβριος 1979.

8. Επιθεώρηση Εργατικού Δικαίου: «Απασχόληση Ανηλίκων σε καλλιτεχνικές και παρεμφερείς Δραστηριότητες» - Τόμος 47^{ος} - Έτος 1988.

9. Επιθεώρηση Εργατικού Δικαίου: «Η προστασία της εργασίας των ανηλίκων» - Τόμος 46^{ος} - Έτος 1987.

10. Επιθεώρηση Εργατικού Δικαίου: «Ο Κοινοτικός Κοινωνικός Χάρτης» - Τόμος 49^{ος} - Έτος 1990.

11. Δελτίο Εργατικής Νομοθεσίας: «Αποφ. 130627/90 Υπ. Εργασίας «Καθορισμός επικίνδυνων βαριών ή ανθυγιεινών εργασιών, για την

απασχόληση ανηλίκων» - Τόμος 47^{ος} - Τεύχος 1127 - Έτος 1991.

12. Δελτίο Εργατικής Νομοθεσίας: «Η απασχόληση των ανηλίκων και ο νέος νόμος 1837/89» - Τόμος 45^{ος} - Τεύχος 1094 - Έτος 1989.

13. Δελτίο Εργατικής Νομοθεσίας: «Αμοιβή μαθητευομένων (ανηλίκων) εργατοτεχνιτών» - Τόμος 53^{ος} - Τεύχος 1263 - Έτος 1997.